8699

శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః

ఖండకపాలికాఖ్యానంబను నామాంతరంబుగల

మనువంశపురాణము.

ఇది

బ్రహ్మశ్రీ పోచిరాజు వీరనామాత్యునిచే రచింపఁబడి

బ్రహ్మశ్రీ శివపురం వీరయ్యగారి

ద్రవ్య సహాయముచే వారిన్నూ

శ్రీరామలింగేశ్వర ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపఁబడియె.

వరంగల్.

1917 పింగళ సం॥ మార్గశిర ౧౧ గి

బ. రామరాజు

శ్రీమదుమామహేశ్వరాభ్యాం నమః.

బసవపురాణము.

ప్రథమాశ్వాసము.

శ్రీ [illegible] మును నవ్యయమైన [illegible] భుజం । [illegible] గ [illegible] భూతభీశా [illegible] । శ్రీకారి ప్రము [illegible] రాశి [illegible] భ క్త ప్రజాపాలనా । [illegible] శ్రీగిరిమల్లికార్జునుని సం సేవింతును [illegible] ॥ క ॥ జయవా [illegible] పురీశుని । నియతాత్ముని నిర్మలాంగు నిఖిలేశ్వరా । [illegible] యుదాన ధురీణుని [illegible] । మాయానిర్మలం [illegible] [illegible] కు [illegible] మదిగ ॥ క ॥ విఘ్న [illegible] విఘ్ననిరో । విఘ్నని విఘ్నకు [illegible] సింధూరముఖువ । [illegible] శుభగణభ [illegible] । భూమ్నని శ్రీవీరభ [illegible] ॥ చ ॥ సరసతప [illegible] గోత్రముల చాటున నిల్చి విఘ్న [illegible] తిసృష్టి [illegible] యనట్టి తారకసు రారిని గోపతి వజ్రభిన్న భూ । ధర ములు [illegible] శివసు [illegible] లింగాలగ నేసినట్టి యా । శరభ [illegible] మని చంద్రధరాత్మజుని [illegible] దలంచెదన్ ॥ చ ॥ అతులిత జంగమావలి [illegible] వేసిన బిజ్జలతు [illegible] । పతివర వేశ్యపేటియల [illegible] శివ [illegible] [illegible] కోపచిత్తుఁ డయి యర్థము దెమ్మన [illegible] [illegible] నట్టి బసవేశ్వరుని భజియింతు నే మకరా [illegible] ॥ వీ పురాణ [illegible] మాణిక్యవిభూష కలిత మంజులపాణిన్ । స్థాణు బ్రహ్మ [illegible] దున్న [illegible] దలతు మదిని [illegible] భవమెసగ [illegible] । [illegible] పర్వత లాలి [illegible] ముద్దుల పెద్దకుత్తు [illegible] । [illegible] నాట్యభేదముల [illegible] । [illegible] సల్పి ధాత్రి విబుధేశుల చేనుతిగాం [illegible]

చినట్టియా । శ్రీకృష్ణ నారికేళాసకుఁ గోర్కెలుమీరఁగఁ ముక్కొడర చి
హీరా ॥క॥ తిక్కపంవల్మీకోద్భవు । నక్కజముగఁ శంభుదాసుఁ నన్నయభ
ట్టుగా । మిక్కిలిగఁ నెన్నుసంబున । వాక్రువచేదల చిగొలుతుఁ మాసిలిప్ర
తి గా । చ॥ సరసకవిత్వనైపుణికి చక్కఁ తెరంగుగ నెన్నసంబునన్ । న
రసులఁ బట్టఁ జూచెదరు శ్రీస్వవాణిన లెక్క హిమాద్రి యై । గుణితరసోపమా పి
యపు కూతసహించుచు నాయాసంబుతో । [illegible] ఫుల్లఘనం బెవ్వగఁ జాలు
దుకే జగతీతలంబునన్ ॥వ॥ మరియు సకలదేవతా ప్రార్థనంబును గావించి
పురాతన మహాకవుల నభినందించి కృతావిష్కార ప్రతిభుప్తులైన సత్కవులని
సించి మహేశ్వర ధ్యాన ప్రభావిత హృదయుండనై । సీ॥ శ్రీమల్లికా
ర్జున సేవానిమగ్నులు [illegible] మహాఘనులు । గర్వాపహారు
లు కామినీ మదనులు [illegible] బలులు । పుణ్యమార్గ
విదులు నంభోధిగంభీరులు [illegible] గుణకలితులు । సకల
శాస్త్రజ్ఞులు సకలంకమానులు [illegible] । విమల
హృదయులు సదయులు [illegible] । శౌర్యగాంగేయులసమాన ధై
ర్యశాలులు । [illegible] । [illegible] చరిత
మార్గాభిరతులు ॥ వ॥ మరియు కృష్ణవేణీ మహానదీ తీర క్రీడా విలాస
సముల్లసిత సౌభాగ్యలతాగ విచక్షణులును, నిట్లాతు సద్వృత్తగుణమంజరీ
శ్రీపతి పండితారాధ్య దేశిక కరుణాకటాక్షవీక్షణామృత ధారాపరిషిక్త శ
రీరులును, శరచ్చరదరశదర [illegible] చందనచంద్రి
చంద్రికా కుముద మరాళ మల్లికాకుసుమ విసర నీహార హీర తారాహార క్షీ
రసాగర పరాసంత దిగంత విశ్రాంత యశస్సంతాన నిరంతరపరిశోభమా
నులును, నిత్యసత్యనియమాభిమానులును, సమస్తకలువక్రియా [illegible]
ను. నవరసాలంకార సంకీర్ణులును, సయుపధపరిజ్ఞానపరిపూ [illegible]
ధరాతలంబున వెలుగొందు కనకపుర గజపుర [illegible]
టకాపుర నివాసులైన మాసవోత్తములలో కాలోకమకి
లు ప్రసిద్ధంబుగా నదభ్రవిభ్రమాదిశ్వర వాచార్యటి వెల
న్ను మహేశ్వరునిచే నువనాదేవివిన్న [illegible] పాలికాఖ
ద్యంబుగా రచియించిన, మదీయాన్వయ ప్రకారం 7

శాండిల్యగోత్రసంజాతు నాపస్తంబ సూత్రుండు సద్గుణ స్తుతగుణుండు । పోదిరాజార్యుఁడో ద్యోతితభద్రిమం శ్రీసుహాలినిత్రి ఎల్లమాంబ వీరి శాస్త్రజ్ఞాహ్వ వీరభద్రామాత్యు డాతని సతిశోభ నమాంబయలరె వారికి స్వామిసుతుల్ వీరభద్రుఁడిపు భ్రాతృకుండనగ జనించిరం దగ్రజునకు । మూర్తిరాజాంబకుఁ బుట్టియుంచి కీర్తిశాలి । పీఠకవిచంద్రుఁడను పేర వెల సినవాఁడ శివకథారచనాదివిశేషభక్తి । యుక్తిఁ దినములు గడుపుచు నున్నవాఁడ । వ । ఇట్లుండి నా కులదైవతంబైన భ్రమరాంబ మల్లికార్జునులకుఁ గృతి సేయం దలంచిన వాఁడనై షష్ఠ్యంతంబులు రచించెద.

షష్ఠ్యంతములు.

క ॥ శ్రీకర శరకము లుసకువి । వాకర శైల వాహ్న సేర్తిసైభవునకు చా । మీకరధరంకా ద్మకునకు నాకాధిప వందితునకు నగవాసునకున్ ॥ ధుమకేతు హరుని శాశి । విషకృతశయ కంజనుసకు పిథిసు శిరసో ద్ఘుషక వృంద పమన్విత । పృషదామిమ భక్తభుక్త పృథుల తరున కున్ ॥ క ॥ విధ్యాశుగుసకు శమనకు । రద్య మదధ్వాంత పటల ప్రధ్వంసునకున్ । విష్వవతంసునకు పతి । సధ్వాత్మ తీర్థాంభ వృభమయ నకున్ ॥ క । యుశాధిప సఖ్యునకును । దత్తాధ్వర శిక్షకు నకు దహనాత్మునకున్ । పక్షీంద్ర వాహాశగునకు । మోక్షప్రదునకు సమస్త ముని సేవ్యునకున్ ॥ ఇట్లు నారొనర్పంబూనిన మనువంశ పురాణంబను మహాప్రబంధంబు నకు కథాక్రమం బెట్టిదనినా ॥ ఉ ॥ పుణ్యము నిత్య పుష్ప ఫలభూజ లతా విహితోప శాఖనై । పుణ్యము సర్వపక్షి మృగ పుంజ పరస్పర వైర శూన్య సా । గ్గుణ్యము సత్క్రియా కరణ గోజన గణ్యము సౌమ్య నైమిశా । రణ్యము బోల్చు సంయమి పురాణ కథా శ్రవణాను గుణ్యమై ॥ వ । అ ప్పావనంబైన తపో వనంబున సకల పురాణ వ్యాఖ్యాన వైఖరీ సమేతుండును నిరంతర దిగంత విఖ్యాతుం డునైన సూతునివలన నఖిల పురాణ వ్రాత వివిధకథా ప్రవీణంబులై సత్కథ లాలింపుచు శౌనకాది మహామునులు ప్రసంగ వశంబున నిట్లనిరి ॥ క ॥ సూతసమస్తజగద్వి । ఖ్యాత భవన్ముఖము వలన నఖిలపురాణ । వ్రాత కథా కథనము మా । చేతవినం బడయె నొకటి చెప్పుఁ

గవలెయుఁ । క ॥ మనువంశ్యుల చారిత్రలిము । వినఁజేయుశఁబ్రశ్నము కు
విను పింపుము । జనులకు సత్కులజులవ । తనములు దెలియంగవి
నుట ధర్మముగాదె ॥ మ ॥ నావిని యావినిర్మల మనస్కుఁడు వేత్తుఁడు సూ
తుఁడాముని౦ । దాశ్రితవళితోద సిద్ధనుమహా త్మకులార వినుండు సర్వదా ।
నావిధవృత్తియైనభువ నంబులమాగఁ గమఁ జెప్పఁ జేర్యమే । యావిధమైన
నైనతస యాత్మగనం బడినంతఁ జెప్పెదన్ ॥ క ॥ నాపరమగురుఁడు కృష్ణ
ద్వైపాయనుఁ డొసగినట్టి తత్త్వజ్ఞాన । ప్రాపణము చేతన ఖిలము । దీనంగ
డినట్లెల్లను దెలియంబ ఱుకున్ ॥ శా ॥ కల్పాంతంబున సప్తసాగరము లే
కంబై మహింగ్రమ్మినన్ । వేల్పుల్ మర్త్యులు నాదిగా సకలముల్ విశ్వే
శుఁ డ్రాపించున । స్వల్పాంభోమయమై జగంబపుడ దృశ్యంబున్ నిరాలం
బని । ష్కల్పంబున్ నిరతిప్రకాశమునిరా కారంబునై యుండెడిన్ ॥
క ॥ న్యగ్రోధ రూపధరుఁడై । యుగ్రింపా నీరుపసుమా నుంపాత్రమున ।
శాగ్రమున యోగనిద్రా । విగ్రహుఁడై పవ్వళించు విశ్వంభరుఁడున్ ॥
క ॥ అజలజాతునినాభిప । యోజాతము వలసబ్రహ్మ యుదయించినకు
ఘ్న । దాజసుతా ధిపునసుమతి । నీజగముల సృష్టిఁ జేయు నేదేగతు
లన్ ॥ క ॥ వారిజగర్భుని ముఖశా । హూరువదా గ్రములవలన నుఁ
ర్వీసురధా । త్రికముఁగావైశ్యశూద్రుల । వారలెమాగఁ బుట్టినాల్గు వర్ణ
ములయ్యెన్ ॥ వ ॥ మఱియు విఫణి గోపాల తైలవిక్రయ పాంచాల వ
స్త్రకార కుంభకార పటచ్ఛేద క్షౌరక రజక చర్మకార లుబ్ధక బురు
డ చండాల మాతంగ వర్ణంబులు పదునాల్గుఁ బుట్టె యావర్ణచతుష్ట
యంబుతోఁ గూడ నష్టాదశ వర్ణంబులయ్యె నింక ననేకంబులై సంకర
వర్ణంబులుఁ బొడమె నందుమీరడిగిన ప్రశ్న ప్రకారం బెట్టిదనిన ।సీ
పద్మజ వంశసం భవుఁడైన యత్రియను మౌని యుదయించె నబ్జవైరి ।
యతనికిబుధుఁడమ్మ హాత్ముని కాత్రేయు డాతాపసాత్తము నన్వయము
న । సర్వతేజోమూర్తి రైనపులస్త్యయా విమల వర్తనునకు విశ్రవ
సుడు । సకలవిదుండన జన్మించిరిద్దరా తనయులుసకలవి ద్యాప్రవీణు
లందువిశ్రవసునకు ధర్మాత్ముఁడైన । వైశ్రవణుఁ డుద్భవమునొంది వ
నజగర్భుఁ । గూర్చి యుగ్రతపంబతి ఘోరలీలఁ । సలిపె పంచాగ్ని మ

ధ్వజసంస్థాయియగుచు ॥ మ ॥ చిరకాలంబతపఃక్లేశ ఘోరతపముం జేయంగ
బృందారకో । త్కరమత్యంత సుఖంబునొందుటయువా కాంతుండు బ్రీ
త్యుత్తమై । పరమైశ్వర్యము హేమ పుష్పకము దిక్పాలత్వముల్ సర్వకిం
న్నరలోకాధిపతిత్వముల్ నవనిధానంబుల్ సమర్పించినన్ ॥ చ ॥ న
లువకు మ్రొక్కి పద్మభవ సవ్యదయాపరిపూర్ణ సద్గుణో । జ్జ్వల సుర
లోకవంద్య మునిసన్నుత నాకు సమస్తసంపదల్ । గలిగె భవత్ప్రసాద
మున కాపురముంజగ సర్వవస్తువుల్ । గలయొక పట్టణంబుగలుగన్ గరు
ణింపుము సంతసంబుగన్ । క ॥ అని నైకశ్రవణుండువినుతిం । చినవినికరు
ణార్ద్రుండగు సృష్టికళికిదయాత్ముం । డనుసవడిగినచందం । బునవిచ్చెదగొను
ముతిగిన పురముం ధనేశా ॥ గీ ॥ విపులకూలంకపాంబుధి వేష్టనాంక । భు
వననిశ్శంకితోరస్సు త్సవపిటాక । నిఖిలవిభవ నిరాతంక నిష్కళంక ।
లంకయొప్పారు శిఖులందలంక కెవుడు ॥ సీ ॥ అదియుత్తుంగకోటిదేవాల
యంబులతోడ మణిధర్మ్య రచితవా ర్ధ్యములతోడ । నాకాశగమ్ములైన
ప్రాకారములతోడ బలిపద్మగతిస్థమైన పరిఘలతోడ । సుపక్వాదికమ్ములైన
యుపవనంబులతోడ పటువైనచతురంగ బలములతోడ । వైరిదుర్గమా
ప్తిప్రతిహారం వర్గములతోడ ఘనమైన పౌరలోకంబుతోడ । వరుణపుర
ముకంటె వాసవపురికంటె । నాగరాజపట్టణంబుకంటె । పురవిభేదిస
ఖుని పుటభేదనముకంటె । గారిలుపశ్వాకర్మ రచితమగుచు ॥ గీ ॥ యా
నీయును సుమాలి మాల్యవంతులును నాగ । దానవులు మహోగ్రవ్ర
తపముజేసి । యజ్ఞకౌన్నవారి కాలంక నర్పించె । శంకరుండు సర్వ
శంకరుండు ॥ ఉ ॥ అంతటనన్మహాదనుజుల న్నగరంబున నావహించి
యు । త్యంతమదాంధులై చతురంగబలంబులఁ గూడి వాసవా । గ్న్యం
తకముఖ్యులైన సకలామరుల న్నని మండలంబున । శాంతిము
నాక్రమించియు నిశంబును పేర్వెత బెట్టు చుండగన్ ॥ క ॥ గరుడధ్వజుఁ
డాగ్రహమున । వగిగిబలోద్రగుడగుచు నాహవకేళిన్ । దరమినరోషి
నిశాచరు । లురగాలయమునకుబోయి రున్నతభీతిన్ ॥ కావున ॥ క ॥ కా
పురమాంతిదాలం । కాపు మునను చుమీపు కాపురముమనో । గోపుర
వప్రములందగు । గోపురములఁ దగదుసట్టి గోపురమునపూ ॥ క ॥ అనిప

లితశమలగర్భుండు । జనియించెనంతరమునతను జలనిధిమధ్యం । బునదగు
లంకానగరం । బుననుండె కుబేరుడధిక మోదం బెస్సగన్ ॥ గీ ॥ అంత
మనువంశ మునకాద్యు డైనసకల । విదుడు తనతండ్రి పంపున విధిఁగు
రించి । దేవతలుమెచ్చఁ బదివేలు దివ్యవత్స । రములు తపమాచరిం
చెఘోర రత్రమమున । అయ్యెడ ॥ క ॥ సురగరుడోరగ విద్యా । ధ
రకిన్నర సిద్ధసాధ్య దైతేయవియ । చ్చరులును నచ్చరులును ముని ।
వరులును జుట్టి కొనిగొలువ వనజభవుండున్ ॥ క ॥ అచ్చో బ్రత్య
క్షంబై । యచ్చరువగు నీతపోమహత్వంబునకున్ । మెచ్చితి నను
వేడుము వర । మిచ్చెద మనువంశచంద్ర హితగుణసాంద్రా ॥ క ॥
అనవుడు బ్రెముక్కి యతండి । ట్లను పద్మజ దివిజవినుత హంసగమన
హా । వనచరిత లోకనాయక । తనయులఁ బదియార్వురను ముదంబున నీ
వే ॥ చ ॥ పితరులు తృప్తిఁబొందికడుఁ బ్రీతివహింతురు దిక్తటంబులన్ ।
దతులిత కీర్తివర్తిలు ని జాన్వయ వర్గము వృద్ధిగాంచున । త్సొతు
లుజెనింప వన్నిటను తుష్టియు వర్ధనము గాను గావునన్ । సుతుల
ను గోరితిం గరుణజూచి యొసంగుము భారతీశ్వరా । క ॥ నావుడు
నీవడిగినక్రియఁ । బావన మతులైన సుతులు పదియార్గురు నీ । కావి
ర్భవింతురనిసం । భావించి విరించి యరిగెఁ బరిజన యుతుడై ॥ క ॥
సకల విదుఁడంత జనియా । స్వకలము నిజపత్నియైన శాకల్యాదే । వికిఁ
జెప్పి తానునా పాల । తుకయును మరుకేళి వంగ తులనున్న యెడన్ ॥
ఉ ॥ వారికి సంభవించిరని వారితకీర్తి విశాల సద్గుణో । దారులుసం
తత ప్రకట ధర్మవిచారులు చారు మన్మథా । కారులు దుష్ట వర్తన
వి కారవిదూరులు నిత్య నిర్మలా । చారులు మేరుధీరు లరి సంఘవి దా
రులు సత్కుమారులున్ ॥ వ ॥ అట్లుద్భవించిన కుమారులకు జనకుం
డు విమల విముండును వైవస్వతుండును భాతయును ఖ్యాతుండును
సర్వవిదుండును ప్రాదుర్భవుండును పాండుండును విశ్వహితుండును భు
వన భాతియును ప్రభుండును సుముఖుండును కాశ్యపుండును విమలుం
డును విద్యూపణుండును నయనభాతియును ననునామంబు లొనర్చి జాత
కర్మ విధానంబులు యథాశాస్త్రంబుగా నాచరించి భూసురుల కనేక

దాసంబు లొసఁగ యంత దినదిన ప్రవర్ధమానుఁ డగుచుండఁ బంచమవత్స
రంబునఁ జౌలోపనయనాది కృత్యంబులు నిర్వర్తించి గురువుల యొద్ద
విద్యాభ్యాసంబునకు నియోగించిన ॥ సీ ॥ వేదశాస్త్రంబులు ప్రౌఢి
గా నభ్యసించి యాయుధప్రకరణం బభ్యసించి । యిభతురంగంబుల
నెక్కి యాడఁగ నేర్చి శక్తిత్రయప్రౌఢి సంగ్రహించి । సంగీత సాహిత్య
సంగతుల్ పరికించి సకలవాద్యంబుల జాడఁ గాంచి । జ్యోతిశ్శిల్పంబుల
సూక్ష్మముల్ గనుగొని నృత్తక్రమంబుల వృత్తిఁ దెలసి । రత్నములకీడు
మేలు వారసి సమస్త । బలము లనుపూర్వఁ బన్నంగఁ బరికించి । పరు
లఁ గెలువంగ నతిశయ ప్రబలులగుచు [illegible] నఖిల విద్యల నెరిగిరయ్యన
ఘచరితులు ॥ గీ ॥ మరియు ధర్మార్థకామ మర్మంబులరసి । యేడువ
ర్షించి పదినాల్గు సేవజించి । యాటిటిని గల్చి యొక్కట స్వాత్మనెరసి । [illegible]
నిఖిల విజ్ఞానవంతులై నెగడిరంత ॥ క ॥ ఆనందను లందగ్రజు । డై
విమలవిదుడు ప్రపిహలాత్మకుఁడై యా । శాన జనార్దన విధులన్ ।
ధ్యానస్థమున నిల్పి తపము మానుగఁ జేసెన్ ॥ శా ॥ పాదాంగుష్ఠముఁ నే
లమోపి విలసత్పంచాగ్ని మధ్యంబునన్ । మీఁదం జేతులుసాచి యా
త్మ దహనుం న్విజ్ఞానతోయంబుచే । నోదూలించి సమీరణాళి యా
గుచుం మూర్తిత్రయ ధ్యానసం । మోదంబంది శరీరముం మరచి సం
భూతైక నిష్ఠారతిన్ ॥ సీ ॥ పద్మాసనస్థుఁడై బాహ్యకర్మంబులు మరచి దే
హంబుపై మదమణచి । సకలేంద్రియంబులు సమతను బంధించి చి
త్తంబునొక్కటఁ జేసి నిలిపి । చింతల నెల్ల బాపి అంతరంగంబున పరమాత్మత
త్వంబుఁ బదిలపరచి । యఖిల లోకంబుల యమరులు గంపింప బ్రహ్మాం
బునేనను భావనమునఁ । దపముఁ జేయంగ తొల్లిటి తనువు నెపుడు । శీ
తవర్షాతపంబుల జివికి యొండి । జీర్ణపర్ణంబు లట్లవి శీర్ణమ
య్యె । దివ్యత్వేహంబు బొందెనా దిత్యుపగిది ॥ వ ॥ మరియు యమ
నియమ ప్రాణాయామ ప్రత్యాహార ధ్యాన ధారణ సమాధ్యష్టాంగ
యోగంబులు నెరింగి పంచకోశంబులను పరిత్యజించి త్రిగుణంబుల ని
రసించి షట్చక్రంబుల పరీక్షించి షడూర్ముల నిర్వర్తించి దశావ
స్థలం బోనాడి ఏదేక నిష్ఠాపరుండై తపస్సమాధి నుండిన గండ భేరుండ

శరభ శార్దూల మృగంబులు దగ్గర రా వెరచి తమ తమ వైరంబులు మాని యథేచ్ఛా విహారంబున జరింపు చుండుటకు సకల దేవతా సమూహంబు లాశ్చర్యంబు నొంది నెమ్మనంబున భయంబు దోచుచుండ నయ్యవసరంబున ॥ చ ॥ ఎనిమిది వేల యేండ్లుతప మింతియు నిశ్చలుడై యొనర్చ న । య్యనిమిష ముఖ్యులంతయు భయంపడిరప్పుడు వేధ యాజనా । దనమకరధ్వజారి యాతడును దానును శంకరుఁ జేరఁ జేగిర । య్యనల విలోచనుండు నసురారియు బ్రహ్మయుఁ గూడి మాగ్గురుల ॥ శా ॥ గౌరీ సింధుసుతా సరస్వతులతోఁ గాత్రూహల స్వాంతులై । గోరా ద్యాత్మవ్య మరాళ వాహులగునం గోటీర కోటిప్రభల్ । మీరన్ దేవగణంబులు స్మనులు నాం క్రమేంచి యుండగడ గై । వారంబుల్ రచియింపగాఁ జనిరి దేవం భక్త రక్షార్తిన్ ॥ గీ ॥ చనితపో నిష్ఠనేసయా ఘనుని మ్రోల । నిలిచి యానంద బాష్పంబు లొలుకుచుండ । సతిదయాదృష్టి నీక్షించి యతనితోడ । హరిహర హిరణ్య గర్భులి ట్లనిరి ప్రీతి ॥ చ ॥ విను మనువంశ దీపరి వృద్ధయశో మహిత ప్రతాప పా । వనసుగుణ స్వరూప నిను వంటిమహా మహాలు డెందుఁ గల్గడ । య్యనిమిష యక్ష రాక్షస విద్యాధర కిన్నర భోగి పన్నగా । శన నరసిద్ధసాధ్య ముని సంఘములోపల నెంచి చూచినన్ ॥ క ॥ చాలింపుము తప మింతియు । చాలుం నీతపము వలన సకల భువనముల్ । గాలిగఁ గ్రొచ్చెను వితతా । భీలంబుగఁ దివిజకోటి భీతిం బొందెన్ ॥ గీ ॥ ఒకటి నాలుగు నైదారు మొకములున్న । వారుజాలకు నీదృఢ వ్రతముఁ బొగడ । గావలయు వేయు నోరులు గలుగువాడు । మెచ్చితిమి వేడుమిచ్చెద మెచ్చు వరము ॥ క ॥ అనవిని విమల విగుండ । య్యనలాక్షున కచ్యుతునకు నజునకు వరుసన్ । వినతులు జేసి కరంబులు । వినయంబున మొదుట జేర్చి వినుతులొనర్చెన్ ॥ క ॥ జయ గంగాధర మృత్యుంజయ । జయశంకర వాసుదేవ శశిధామ ధనం । జయలోచన భవమోచన । జయశూల పినాక భరణ సర్పాభరణా ॥ ఉ ॥ కాయజ సంహరాయ నిరఘాయ శశాంకధరాయ లోకనాధాయ సమస్త భక్తఫల దాయభవాయ మహేశ్వరాయ । ర్యా

యు త్రిపాదు సామజ పాలాయ హరాయ కృశాను రేతసే । జ్యాయ
సే భూతపతాయ గిరీశాయ పురద్విషతే నమోస్తుతే ॥ సీ ॥ మందార మ
ల్లికా మందార బృందార మందాకినీకుంద చందనముల । నీహార దరపద్మ
హార బృందార శాహార ముకురచంద్రాంశుహారుల । శారదాంబు
దహాస శారదా నారద పారదా జానవాహ వారణముల । తారకా
కలహంస తారకాద్రి దుకూల హీరకా శక్షీర కైరవముల । నా
క్రమించి పరస్పర గంధ రసముల । నీదు కీర్తియు మూర్తియు నెర
యుచుండు । నిన్నుఁ జూడఁగఁ గంటిమా నిత్యుడనైతి । నాకు నింతియె
చాలును నాకవాణి ॥ సీ ॥ శ్రీమనోనాయక సిద్ధిప్రదాయక కరుణా
సముద్రిపంగరవిసద్రి । పూర్ణేందువదన పక్ష పుండరీక దళాక్ష గురుత
రోల్లాసనై కుంతవాస । విహగేంద్రవాహన విబుధ పురాతన సజల
మేఘశ్యామ చారునామ । నాగాధిపావన సతిలోక పావన కాంచన
చేలవిఖ్యాతశీల । కృష్ణహరి ముకుంద కేశవ గోవింద । పద్మనాభ
కోటి భాస్కరాభ । నన్నుఁ గరుణజూచి మన్నింపు దీనుని । నీకు మ్రొ
క్కెదను పవిత్రాత్మ ॥ చ ॥ కమల జభారతీ రమణ కాంచన గర్భవి
ధాతని జః రో । త్రిపుస్తుతి లోకనాయక కపిలా మహానావినతుల్ గ్రి
హింపుమీ । సుమహిత దర్శనంబున విశుద్ధతి ధన్యుడనైతి నాదువం
శమును బవిత్రమయ్యె నిక నాధ్యముగా నిదిలేదు నాకిలన్ ॥ చ ॥
అని వినికోరికా గోరమకి వద్భుతిమంది త్రిమూర్తులెంతయున్ । మ
నమున మెచ్చి కామగమనంబున కిన్నర సిద్ధసాధ్యప । త్యనిమిష య
క్షరాక్షస వియచ్చర భాను నిశాకరాదివ । తానములకంటె హెచ్చు
ఖచరత్వము నిచ్చి కృతార్థుఁ జేసినన్ ॥ క ॥ తనయును జన్మాలకెల్లం ।
దనరెట్టులగా నుసంగ నగునతివిభవం । బునలంకా పురికంటెను । ఘ
నముగు పురమొకటి నీయుగావలె దమకున్ ॥ క ॥ అనివిమల విదుదు
ఖలికిన । ననుగ్రహముంజేసి యమ్మహాత్ములపుడునెం । మనమున
దలచిన దక్షణ । మునసచటికి విశ్వకర్మ ముదమున వచ్చెన్ ॥ ఉ ॥
వచ్చి నమస్కరించి కరవారిజముల్ ముకుళించి సన్నుతుల్ । మెచ్చ
గఁ జేయుచుం నిలిచి మించిన వేడ్క మహాత్ములార నా । వచ్చుట కే

మిశారణుము వారికి పంపుడు గార్యమంచు మిూ । యిచ్చ దలంచినట్టు
ల సహించి యొనర్చెద నెల్ల కృత్యముల్ ॥ వ ॥ అనిన మ్మహాత్ముల్లలం
మ్మ మనుకుమారులం జూచి ॥ గీ ॥ ఏరికి వసింప నెంచును వెదకిచూడఁ ।
దగిన పుటభేదనము లేదు ధరణిలోన । వేగ నొక పట్టణంబుగా వింపవ
లయు । వివిధ చిత్రక్రియా ధన్య విశ్వకర్మ ॥ ఉ ॥ ఉత్తర దిక్తటంబు
న మహోన్నతమై గగనంబు ముట్టి యు । త్కృత్రిమ వప్రశృంగముల
నొప్పునిలింప నివాసమౌచు ద । ళ్కొత్తెడు హేమకూటమున నెక్కు మ
హాచలమందు పంపదా । యత్తముగా రచింపు పురమౌరసి నీనిపుణ
త్వ సంగతిన్ ॥ వ ॥ అనియిట్లాజ్ఞాపించి యమ్మహేశ్వ గాచ్యుత పితా
మహులు వ్యోమల విదుని దీవించి నిజనివాసం బులకుం జనిర విశ్వకర్మ
యు యుత్తరభూమికిం జనునంతట నమ్మార్గంబున లుంగ మాతులుం
గ కేతకీ లవంగ శామ్రాత భల్లాత పనస సరళ వంజుల వకుళ కోవి
దార కురంటక నారికేళ ఖర్జూరామలక నింబ జంబీర జంబు తమాల
హింతాల తాళ బదరీ కపిత్థంబు లాదిగాఁగల వృక్షంబులును సింహ
శార్దూల శరభ గండ భేరుండ కిటి లులాయ ఖడ్గ చమరీ రురు మృ
గంబు లాదిగా గల మృగంబు లును కేకిన శుక పిక పక్షిము
ఖంబు లాదిగాఁగల విహంగంబులును మాల్యవంత గంధమాదన సువే
లహిమాచల చక్రవాళాద్రి మొదలైన మహానగంబులును పరికింపు
చుఁ జనుచు నుండట ॥ చ ॥ కనియెనతిం డనేక విహగప్రద ఘోష
వరణ్యవాటముఁ । ఘనతర దుష్టదానవ నికాయ సమగ్ర కవాట
ముఁ దపో । ధన సుకృతప్రభావ విగతస్వ విరోధల సద్వనాటముఁ ।
గనకమణి ప్రభాంచిత దిగంతర కూటము హేమకూటముఁ ॥ సీ ॥
కటక సంఘట కరోత్కటక రేభంబుల కమలస త్కమలస త్కమల
రుచుల । భ్రమరవి భ్రమరస భ్రమరమ త్తగముల సకలహం సకలవా
క్సకలతతుల । కనదనే కనదకో కనదగంధంబుల శుకసుకింశుక సు
మాం శుకసుగతుల । వనదజీవనదళ ద్వనదళో త్కరముల మహిత
స ద్మహితభా మహితగుహల । దరుల నలయునలరు కావుల కావుల ।
దరులదరుల వరలు హరుల హరుల । దవ్వులదవుల గవయు గవయో

చ్చయంబుల । నెవ్వఁడాని బొడవుఁ గొప్పఁడాని ॥ గీ ॥ రత్నసానువై
హిరణ్యాచలమువోలె । హైమశృంగమై హిమాద్రి వోలె । శివ ని
వాస మగుచు శ్వేతశైలము వ్రాలె । నెసగుదాని శోభ నెసగు దాని ॥
వ ॥ కని తదీయాన్నత్య విపులత్వంబునకు మనంబున నచ్చెరువంది మె
చ్చుచు సకల సంపత్సమగ్రం బైన తదగ్రంబునకుం జని విశ్వకర్మ యు
చ్చట ॥ క ॥ అరువది కోటులైన పరమార్థిక వస్తువుల సిల్పికారులన్ ।
వర నిజమంత్రి సారమున వాసవముఖ్య సురాళి మెచ్చఁగా । విరచన చే
సె వారు సటవేగ మునచ్చి నమస్కరించి రో । పరిహిత పుణ్యగణ్యా
నిరపాయగుణా పని యేమి చెప్పవే ॥ వ ॥ అని పలికిన వారల గనుంగొ
ని విశ్వకర్మ వచనుచిత ప్రకారంబుల మానంబలర నిట్లనియె ॥ చ ॥
మీ నిపుణ ప్రభావమున మీరిపు డింద్రపురంబు కంటెలం । బా నగ
రంబు కంటె నలకాపురి కంటె ఘనంబుగాఁగ న న్యూనపదార్థ సంప
దల నొక్క పురంబు విచిత్రరీతిగా । బూని రయోనర్పు డిందులన పూ
ర్వవిభూతి నజాదు లెన్నగన్ ॥ గీ ॥ అని నియోగింప నొగాక యను
చు వారు । నతిగయంబున నయ్యగ్రహర్మ్యంబు మీఁద । పటుతలము గా
నొనర్చి యచ్చటగ నేర్చి । రాగ్ర్చనముఃసల్పి పరమేశు నాత్మ నిలిపి ॥ వ ॥
యిట్లు విశ్వయోగ్యాత్మకులై సకల మంత్రి ప్రభావంబున సమస్త వస్తుజా
లంబులు సంపూర్ణంబుగా సురాసురల కజేయంబుగా సకల పట్టణాధి
కంబుగా దివ్యగుణ పరీవృతముగా నియోగింప నుద్యోగించి ॥ సీ ॥ పది
వేలు నవరత్న ధర్మ్య హర్మ్యంబులు నూరుకోటులు దివ్యతోరణము
లు । నను బదిలక్షలు హేమ కూటంబులు కోటి యున్నతములౌ
గోపురములు । నతులంబు లైననూరంగడి వీధులు కోటి భావులు
మూఁడు కోట్ల కొనలు । దీపించు పదికోట్ల దేవాలయంబులు మఱియు
తొమ్మిది వేల మంటపములు । కోటలట్లగ్లు వాకిళ్లు కుట్టిమములు ।
కేళికాచల గృహములు కేత నములు । వప్రిపరిఘాక వాటోప వవత
టాక । వరసులాడిగఁ జేసిరి సరసులగుచు ॥ వ ॥ అట్లు బహువిధ శృం
గార లక్షణంబుల భువన సుందరంబుగా పురంబు నిర్మించినఁ గనుం
గొని విశ్వకర్మ యా సిల్పికారుల చిత్రవిచిత్రంబైన మహనీయ కర్మంబునకు

మెచ్చియచ్చెరువందియంతయుఁ బరికించి చూచితిలయూదినెయ్యంబుం
భక్త పరా ధీనుండయిన ఈశానుఁ దలంచి కొంతి దడవు చింతించి
యుభి మంత్రించిన ॥ సీ ॥ పరిమాగ మూమ్నాయ భాసురుల్ భూసు
రుల్ తపన తేజః పరంతపులు నృపులు । వరపదా ధైశ్వర్య వైశ్య
లు వైశ్యులు ధర్మవై భవులు పాదప్రభవులు । రమ్య సౌందర్యాభి
రామలు రామలు జనవ శంకరమాలు సంకరములు । లలిత కార్యప్ర
బోధులు దండనాధులు పటు రణాంగణజయా ర్భటాలు భటులు । వ
స్త్ర ధనధాన్య పరిమళ వస్తువులును । శరశరాసన మాత్ర్యక సాధన
ములు । గజహ యస్యంద నోష్ట్రగో గణము లధిక । ధర్మ మాణివా
హ నాదిసం పదలు బొదవె ॥ వ ॥ యిట్టి మహా వైభవంబులైన విభ
వంబులు ప్రకాశించిన ॥ సీ ॥ ఎల్లసిరులచేత నెవ్వేట జూచిన । నేల
యీని నట్లు నిబిడ మగుచు । సప్త దంబురాశి యట్లు గంభీరమై ।
మోప్రియు పురముజూచి ముదమునొంది ॥ క ॥ త్రిభువనముల నివ్వె
రిమాస । కఠినవ సంపదల సముము లగునే పురముల్ । సుభగం బైచి
రవిభవ । ప్రభవంబగు దీని నేల భాగ్యము గాదే ॥ క ॥ కనక పు
రమమ్యే గావున । కనక పురంబనఁగ నామకరణముసేయుఁ । గనుపట్టు
దీనికదిప । కనకనా చంద్రార్క తారకంబై వెలయుఁ ॥ క ॥ అని
పొగడుచు తనపూనిన । పని సఫలం బయ్యె ననుచు ప్రమోదితుఁడై
యా । మనువుల తోసజు సభకుం । జనియాతని జూచి మ్రొక్కి సవి
నయలీలఁ ॥ క ॥ పన్నగ రమణుసకును నెగి । నెన్నగరము దరము
గాని శృంగారములఁ । దిన్నగ రమణీ యక్రియ । సన్నగరము రచి
తిమయ్యె నటమీ కరుణఁ ॥ క ॥ అని విశ్వకర్మ దెలిపిన । వినిమెచ్చి
ప్రహృష్టుడగుచు విధియా పురికిఁ । ఘనుల మహా గంభీరుల । మను
వుల పట్టంబు గట్ట మదినూహించెఁ ॥ వ ॥ అంత సుముహూర్తంబు
న ॥ శా ॥ అంభో జాసను డంచనెక్కి వసురు ద్రాదిత్య నాసత్యులున్ ।
జంభారి ప్రముఖామరుల్ గరుడ రక్షః పన్నగుల్ కిన్నరుల్ । రంభా
ద్యప్సరసల్ వియచ్చర మునీంద్ర శ్రేణులుఁ గొల్వగా । కుంభీంద్రా
వనుడైన శౌరిఁగనఁ వై కుంఠంబుఁ జేరఁ జనెఁ ॥ చ ॥ దని తోటగాంచ

పద్మజాను పారప పత్రవి శాల నేత్రుడు । వనదవి నీల గాత్రునిని వారిత
పాపల తాలవితురిఁబో । వనవిల పచ్చరితుని గరవారిదు హాలాధృత
గోత్రుఁడు ఘోరదు । జనరణ జైత్రుని సర్వ దివిజస్తుతిపాత్రుని రమాకళ
త్రునిఁగ । ఉ ॥ కాంచి నమస్కరించి కర కంజములన్ ముకుళించి దే
వప । శ్యాందనచేల చక్రిధర శామర సేతుణనాదుఁగూడితో । చిం
చినయట్టి కార్యమిటఁ జేకురెఁబోదము రమ్ము వేగరే । మ్మంచు నుతిం
చి మొంలయుఁ బ్రియత్నముగాఁ బయనంబుఁజేసినన్ । సీ । మణిహే
మ విరచిత మకుటంబుశిరమున శంఖ చక్రములుహా స్తములయందు ।
కౌస్తు భశ్రీవేయు కంబు కంఠంబున వనమాలి కాలత వక్షమందు ।
తపనీయ కీలిత ప్రమురిరీ రంబున తిలక వంపద ఫాల ఫలక మందు ।
లలిత మకర కుండలములు కర్ణంబుల సాగ రాత్మజ యుగ్రీ భాగ,
మందుఁ । దనరఁ దనరమ్యా కాంతిచే దశదిగంత । రంబు చిత్రాంతు
కంబుయి రమణ మెఱయ । గరుడ కేతన మెత్తించి గరుడు నెక్కి ।
హరి యటుగ బ్రహ్మయును దాను హరుని కడకు । క ॥ లీలా పముల
ఘనవశిఖ । కీలాపములగు విరించి కృష్ణులు శివకే । లీలాపము జూచి
రి యా । కైలాసముదాయమైన కైలాసంబున్ । సీ ॥ నాగరాజ విభూ
షు నాగరాజప నాకు గోప పన్నుతపాదు గోప వాహు । చంద్రి ఖం
డ కలావు చంద్రబింబ శరీరు గోత్రి చాపను గోత్రి హీనుఁ । గమ
లాధి పనివంగుఁ గమలా పతి కదంబుఁ గాలగ ర్వాపహుఁ గాలకంఠు ।
దర్ప కల్మవదూరు దర్పక సంహారు జన్యభీమణుని దా ర్జన్యభీము । భీ
ము భూమిజా ధరాత్మజో పేతవాము । భాగు భాగీర థీజటా భారభాస్వ
దూరు మాణిక్య కాంచన మకుట సుప్ర । కాశునీశునిఁ గనికొనిర్కి
కొంతు కమున । ఉ । దేవ మహాను భావ జగదీశ్వర శంకర హాము దే
వ భ । శ్రావనలోక పావన శశాంక శశాధర కాల కంఠగా । శీవనితా
మనోహర గిరీశ మహేశ కపాల హస్త స । ద్భావిత చిన్మయాత్మక ను
వ పావని మోచన ఫాల లోచనా ॥ క ॥ మనయాజ్ఞఁ బూని యాత
డు । కనకపురం బనగఁ బురముఁ గావించినవాఁ । డనుకంపఁ జేసి కా
నిక । మనుజుల సఖి పశుల జేయు మానుమా హింసా ॥ గీ । రమ్ము

శోధము కనక పురమ్ము సఖుడు । ఘనుభావ మహాదేవ హర మహే
శ । యని నుతింపంగ విని ముదమంది యపుడు । గమన సన్నాహ
మొనరించె గణ విభుండు ॥ సీ ॥ శిరమునఁ బదలేరు చేతముమ్మొనవా
లు పూపయొాచంకుృంకు మొమిడికంబు । గళమునవిషముశ్యాం కరిచు
ధర దేహమం దఖిలసుధా శిపా దాంబుజములు । రవిశశిశిఖులు నే త్రి
ములుభూషణములు ఫణులుహారములు కపాలములును । మొగమున
తిగరేక బూదిజంకయువారిల గజచర్మముభుజాయు గళమునంద ।
యమర నజగ దశూల ముఖ్యా యుధములు । దనర వృష భధ్వ జము
మిన్నుఁ దన్ని మెరయ । శైల కన్యా సమేతుడై శంకరుండు । రజత
గిరితుల్య మైనగో రాజనెక్కె ॥ క ॥ చండీశ్వరుడు మహాత్మ । భుం
డుగా భృంగిరుఁ దనూజులనుప్రముఖులఁగ్ర । ష్ణుండు నజాద్య మరు
లు ముని । మండలమున్ గొలువ మనుకువారగుల నెల్లన్ ॥ క ॥
సుందర విమాన ములనిడి । నందిబర్హా బర్హులు సేయ నానా గతులన్ ।
బృందారక సతులాడఁగ । వంది జనుల్ పొగడ నరిగె వాద్యము లోల
యన్ ॥ వ ॥ అంత నక్కడ చారుల వలన పౌర జనంబులుఁ దమ రాక
యెరింగి సకల కల్యాణ నివహంబైన కనక పురీ పట్టణా బలంకరింపఁ
దలంచి యుండిరయ్యెడ ॥ సీ ॥ కలయఁగస్తూరిచేఁ గలయంపిఁ దగజల్లి
ముంగిళ్ళ ముత్తియముల ముగ్గుఁబెట్టి । రాజ వీధుల యందు మైజ
యంతిక లెత్తి పరిమళ దివ్యధూ పములాసంగి । భవనాంగ ణముల
రంభాస్తంభ ములునిల్పి నవ్య పల్లవ తోరణములఁ గట్టి । యందంపు
పంచమహా వాద్యములఁగూర్చి రమణీయ పటవితా నములమర్చి ।
యఖిల శృంగారి తంబైన యట్టి పురము । నందు బంగారు కుడకల న
క్షతాదు । లుంచి కళ్యాణ ములు పాడు కొంచు సుదతు । లున్న త
ములైన మేడల నుండిరపుడు ॥ ఉ ॥ మించిన పేర్మితోఁ జిరిణ మించి
న రూపము తోప గంబుగా । మించిన యుంతితో నధి గమించిన ధ
ర్మము తో మహిన్నరిశా । శించిన కీర్తి తోడ విర మించిన వేల్పుల
తోడ శేర్పడ । మ్మించిన వారితోను పగ మించి హరుండు పసిండి యు
ప్పమున్ ॥ ఉ ॥ ఆసారదీ హిరణ్య నగ రాంతర మార్గము పట్టి

వచ్చునా । గాసుర వైరివై జలరుహాక్షుని వైశప నీయ గర్భువై ।
వాసవువై కుమార పరి వారము వై మనుపుత్రి రాజువై । నేసలు జల్లి
రతులలు జల్లిరి పుప్పొలు గుప్పి రైనువుల్ । చ । వలువలు గట్టికట్టి
చెలువంబుగ పాపట దువ్వి దువ్వి వే । వలిముడి వైచివైచి చరణంబు
ల లత్తుక దిద్ది దిద్ది మే । ఘులుటు గ్రుచ్చి గ్రుచ్చి తగ కాటుక వత్తు
ల బెట్టి బెట్టి పు । ష్పలసిగ నుంచియుంచి యభవుంగన సాధము శ
ృంగవల్ । ఉ । ఎవ్వరు వాసు భామ యతడీశ్వరు డీతడు పంక
జోదరుం । డవ్వలివాడు పద్మభవు డల్లతడింద్రుడు వాడు వేల్పులా ।
దవ్వుల వెన్క వచ్చునది కాకసవర్గము నాట్యలీలతో । మువ్వలు
ఘంటలుగా మొరయం బోవు విమానము లచ్చరుల్ సఖి । మ ॥ కనుం
గొంటే కన్యకాంగితోయా మనుజులా గంతుకా జయంతుకో వేసం । తుని
శా కాంతుని [illegible]తి మీరిన మహాత్మ్యంబ్ వీరిలో వీరెవో । లినపొంద
ర్య గుణాతిరేక కలితు ల్లైనట్ట్ గ్గా కున్నదీ । ఘనుడీ పట్టణ మేల వచ్చె
లనుచుకా గన్పట్టు సెప్పట్టు సా ॥ క । అని యుల్లు పౌర జనములు ।
వినుతింపుచు నుండ రాజ వీధి పథమునకా । జను దెంచి సురలతోడ ।
[illegible]నజారి ధరించు నగరి వాకిట నిలచె । * కనకపుర వర్ణన *
చ ॥ కనదమరేశ నీలముల కాంతులు పంకజరాగ దీప్తులు । ఘన
తర హీర దీధితులు గ్రమ్మి నిశాది వసాది చంద్రికల్ । బెనగొట కం
క దోపగను బెంపు వహించిన సౌధపఙ్క్తులొం । దును గనుపట్టు పరుపద
లతో గనకాఖ్యపుర మొప్పెమెరువ । గీ ॥ మణికరుకుచ్చులై నయా వప్రి
మధ్యమందు । కంబరాగ శిలాభోగ కలిత మైన । శిఖరములతో
డ మేకలు జెల్వుదనరె । హరి యుపరి వేష యుక్తమై యలరునట్లు ।
గీ । నీలమాణిక్య కల్పితంబులై నివ్వటిల్లు । కోట కొమ్మల గుంపులు గొ
మరు మిగిలె । కలిత కాంచన పురలక్ష్మి లలిత మైన । ముంగురుల కై
తి నొప్పి చెలంగు చుండె । గీ । వజ్ర మాణిక్య కాంతుల వారి తముగ ।
గల్గు తోరణముల నొప్పెం గాక లందు । యితర మా పట్టణ ద్వార
వతులం బెంగ్లె । యోడగట్టిన రాజ్యాపి. కాళి యనగ । మ ॥ స్ఫుర రా
ఙ్గ్రాప విధిత్రి నిర్మిత మహాసోపాన సంపత్తు స 1. త్ప్రకథా గాథక

బంధ మందున పురి పౌరీథాంగ నా జాలవి । స్ఫురిత కిరీశంగ నుం గొ
వంగ వగు నంభోవాహ ధారాతట । ద్వార శోభానిచ యాంబు శైవది
తనూ ద్య త్కాంతి శోభిల్లగ ॥ ఉ ॥ మల్లెలు మొల్ల లతతిలు మంచి
సుగంధముఁ గప్పురంబు వం । పుల్లక హల్ల కంబు లును పువ్వు సుగం
ధులు పేర్చ జాళువా । పల్లెము లందు నుంచుకొని పైయదలుం ది
గజార మధ్యమం । బల్లల నాదగా హరుని కర్చన సేయుదు రప్పురం
బున ॥ ఉ ॥ చందురు కావి చీరలటు చక్కగ చెంగులు వారగట్టి మే
లందగ చందనం బలది లాలిత మౌక్తిక వికురి మాపళుల్ । పొందుగ
దాల్చి రత్న వరభూషణ జాల ములంకరించి శా । లేందు ధరుం భ
జింప వత్తు రేగుదు రప్పుర వీధి వీధులన్ ॥ శా ॥ అంభో దార్వవి
జంత పత్రపుటిక నాట్యా రంభముం జేయుయా । రంభా ద్యప్సర
లన్ హసించు రుచులన్ రంజిల్లు పౌరాంగనా । కుంభ స్థానము లీ
శ్వ రాలయము నన్ శోభిల్లెఁ మూరుందు షాం । ధాంభో జాతుల గెల్చి
పేళ్ల శిక కీరా రాష్ట్ర సంఘంబునన్ ॥ శా ॥ ఇందు గారివ గవాక్ష మా
గములు రాజేంద్ర ప్రభా మండలం । బందంబై గనుపట్టత స్మణులు
నీరై బిందువుల్ దోపస్త్రీ । బృందం బొప్పగ గాంచి మౌక్తికములం చే
తెంచి చేనంతటన్ । బిందు వ్యాకృతి జెవ వ్రాద్భ్రమము చుం భీరంబు
లంగోరడిన్ ॥ ఉ ॥ పున్నమరేలు నందముగ పుప్పొడి తిన్నెల నాయ
కాళితో । వెన్నెల హుప్పలాట లరవిందదళాక్షులు పల్పచీరలున్ । తిన్న
గముల్లొజారిబగ తింబశకాంతులు నవ్వునాటలో । దిన్ననియుక్తిఁ జేసి
సుదతీమణు లందరు క్రీడసల్పుదుర్ ॥ ఉ ॥ కప్పురముల్ వదల్చుకొని కుంకు
మపంకములంది గుబ్బలన్ । గొప్పగు ముత్తియంబు లొనఁగూర్చిన తోరణ
పంక్తి తోడన । ల్లప్పురుఁజూడ రాజిరిము లైకనుపట్టెడు చప్పరాలలో । క
ప్పురగంధు లప్పురిని కాంతులఁగూడి రమింతు రెప్పుడున్ ॥ ఉ ॥ కొందగు
పల్లవాధరలు కోమలసాధతలంబు లెక్కుచుం । ధిందిరబృంద సంచరణ దివ్య
మరుద్వన పుష్పసంచయం । బందుకగో ధూమ ట్పదము లంటిన పాణి
పూరోరుహాంబులం । దందువిదల్చు మించురుచు నందరు కారగ నవ్వి రప్పు
రున్ ॥ క ॥ కొన్ని నవిల్లుడు కారగను । సన్నుల వశీకరించున నుచు పామొన్ని

జ్యాగితీగ । కన్నెరికంబుల పువ్వుల । మన్నెరికంబెలిపిటుల మహాగ్రం
ధ్యంపవిల్ । గీ ॥ మాయలునుమార్మకర్మముల్ మమతకిరుల । దుగుణ
గుంబులుబోనాడి ధారయునుకృతి । మాగణములుగోరిసౌందర్య మ
హిమదనరు । వారపతులుండురందుశృంగార వతులు । సీ ॥ తమ్ముకొమ్మ
లజూపు తెగునేజూచెదమన్న పట్టిజూడకవాని పసదెలియున । జాతుతె
ల్పెడుజూపు చానగోయునజాతి పరికించినెలబెట్ట పరసులెరా । తమ్ము
లజూపుమా లిరికిలోచనయున్న దమ్ములమాటలు దగునెయిచట । కుం
దములజూపుమా సుందరియనసవ్వి యాకుందములసుఖం బెవ్వడెరు
గు । పనుచుమర్మముదెల్పెడి విపయునర్మ । వచనములకోయికాంద్రతో
వాదులాడు । కొనుచునాపట్టణంబున గొనబుమీర । జవ్వ[?]ముపూల
మ్మదారివిథ్థమున ॥ చ । జలజసఖాశ్వముల్ గతులు సాటి[?]రాగనితన్మ
నోద్ధతిం । దాలగగీజేయనింగికయి దూగగన్ జఘురోద్ధితావసీ । తలర
జనుంబరాంతరము దార్ఖొనిగ్గమ్మనదానివాటునన్ । బలువిడిభీతిబార
గనివాసిసంచుపురీపరాశ్వముల ॥ మ ॥ అతులితత[?]పద మహాధ్వజ
సంఘటితాచ్ఛఘంటికా। వితతజయాభిరావములువిశ్వమునిండినతధ్భయా
ద్రినచ్యుతిజలజాతిబాణపురుహూతరథంబులుగానలందుపర్వతగుహాలం
దదీయ్యశిఖరంబులు జేరరయంబుమీరగన్ ॥ చ ॥ కరిబృందంబులుచా
నగండపాటుల్తైకాష్ఠాగజేంద్రావళీ । దరమామ్ములబోలమీరు నదల
త్వంబొందియాశాంతసుస్థిరులై యుంటిరటంచుబృంహితములన్ జేసాది
యుంబూత్క్షిప । త్కరణన్ హాస్యముసేయుచుండెనగరో ద్యానపరిభూతం
బులై । గీ । అఖలలోకైకమోహకశానుభావ ।
వైభవజ్ఞులుకంబర వర్ధనులును । కువలయాప్తులువికర్షనుకుంతితులు
ను । రాజబోలుదురప్పురి రాజవరులు ॥ ఉ ॥ సారెకునీరుమాసుకొని
సంతవమొందుచు భిక్షపాత్రియు । న్వారక కేలబూని భవనామము
చేవిహరించువానితో । కోరికలూరపఖ్యమును కుంభినిలోపల సేయు
వంచుమీ । పేరణగేరడింతురు కుశేరునిశ్రేరుగ బేరులప్పురిన్ ॥ శా ॥
శాలాంకుందుహలంబుదాల్చిభువిలో ధాన్యంబుత్రిప్పల్ వడిన్ । చాలా
బండగ జేసినేతలపడో స్నానంబు చేవిప్పుడి । పొలంధాన్యపురాసులంద

ముగ శోభ సేసితింమేమునీ । తాళీలన్ని పట్టుచుండుదు నాథ
స్వాదివ్రిబంబయ్యెడ౯ ॥ ఉ । చాకవుపైకవంతితి ఘాయమధూరత
శాఖ౯టిక౯ । జోకఫలంబులుంచిగురు జొంపములంబువు దేశలా వ
జా । ప్రోకతతృప్తి సేయుచుకు శోభితపంక్తులతోవనాళిసం । శ్రీకరు
శైత్రకాంతిక ధరిత్రిసనుప్పైను వంగడంబుల౯ । వ । ఇట్లు రతిక్రి
డావిలాసంబులసాక్షి సోలు యువతిజన కుచదదులం బొడమిన కాం
తంబుల పగిది ఘర్మబిందువుల నల్లార్చుచు పరిమళ కిశోరా నిలంబులు వీ
టు సంచరించ నయ్యవసరంబున కనకా పురీ ఘట్టణంబున వేశ్వర వికల
జనాశంబులు వణించుచు మహాశ్వాసహంబైన వేడుక లుప్పతిల్ల
కగరి వాకిట ॥ చ । నిలిచి వియానముల్ డిగిచి నిర్మలరత్నకవాట
ఘాటకురంగ౯ణాలయ్యునద్వారముల్ గడచి పోయిసభాసదనంబునందును ।
జ్వలతర సౌభాగ్యవీశముల౯ శంఖముల్ యుజంచు వేణువుల్ । గాలువ
గముంఢిరమ్మారువు లుండగుగద్దియశిక్కరిమ్మ్యాగ౯ ॥ క । శుభలగ్నం
బునఘాటికి । నభిషేకమునర్పనభవు దఘలనదీసా । రభజలములునాక
ధిసి । విభుజలముల౦చరులచేత నెసదెప్పించ౯ ॥ క । వాణియుశర్వా
ణియుహార । రాణియునిందాణియతిరి రాణియరుంధ । త్యైనాత్మియు
ఘాటికిక । శ్యాణస్నానంబుమొప్ప హారతులిడుచు౯ । క ॥ కనకోపలవితం
బుల । మునిచిశిరంబులశుభాక్షతోచ్చయుమిడిరి । వనలిచ్చిరిసురశా
ఖులు । పనిగాముచుపుష్పవృష్టి వర్షించిరొగి౯ ॥ గీ ॥ దుందుభులు
మ్రోగితాపసస్తుతులచేత । సురపతులయాటగంధర్వ వరులపాట ।
తీనెనలపల్లకులతుకా వికమునిలుకు । లాక్కపెట్టునవిలపిల్లె నక్కజ
ముగ । క । సుముహూర్తలగ్నమిదియని । యమరగురుడుదెల్పను
న్న తాపసగతుడా । విమలవిధునలికఫలకా । గ్రిమునపసిడిపట్టగట్టి క
మలజ౯డెలయిడి౯ । క । అప్పుడుజయజయశబ్దము । లొప్పగవినుతించి
తమరు భజ్యచుపాటల్ । చప్పటులేయుచునిరమును । కొప్పల్లలనాడ
వాడు కోనుదుకాతాశా ॥ వ । అంత । చ । వనజభ వేశకృష్ణులకు
జా[illegible]గారిలిం[illegible]కముదం । బుకపినదిల్లిదివ్యమణి భూషణము[illegible]
మువైనకట్నముల్ । మానవులొసంగిరిందరివహ మానసతాంతికదైర్య

ణాధా । ర్యాదులకుఁ జేరశంభులకు నవ్యసుగంధిల కద్విరంతనూనె ॥ శ ॥ సురిగియునఖిలవిబుధ మండలంబులకును । సకలమానిలోక సంఘమునకు । పౌరజనములకును బహుమానమొనరించి । రఘులకునొసంగి రథకధనము ॥ వ ॥ ఇవ్విధంబున నక్కనక వుర సామ్రాజ్య పట్టాభిషిక్తు౦డై విపులవిదుండు తనయు జన్మలం గూడుకొని యత్యంత సంతుష్టాంత రంగుఁడగుచు నవ్యూర్తిత్రియంబునకు పునఃపునఃప్రణామంబులొనర్చి యిట్లనియె ॥ క ॥ మేముకృతార్థులమైతిమి । యూపానమునుఁగా మెఁ ఘనుండె మాకిక నెందుఁ । గామింపనసాధ్యక్రియ । లేదింక లేవయ్యమీూను హితకృపకతన౯ ॥ వ ॥ మహాత్ములారా మీరు జగదంతర్యాములరు సృష్టిస్థితి లయకర్తలరు నిగ్రహానుగ్రహ సమర్థులరు శిష్టరక్షణ దుష్టశిక్షణ ధురంధరులరు, మీకు చేపట్టినవారికి కొరంత యుద్ధిగలదు సమస్త కామ్యార్థంబులు కొంగు బంగారంబులు కైవల్యంబులు ముంగిట పెన్నిధానంబు విపత్సము దాయంబు దూరీకృతంబు మిమ్ము నుతింప మేమెంతవారము నిరంతరంబు మాయందు కృపాకటాక్షవీక్షణా మృతధారా సారంబు గలుగం జేయుడీయని యుండెను మని మొక్కిన ననుగ్రహించి యమ్మను కుమారుల పారంపర్యాభివృద్ధిగా దీవించి యింతటనుండి మా మంత్రిప్రభావంబు వలన మీవంశంబు మనువంశంబని దీవించి సవాహన పరివార సపత్నీకులై బ్రహ్మవిష్ణు మహేశ్వరులు నిజనివాసంబులకు వేంచేసిరంత ॥ చ ॥ సురలు మునింద్రులిన్న ముచి నూదనుసగ్ని కృతాంతుదానవే । శ్వరుసరులు౯ సమీరణుని శర్వసపర్వ స్ఫుటోత్కరంబుగుం । దిరములకేగిచి కొనిరి ము నిల్పినురుసభు లప్పురంబున౯ । పరవిభవంబు శేషముగ వర్ణ్యములుగా జరికించిదూచుచు౯ ॥ క ॥ అపగలుసలిచిమరునా । జాపాలస్త్యాదులను వారు నాత్మయువిదా । పాపావనమూరసిదా । శ్రీపతికడకేగి మొక్కి విలచిదనతడున్ ॥ క ॥ దీవించివారికోరిక । భావించిదయార్ద్రసృష్టి ఫలమై కాయున్ । కావించిమనూత్తములకు, గావించిమనూపకేళి కార్యములొనరిన్ ॥ క ॥ మరియుఁబరలేనికృపనం । దరకురుషద్బుద్ధిదెలిపి తత్వజ్ఞానం । భోగించివరమహావైభవము । బరికించియరించియుకు ఒకతోషగా

వెన్ । గీ । సౌమ్యునాముని యింట శాకల్యయాలని । పెండ్లిసేయుదాను
శాండిల్యయాడి । విమలవిదుకు వంశ వృద్ధిగా సంతాన । వృద్ధిగాంచి కార్య
శిద్ధినొందు ॥ గీ ॥ సకలదివ్యభోగ సంపత్తి చేసఖి । ష్టానుభవవిరాజ
మానులగుచు । నుండువీరికీర్తి నొందియాచంద్రార్కం । తారకముగ
నుండు వీరికులము ॥ క ॥ అనుసంధానము శ్రేయము । ధననాయకయ
తని పెండ్లి తాత్పర్యముగా । జనుమునిపనిచిననాతడు । మనువులతో గవ
కపురికి మగుడన్ వచ్చెన్ ॥ ఆ ॥ వె ॥ వచ్చియచటనతుల వైభవక్రీడల
కొన్నిదినములుండి కిన్నరేంద్రు । డరిగె సౌమ్యపాలి కటులరుదెంచిన ।
నెడిరికొనియతండు విదితుడగుచు ॥ క ॥ సముచితపూజాకరణ । క్రి
యమునసంతుష్టచిత్తు గావించి ప్రేమా । దమానగ నభాసనంబిడి । దమ
నస్సుతుతేజుడనిరె ధనదునితోడన్ ॥ ఉ ॥ మీరిట కేమివచ్చితిరి మీర
రుదేరగనాగృహంబువి । స్ఫారపవిత్రమయ్యెనతి ధన్యుడనైతి ధనాధినాధ
నీ । కోరినయర్థమెద్దియది గొంకక జేసెద దెల్పుమంతయే । నూరక
రారుగాదె సుజనోత్తములన్యులయిండ్లకెన్నడున్ ॥ వ ॥ అనిన సౌ
మ్యుని పలుకుల కలరి యలకాధిపతి యతని కిట్లనియె ॥ క ॥ కనకపు
రీశ్వరుడమలుడు । మనుకులతిలకుండు సుజనమాన్యుడు శుభవ । ర్తను
డు విమలవిదుడనుపా । వనమగాతని కిక న్యనడుగ । వచ్చితినసఘా ॥ ఉ ॥
మన్మథసుందరుండు మతి మంతుడు సద్గుణమండనుండు భా । స్వన్మహనీ
య తేజుడు విశాలయశోలలితుండు దారుడు । దృష్మహిమోజ్వలుండు
తుహినాచలధీరుడు పేరుడాత్మసం । పన్మదికాంతిరంగుడని వార్యబ
లాఢ్యుడతండు ధీనిధీ ॥ గీ ॥ వనధిగంభీరుడఖిలపావనతనుండు । బం
ధురతకుడాచార బంధురుండు । నీతిధర్మవిశిష్టుడు నీతిగతుడు । ధర్మ
నిరతుండు దీనసంతాపహరుడు ॥ గీ ॥ విమలవిదితాత్మజయినయా వి
మలవిదున । కాత్మజనొసంగితేని మహానుభావ । యుభయకులములు
కీర్తిచే శుభములొందు । భాగ్యసంపద పెంపుగా బడయవిల్లు ॥ క ॥ అని
నమ్ముద మొందిసౌమ్యుడు । వినవయ్యా మనువ్యధర్మ విమలవిదునివ ।
ర్ణనమును నే నెరుగుమనా । మనమున నీ చెప్పినట్ల మతమైయుండున్ ।
క ॥ విమలవిదుడటమదాత్మజ । నమలాంగిం బెండ్లియాడు నటయాతు

భూ శా । గ్న్యముసకుగతిజావృసీవట । ప్రియుదంబుగనింతకంటె భాగ్యము
గలదే ॥ క ॥ నీయానతిఁ జేసితివి । చ్చేయుము సేయుము తలంపు సిద్ధం
బుగ స । ర్వాయుత్తులగుచు రంభులు । భాయతముగ లగ్నవిశ్చ యము
జేసితిగా ॥ క ॥ అనిపనిచిననరవాహను । డనుపమహాహా ముల్లసిలుచు
నచటుగదలిచ । య్యనశాకల్యని కేలిన । మునకేగె విమానయాన సుఖ
సటురాగా ॥ గీ ॥ కలితసాక్షీల్యవిగత్పై కల్యసుగుణ । ధన్యసాకల్య
శాకల్య దళితలౌల్య । మొసురుగావచ్చియాశీస్స కోన్యగనము । వ
ర్ఘ్యపాద్యాదిసత్క్రియ లాచరించి ॥ క ॥ వచ్చినపరిణామునవిశ్వ
సచ్చరితుండైనయట్టి సౌమ్యుడనినాయ । ట్లచ్చుగనొసబడిపలికిన । ని
చ్చకముద్రమందిసవ్యా కేశ్వరుడంతట ॥ గీ ॥ కనకపురముకకరుగెంచి
మానుకుమార । కులకుత శ్కార్యమంత్రయు దెలియజెప్పి । యంగనామణి
సౌందర్య మవుసువిమల । విమనకరిగింపవర్ణించె వేసటతోడ ॥ శా ॥
ఆచక్కందనమావచోగరిమం బామందవాసామృతం । బాచాతుర్యమా
నావచోవిభవమూ వాఁమోహితుంజేయదే । నేచంద్రాస్యల కైనదాసి
విభవం బెన్నంగసేజాడలే । దాచానా వరియింపువాడె పరమా శ్లో
దానుసంధానుడా ॥ సీ ॥ యలనాగమైత్రాలి యనసివరిగాలుటనో వా
తపోతముగంధ వాహమయ్యో । తరుణితియ్యనిపల్కు దారిగనుగోనుట
ను గండుకోయిలకల కంఠమయ్యో । చెలియచక్కనిమేను చెలువునాటి
లుటనో వన్నెబంగారుసు వర్ణమయ్యో । ముకురాస్యహాసచం ద్రికల
గిల్కనుటనో వసజాహితుడుకళా వంతుడయ్యో । ననగిరమణీయ్యాభ
వనమో హాసవిలాస । మైనభోటికిసాటియొయ్యభిసుతింప । కింపురుషయ
తుగరుడని లింపనాగ । కన్యలైనసుగంధర్వ కన్యలైన ॥ సీ ॥ అవనిద
క్రిముఁ రీతి నలరారువికదర శ్నాకరమేఖలా హారియగుచు । కోభిల్లక
నకాచ లాభోగకలనచే నుజ్జ్వలాంబరపరి యుక్తమగుచు । బరగుసైక
తముపై ఖండిగొంగనంరూజ కోత్పలపత్రాసి సౌభాగ్యమగుచు । ఘ
నతరద్వీపంబు ననమించుచకరిన తుంగలధర్మవిజయాంక ములనొరయు
ను । నమరవల్లభగరుణావహ ప్రారబింద । విరచితవిన్నోదసింధూర విహార
[illegible] । కలితవిప్రాకలీలల గరగిపిజ । కరకేరనృద్ధిగాయగుమింతి క

టియుగంబు ॥ క ॥ సురుచిరశరీరచందన । తరునాభీకోటరంబు తరత్రు
గమీదన్ । పరిమళములానుభుజగము । పరసేన్నూగా రుమెరసె చం
దాన్ననకుఁ ॥ సీ ॥ మదరభాంగివిహంగ మామాశ్రీడనగంజాలు నెలవం
కరుచిపోక నిలచెనేని । భద్రేభ రాజకుంభంబులీవనజాలు పటుసిరంకుశదీ
ప్తిఁ బరగనేని । రమ్యకీయధరశ్రీ ధరింబులీడనజాలు పటుమిాఘనము
లే కలరనేని । వికచపద్మసూనకం దుకముశ్రీస్తనంబాలు శాతిష్వగుణము
దుఁ గలిగనేని । యటులఁగాకున్న చిత్రాంబ రాంతరమున । ఎన్నమీా
రుచుమహాకీర్తి శాపఖులు మెరయు । గట్టుతెగంధమమురజా పట్టమాత్రి
సాటియేకోటివలిగుబ్బ చన్నుగవకు ॥ సీ ॥ కనకాంతివిశ్రాంతి గతుల
గర్వింపవే విమలాబ్జనపత్రికా శముపహింప । కమనీయుతరతార భాస
క్తినలరవే మృగలాంఛనారూఢి మెరవుచూప । కమలాహితవిలాస గి
రిమదాటింపవే హరినీలరుచులన్నో య్యారిమొసగ । సారంగగుణసము
జ్జ్వలతనరింపవే మీనాంకలీలల మేచ్చుగులుక । పొంకముగమించి
పత్రికటకా టంకరత్న । తరళరుచిదంభచామర ద్వయవిలసిత । వికచ
నీలోత్పలావళి విపులవిజయ । లక్షణమ్ములైనయాయింతి వీక్షణములు ॥
ఉ ॥ శేయుఁబగల్ల్మనోహర మరీచులునింపులు గుల్కఁజుండునీ । తో
యజగంధినెమ్మొగము తోసరిగానని హద్దుపెట్టునజ । జాయెకళాకహీను
డయి పూర్ణశశాంకుడు పశ్చిమాబ్ధికిన్ । శాయజునిధ్వజమ్మొప్పహా
ముఖంబులనిండిన మత్స్యచూడగన్ ॥ చ ॥ తలపంజిత్రిపుష్పా బెపద్మ
దళనేత్రాలోక రత్నంబుకుం । తలబంధపత్రిభావిశేషములతో నీలపత్రి
శాశంబుతో । కలితాంభోధరజాలముల్ గదలెనం గద్వాయువేగంబు
నన్ ॥ చ ॥ సరసిజగంధి పెందొడల సాటికిరానెమరించిపోరునా । కర
భములెల్ల చేపడుటఁ గన్గొనియుండియు తజ్జయార్థమై । పారలశాపంగి
యూద్ధబకి పోవటులింతియొగా కథాత్రిపై । యరయుటవిల్లపిల్లదర మై
పదుసామ్యముఁ బొందనేర్చునే ॥ చ ॥ వరలుమరాళికాగమన వాతెర
తియ్యదనంబు సొంపుశో । కురుచదనంబుదాల్చిమరి కుంభినిలోపలవే
టుఁబద్దదన్ । మరచివ రేఖుపంక్తినదు మంత్రిప్పంపద చేశకిందుమిా ।
దెరుగకసాటివత్తునని హెచ్చినవాటును బెట్టకుందురె ॥ క ॥ తమ్ములతో

గరేకులకు । తమ్ములనసమానకాంతి ధరవిద్రుమంబా । తమ్ములంచి గురులవంభా । తమ్ములుపతిపాదములకు తమ్ములజామిత్రా ॥ చ ॥ కరుకుదలిర్పగాబిరుదు గంటలుగట్టుక వచ్చినట్టియా । కరికిరిరాజనంపు పొట కట్టులనల్లఁదృణీకరింపుచుఁ । మెఱయుసరోరుహాననవి నిర్మలజంఘలతోడఁబోలునే । యరంపులుమానకదతుకు లైవనరాకొను హిమశాఖులఁ ॥ చ ॥ కలితనిరూఢరేఖతిరు గంబడిగిజిలు శంఖకోటులఁ । గులగులతైచనంగిదగుఁ గొంతతదాల్మిజరత్నవర్గముల్ । దలచిలపద్మగాంబులను దాలిచికంఠము జేరనోయనఁ । పలలితతారహారముల చందనగంధిగళంబురాజిలుఁ ॥ చ ॥ అలరువరోమావసంతసమయంబుననంబుజపత్రినేత్రికిం । బలుచనిగుబ్బగుత్తులును బాహులడామృదువైభవంబుపై । క్రిలిసురపొన్నపూవు పరికీర్ణవిలోచనభృంగసంక్రమం । జులకరంపల్లవంబులును శోభితభాషణ కోకిలార్భటుల్ ॥ క ॥ యారీతిమెరయుయావని । తారత్నమ రాజమాన తారుణ్యమునఁ । నారీజనములలోపల । నాహూడిపహించిమించి నలరుచునుండెఁ ॥ ఉ ॥ యాయలివేణియాకలికి యాయలజవ్వని యామిటారియా । లోలకురంగశాబకవిలోచనియాకలకంఠియా । బాలరసాలమంజరి నృపాలకవంశవతంసరూపసాం । చాలవిరోవిశేషగుణ సంపదసీకతగుఁనిజంబుగఁ ॥

వ ॥ అని యిట్లు శాకల్య సౌందర్యాతిశయంబు విమల విధునస్ఁ జేటపడవర్ణించి పీటజాటసి యోగించి త్రిశిష్టసాధి వాసులను దేవతలకు శుభలేఖలు వ్రాయించి పంపించి రయ్యవసరంబున, అని సూతుండు శౌనకాది మహా మునులకుం జెప్పెనిట్లు ॥ క ॥ శ్రీమద్భీమరాంభాహృద । యామోదకరస్వభావ వారిముఖజవిజ । స్తోమార్చితపదకమలని । రామయధవళాంగమల్లి కార్జునలింగా ॥

మాలిని ॥ సదయహృదయశీలా సాధురక్షావిలోలా । మదనమదవిభంగా మానిహృత్పద్మభృంగా । విదితసుగుణవిద్యా వేదవేదాంతవేద్యా । పదములసుచరిత్రా సజ్జనస్తోత్రపాత్రా ॥

గద్య ॥ ఇది శ్రీమదగస్త్యేశ్వర వరప్రసాదలబ్ధ ప్రసిద్ధకవి

శ్రీవిచక్షణ సులక్షణ శాండిల్య గోత్రపవిత్ర
వీరభద్రమంత్రిపుత్ర సహజపాండిత్య వీరనా
మాత్య ప్రణీతంబైన మనువంశ పురా
ణంబను మహా ప్రబంధంబు నందు
ప్రథమాశ్వాసము - సంపూర్ణము.

శ్రీరస్తు.

అవిఘ్నమస్తు.

శ్రీగురు చరణారవిందాభ్యాం నమః

మనువంశ పురాణము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

క ॥ శ్రీగౌరీకుచకుంకుమ । రాగాంకితవక్షభక్త రక్షణదక్షా। శ్రీగిరినివేశకపిశి । తాగుణజయవాటికానగరసుశ్లేషా । వ । అవధరింపు మక్కథకుండు శౌనకాదుల కిట్లనియె నయ్యవసరంబున ॥ సీ । శృంగాటకములతి శృంగారితములుగా హర్మ్యముల్ రుచిరసౌకరత్నఖము లుగ । రాజమార్గములువి భ్రాజమానములుగా ద్వారముల్ పల్లవో దారములుగ । మందిరంబులుమహా సుందరంబులుగాగ కుడ్యముల్ చిత్రింపు కుడ్యములుగ।నాపణంబులునవా రోపణంబులుగాగ జాలముల్ యువతిదృగ్జాలములుగ । కేతనములువివిధమా తనంబులుగాగ । సంగణములువిభవ సంగములుగ । మించిపురమలంకరించి పౌరజనంబు; అత్యవంబుతోడ నుండునంత । మ । హరిదంతంబుల నుండివచ్చిరహు

కెందామ్రస్పష్టదిక్పాలకి । కిన్నరవిద్యాధరసిద్ధసాధ్యనరగం ధర్వాప్సరోయ
క్షుని । ఖచరరక్షోవిహంగోరగప్రముఖులై సప్తమీనసప్తమమా । భర
సప్తార్ణవసప్తసప్తికళ భద్రిప్రస్తగ్రహతారాదులై ॥ గీ ॥ వధూప్రకర
వైభవములతో నిజవాహ । నములతోడపరిజ నములతోడ । హేమ
కూటశైల శృంగంబులందెల్ల । విడిసియుండిరపుడు వేడ్కలలర ॥ వ ॥
ఇదె మొల్లిలగ్నమారుడం । చదమునిసామ్యనకుద్విజుల చేకుభలేఖల్ ।
విచిత్రముగబనిచిమానవుల । తదుచితవేషులుగ జేసె ధనదుండంతట ॥
శా ॥ భేరీమర్దళశంఖ తూర్యములు గంభీరధ్వనిన్ మ్రోయగం । ధా
రాతిప్రముఖామరుల్ నడువదం శ్వారూఢులైలమ్మరే । కేరదాము
విమానయానుడగుచున్ దివ్యాశ్వనానేకభ్యం । గావైశ్వర్యసమగ్రి
డైకదలె యక్షస్వామియాపెండ్లికిన్ ॥ గీ ॥ అంతనన్నడసామ్యుడు
నాత్మపురము । వివిధశృంగారితముగగా వింపజంచి । నిఖలవిభవోత్స
వంబైన నిజగృహమున । బెండ్లివేదికవేయించి ప్రీతుడగుచు ॥ వ ॥
చారుల వలన పురం బలంకరించుటవిని సంతోషాయత్తచిత్తుండై ॥
గీ ॥ హితులమంత్రులవరపుకో హితులపుణ్య । సతులబాంధవతతుల
భూపతులనతుల । వైభవంబునబిలిపించి వాద్యపంక్తి । మోచిమ్రో
యంగధనదున కెదురుకొనిరి ॥ శా ॥ ఆశీర్ధనదుండుసామ్యుడుసు
గాఢాలింగితోరస్కులై । చేరన్ గైకొనిరాజమార్గమున విచ్ఛేయుం
గప్రాసాదజా । లారూఢాంగనలక్షతప్రవన లాజాసీకమున్ జల్లిరా ॥
నారప్రీతియదేవముక్తవవచం చక్కువ్రవవర్షంబునన్ ॥ వ ॥ ఇట్లుచి
త్రవిచిత్ర కనక కుడ్య కలిత పద్మరాగ నీలవజ్ర మణిమయ కాంతులు
[illegible]రాగ విభావరీకాముకీ మండలంబుల పగిది భాసమానంబై తార
కానికాయంబుల పగిది ముక్తాజాల సంఘటితవితాన మండితంబై కుం
కుమాగరు కర్పూర కస్తూరి కాది సుగంధ బంధురంబై నిశాకరకాంత
కాంతని కాంత సంతత దిగంత వికాస వేదికాజాల విరాజితంబై మల్లి
కావల్లికా చంపకకుంద జాతి ప్రసూనంబులు గంధలుబ్ధ కోరానిల ప్రే
రణంబై రమాంగనాక్రీడా మందిరంబు చందంబున ధగధగాయమాన
[illegible]లంతయు [illegible] కవలోకించి ॥ క ॥ చిత్రవిచిత్రాస్త్రరత్న

ఘ । చిత్రికరణకనకకలశ సేవకయుతమై । పాత్రిమగు మెదనుని కేడి । సత్రిసఖుని సామ్యుడవా .నిపుణతతోడన ॥ గీ ॥ అప్పుడుసుమాహా త్మా మహాపన్న మగుటగాంచి । విబుధవతులను రావించి వినయవతిన । లంకరింపుడుపరిణయా లంకృతులన । టంచునియమించెసాముక్క దనం తరమున ॥ క ॥ లలనకుపంపెగనూనియ । దలయంటినలుంగుపెట్టి త తుణమరకతో । పలతలయునమంచిశుభం బలరగవన్నెటజలక మాడ్చిరి కాంతల్ ॥ సీ ॥ తడియొత్తిచెలువపా వడనుక్క పూవోడి పట్టుపుట్టము గట్టి వణతియొకతె । కటిమీదమొలనూలు ఘటియించెనొకతెసు యతి వధూయుక్క తెకాల్లనందెలిడియె । ముత్యాలసరులొక్క మంద్రికాను మైచ వరకమక్క నకేర్చె భామయొకతె । జలజాక్షియొకతెపం జాలక మ్మలర్పించె కర్ణంబులు బెట్టె కాంతయొకతె । ముంగరనుబెట్టెపతి రూ పుం గా యుంగరములు । చెన్నొకతె కస్తూరిబొట్టుబెట్టె । జడయొకతె వేసెముత్యాల జల్లెదీర్చె । నద్దముక్క తెజూపెన యబ్జముఖికి ॥ క ॥ ఖలజాలంకారశుభాం । గకరైతోడఫులకుదోడవు గాతోడవులలో । ఘకవాణిరయొప్పవనికి । కుకసునుమధ్యముకనొప్ప కుకియోయన గగ ॥ చ ॥ త్రిభువనలక్ష్మిపోలెగను తింపగశక్యముగానిసారుకా । విభవముగల్గియొప్పపగ విస్ఫుటభూవణభూషితాంగియై । శుభముమక మారైన చెలిజూచిసురాంగనలద్భుతప్రిహ । మగభాగి తె చిత్తులై వాగ క సాగిరిగుంపులుగూడియుంపుగ ॥ చ ॥ పదములసారుచారుతర శా ఖాలయందము గానుచందమున్ । వదనముసాంద్రుజన్నుగవ పటుత్రివ శీవళిరుందుసోయగం । బుదరముఖాగుపెన్నెరుల యున్నతిగన్గవ సుం దరత్వమున్ ।। శెదవులయింపుమేనిరుచి పిక్కలచక్కదనంబుగంటిరే ॥ క ॥ దరముగదేవెజ్ఞసృడిసా । దరముగదేవృష్టిసుపని దరముగదేమం ॥ దరముగదేకటికాకో । దరముగదేయారుతలపు దరమేమువనమా ॥ క ॥ వరకిన్నరపన్నగని । కరకాంతలలోవపకల పల్లవుణాచా । తురిసీమాని శిల్పడి । తరలాక్షులుకలియాట్ల తలపునదోచుగా ॥ ఉ ॥ ఈపరవక్త్ర విలాసినయున విరాచతురత్వమునీవిలాసమిా । భాసురకాంతియాసుగుణ ప్రాబల్య భిరామమీయశుమూ । శ్రీశుభగత్వమీచెలువ మీకనుసేవులు

యుతపరిశోభనం । బీసుకుమారతావిభవ మొందను లేమగదమ్మొహుల్లసగా
గీ ॥ అనిమిషులఙ్గనాపరులు గొనియాడుచుండ । సముచితవివాహనైప
థ్య సహితయైన । వినయవతి నెచ్చెలులు పెండ్లి వేదికకును । దోడుకొని
పోవుచుండిరి వ్యక్తులగుచు ॥ అంతనక్కడ ॥ గీ ॥ విమలవిధుకాంతశిల
యంటి కమలముఖులు । విమలజలములు గనకకుంభముల దెచ్చి । వృ
థులగా గంధోపల పీఠమందు । మజ్జనము దీర్చి తద్ధరయొత్తి మెరుగులిడిరి
వ ॥ అంత ॥ సీ ॥ దివ్యాంబరములొక్క దివ్యుడుపవరించె వనిమణుం
డొకడుచం దనములందె । నమరుడొక్కడుకుండ లములు వీనుల పెట్టె
కంకణోర్మికలొక్క ఘనుడు దొడగె । కస్తూరిబొట్టుచ క్కగ దీర్చె నొక్క
డు మెడరత్నహారంబు లిడియెనొకడు । డాకాలగంధసారమొక్క
డు గూర్చె పూదండలొసగెన త్పురుషుడొకడు । మృదులకర్పూరతాం
బూల మిచ్చెనొకడు । విమలమణిదర్పణము నాపి విబుధుడొకడు । దివ్య
మణిపాదుకల నిచ్చె త్రిదశుడొకడు । విమలవిధుసకునుద్వాహ సమయ
మందు ॥ క ॥ కమనీయరూపరేఖా । సముచితశృంగారముల వసంత
జయంతుల్ । దమకాంతునిరతి కాంతుని । విమలవిధుడుగలిచి యొప్ప
విమలుండగుచున్ ॥ సీ ॥ ముక్తాతపత్రములో మురువునదీపింప నవ్యచా
మరపవనములు దనర । వందిమాగధులకై వారముల్ విలసిల్ల గాయక
గానమ్ముల్ గ్రింపుకొనగ । ముదితలకల్యాణ ములపాటలలరంగ పంచమ
హావాద్య పటలిమ్రోయ । నందంద ముత్యాల హారతుల్ వెలుగంగ
భూసురాశీర్వాద ములు సెలంగ । సకలపరిణయసన్నాహ సమితివెలి
యు ॥ బింబాగ్ర దంష్ట్రకోని హేలతోడ । విమలవిధుడగుదెంచెను పీన
మైన । వివిధశృంగారమగు పెండ్లి చవికెకడకు ॥ క ॥ నెచ్చెలులు దోడితేర
వి । యచ్చరులచ్చెరువు నొంద నంచనడకతో । నచ్చటికి వినయవతి
యున్ । వచ్చెన్ బదనూపురారవంబులు సెలగన్ ॥ క ॥ ఆవధూసిగ్గు
సొందర । బానివకిరియఘోరతీవి బుధుసురగురుడున్ । బానిరితెరవం
కల్పము । గానిరువురుమంగళాష్ట కములు చదువుచున్ ॥ క ॥ అభిజ
ద్వాలాంతరమున । శుభమైనముహూర్తమునన్ సద్భక్తియుతులై ।
• యాస్నువధూవరులు సేసలిడిరతి । విభవమొప్పగ యంగవిభుల విప్రసభకు ॥

క ॥ మంగళమునకాలయమగు । మంగళమూర్తింబుజతుర మంగళకీ
ర్తుల్ । పొంగుచుధిషణలవిధుండ । య్యంగనకుంగట్టెదేవ తానుమతము
నన్ ॥ క॥ మంత్రియములపల్లెరముల । ముత్తైదువలిరుగడలను బూనగసతి
పై । చిత్రకుడుంబతిపైపతి । యత్రితలఁబ్రాలుబోసి రన్యోన్యంబుల్ ॥
గీ ॥ శాస్త్రరాదిగ్రహంబులు పరమమునులు । పాకశాసనము
ఖ్యాది కృతులుసురలు । గరుడగంధర్వయక్ష కిన్నరులునరులు । నక్ష
తారోపణముజేసి రజ్జనులకు ॥ క ॥ దుందుభులుమ్రోసెనిజరి ।
సుందరులాడిరినిలింప సుమవర్షములా । నందముగగురిసెభూసుర ।
బృందముదీవించెజనము ప్రీతిగ బొందెన్ ॥ వ ॥ అప్పుడు ॥ క ॥ చెట్ట
బుట్టించిగురుం । డట్టివధూవరులసురల కలమునులకున్ । బట్టాల
కృతికరులకును । నెట్టనసొమ్ముక్రించెగడువి నీతిదలంపన్ ॥ గీ ॥ సౌమ్యున
కుజాతైనసాకల్యముఖ్యల । సుతలనతులరూప వతులనితర । మనుకు
మారులధిక మహిమదీవింపవే । ద్వారచంద్రీయాడి ప్రీతులైరి ॥ అప్పు
డు ॥ క ॥ భూసురులకునధులకును । వేనరకవ నేకభూరి విశ్రాంన
ముల్ । జేసియభీష్టాన్నాదుల । తోసంతర్పణమునలిపి తుష్టుండగు
చున్ ॥ గీ ॥ సౌమ్యుడనుజనమేతుడై సౌమ్యుడగుచు । నల్లునకువిందు
లొనరించి యాదరమున । చీనిచీనాంబరములు వి శేషభూష । ణము
లనహారములగువాహ నములనొసగె ॥ మరియును ॥ సీ ॥ అఖిలవస్తుస
ముచ్చ యాపూరితములైన నవ్యశర్మస్యంద నములునూరు । ఘన
రత్నకింకిణీ కంకణావళులతో రాజిల్లుమదకుంజ రములువేయి । పవన
వేగాధిక జవనోన్నతంబులై కామరూపసుత్తమా శ్వములులక్ష । శ
శిముఖంబని ర్యాకవికమకళా బంధురంబైనకాల్బలముకోటి । పా
డిమొదవులకదుపులు పరిజనములు । దాసదాసీజనంబులే తనయయంబు
రత్నపేటులడగుపణా ర్థములుదగిన । శారమునకుష్టములనిచ్చి పని
పెనప్రుడు ॥ క ॥ ఇంద్రాదిదివిజులకురవి । చంద్రాదిగ్రహములకును ఘన
యమములకయి । తేందునకుయథావిధిని । స్త్రంద్రముగసపర్యసలిపి
సౌమ్యుడుప్రీతిన్ ॥ గీ ॥ కొన్నిపైనంబులనుప ప్రీస్థానిధనేశు । దక్ష
కూతురుతోడైనము న్యాత్మజులకు । జానువెంతయుమైభ రాలా శాస్త్రము

నయు । కనకపురముల్ ప్రవేశించి రనఘమతులు ॥ క ॥ జానపదపౌరజన
ములు । గానకలాపగంగ వేడుకం గైకొనుచున్ । మానవపత్త్రఘు
లుండిరి । పానందులునగు దుతిమాగ్య హాంబుననంతన్ ॥ గీ ॥ సకలస
న్నాహాముననిట్లు శంభుసఖుడు । మనుకుమారుల బెండ్లిస న్నహామఘలి
పి । వారి నాలింగ నాదిస త్కారములద । లంకకిటనుండుడనిలిపి లం
కకటిగ ॥ మ ॥ సతతంబున్ మనునందనుల్ సకల శాస్త్రప్రోక్తమార్గం
బునన్ । వ్రతముల్ భూసురదేవతాతిథిసపర్యల్ సప్తసంతానముల్ ।
పితృపూజల్ ఘనదానముల్ సలుపుచున్ పెద్దల్ నుతింపంగస । ద్ద్వ్యత
లైపోష్ణులు బుచ్చుచుండిరి మహా విద్యావినోదంబులన్ ॥ వసంత వర్ణన ॥
ఉ ॥ అంతవసంతము ప్పెదివ సాంతనభోంతరుచి ప్రవాళసా । లాంతర
కోకిలారవది గంతవనాంతములాలితప్రతి । స్వాంతము కోరకప్రవన చా
రులతాంతనితాంతసారవి । శ్రాంతమధాలిఝంకృతి నిశాంతముశాంతి
బరద్ధశాంతమై ॥ క ॥ శారాకు లెడలితరువుల । మారాకులు బుట్టిజగ
ము మారాకులమై । దారాకలితనరాన్విత । మైరాకలమెలగజొచ్చె
నారాకలకున్ ॥ క ॥ భూరుహవల్లులు పల్లవ । కోరకసుమశశ్చలాటు
గురుతిరఫలసం । పూరితములగు మనళిఝుం । కారఖగధ్వనులతో బ్రి
కాశించెడిగన్ ॥ చ ॥ చలితనవచ్ఛదాభినయ చారుకరంబులు పుష్ప
మంజరీ । విలసదురోజముల్ భ్రమర విభ్రమగానపదంబులున్ వివి । ర్మ
లకలికావళీరదన రష్మియుగల్గినటించువారకాం । తలపగిదిన్ దనర్చె
విపినంబులనూతనవల్లికాతతుల్ ॥ క ॥ మధురమదవరగతరువుల । మ
ధురములగు సద్ఫలముల మాధురసవితతుల్ । మాధుకరములుగొలిచె మ
ధు । స్మరకరధర్మగుణగతిస మాధికతనుండన్ ॥ క ॥ భ్రమరాళులచే
ఖచర । క్రముకరాళుల చేతవికచ కైరవవిలస । త్కమలంబుల చేనిర్మల
క్రమలంబుల చేతనొప్పె గాసారంబుల్ ॥ ఉ ॥ చల్లగగాడ్పు తావివెద
చల్లగచల్లని వేల్పుమింటకా । సిల్లగతేటిగుంపువిల సిల్లగకోకిలకీరసం
క్రీఘాం । పిల్లగముజ్జగంబుభిల పిల్లగడోడుగ మాధవుండు । ఖిల్ల
గపుష్పవాటములగు ఖిల్లుగనై చెమరుందుపాంథులన్ ॥ వ ॥ ఇట్లు నిరం
తర మురంత సంపత్ప్రాంతాన సంతతదిగంత విశ్రాంత

పొగుట్టలను ॥ క ॥ వనపాలకుఁడొకదపుడా । యనవపుష్పఫలంబుల్దొ తేన
ల్గాదిగఁ గొనుచున్ । జనుదెంచి విమలవిదునకు । వినయంబున మ్రొక్కి
నిలచి వేడుకననియెన్ ॥ చ ॥ జయమనువంశదీపజయ చంద్రకరప్రకర
ప్రతాపదు । జయయవిమతాపహార జలరాశిగభీరసమగ్రకల్మషో । చ్ప
యలతికాలవిలాసవ సారసనేత్రసవిత్రిగాత్రని । శ్చయగుణసాంద్రసా
మజల చంద్రహిరణ్యపురాధినాయకా । చ । జగదభిరామమైయిదెవ
సంతమువచ్చ్వవనద్రుమంబులు । న్నిగిరిచిపూచికాచి ఫలియించెకొలంకులు
పంకజంబులున్ । దొగలవినిర్మలంబులగు తోయములన్వలసిల్లె భృంగ
ములున్ । ఖగములునవ్యపుష్పఫల గంధరసంబులుగ్రోలియొప్పెడున్ ॥
ఉ । పాలరసాలనింబఘన సారమధూకతమాలతాలహిం । తాలకురం
టకామలక దాడిమచంపకకోవిదారత । క్కోలకపిద్ధబిల్వవట కుందప
లాశశిరీషచందనాం । కోలలవుంగలుంగముఖ భూరుహసంపదశేముచె
ప్పెదున్ ॥ క ॥ విచ్చేయుదువనసంపద । లెచ్చుగజూడంగహర్షమ
గుగాదెరళా । సచ్ఛికులైనమిత్రగు । ణోచ్చయగంభీరమూర్తి యా
స్నతకీర్తీ ॥ క ॥ అనవుడుగ్రహించిముదమున । మనువంశకులేందుఁ క్ష
పుడు మాగువయుదానుం । ఘనతరశృంగారంబుల । తనువులగై జేసి స
ఖులు తమ్ముఁన్ గొలువన్ ॥ క ॥ చతురికలభిసారికులును । చతురతనే
శరసమయ సముచితవిభవా । స్వితుడగుచునరిగెరతిసం । యుతుఁడగు
మన్మథునిరీతి నుపవనమునకున్ ॥ క ॥ విమలవిమడిటులను ద్యా । న
ముసొత్తెంచివిహారింప కలివవదనలా । సమయంబునఁబుష్పాపచ । యము
నకుగోయదొడంగిరధిక హర్షముతోడన్ ॥ క ॥ సదయమరుచ్చలిత
ములై । మ్రానుశిక వాక్యములమనల సెమరుకొనినయ । ట్లదెతమపులు
గమపట్టెను । మందితభుజాదిక రెదిరాను కుదితహృదయలై ॥ ఉ ॥
తాసభవాపరాధినని తత్కరకంకణ రూపశేపకుం । భీనసమూచరించిక
ద్దు భీతిగ వాల్కలుగోయుశీతిమం । దానిలకంపమానసము దంచితలైత
కలాలికాగ్రివ । ల్లీనవపల్లవంబులు చలింపుచునొప్పెడు జాదికేచలీ ॥
ష ॥ అనుచుమొనిద్మను ॥ గీ ॥ తీగయుయ్యాలనాదంగ కెరవపాద ।
పొ పగిలికరుష్ణి ప్రాశంబులతిక । యించుమొత్తాన్యబుద్ధి ద్యమించు

మనుచు । కాలవన్నినవత్తుకు గ్రక్కునను ॥ గీ ॥ పద్మినియొక తెయొక
క్కెం జూపిరివవిటులు । గోసి వెండియునొక పువ్వు గుత్తుగోయ । సుకేశిరోమ
లుకలుగరిచిన నులికిపడిన । చెలులుపకపకనవ్విన చిన్నబోయె ॥ సీ ॥ మా
కందముగనీక మాకందములనీక మాకందముంగనుండు మందగమన ।
పాటలావళులని పాటలావుగ వాట పాటలాగోయంగ పద్మినీసు । మం
దారములకూట మందారరమణు పై మందారమింపర మ్యంబుగాదె ।
పున్నాగతతులను పున్నాగములటంచు పున్నాగగమనలా పొంతజనరు ।
కుందరాశులంటుకొకుందరాశి । మాగణములున్న వేలయా మార్గణ
ముల । మరువకమ్మాదివిగోయ మరువకమ్మ । పొగడగాదేమియనెడిది
పొగడగాదె ॥ క ॥ గన్నేరుపరి నేగోసినఁ । గన్నేరచేసెదవదేమి కలవిరుతె
ల్లక । మున్నతిరంబుగనీకే । మున్నదిగోయుటకునీవయొకతివెచెప్పుమా ॥
గీ ॥ అతివలారచూడుడిదిగోజలజకేసర ముకరకు మనలగూర్చి వరసులనుపా
కలితకములప్రతీకలుంగొంచునేతెంచె । వారులల్లములయమూల్యతములు ॥
గీ ॥ అనుచుపుష్పాపచయము లిట్టు లాచరించి । విమలవిమతమున్న కశికాం
వేదిమీద । పువ్వులన్నియురాసిగాబోసిపూన్చి । వినయవతియాదిగాగ
ల వెలదులంత ॥ క ॥ రాంవ్మానవసివారివి । హారమ్మునకనుచుచేసి రావ్వ
తిమిహిరా । పారమునారసకలిగా । హారముగాహారమునన్ నిబ్బరియతో
డ్తగా ॥ సీ ॥ తోరంపుపువ్వుల తురుబక్కగాజొన్ప ముడిచినజడిసుల్లే
ములుదలిర్ప । కురులపాపటయందు కుంకుమంబిడియును జ్చనచేరుచు
క్కబొట్టనువుపడగ । పలిపెపయ్యెదలోని వలుదచన్నులగుట్టు బట్టబ
యలుగగాంగాంతి బయలుపడగ । ననమానగతులనింపగునందియుర మ్రో
త రవళికట్టియలతో నవఘళింప । నఖములసియ్యాడవిరుదులు నాట్య
ఘాడ । నొసలికస్తూరివాసనల్ దెసలనసగ । పణతులంగజావెంటనీ ప
ములకొనలా । యలరుబంతులోయంతులో యనగజనిరి ॥ సీ ॥ కలహంస
కులధరకొ క్రొంతపంఘుంబులు తనుగొల్పుపరివార జనముగాగ । కైర
వేందీవర కమలకోకనదాలి నవ్యదివ్యాస్త్రరణంబుగాగ । మధురంబు
గాకేయు మధుపఝంకారంబు గాయకగానసంఘటనగాగ । ప్రాచీ
[illegible]ర్ణాలనది పడుకెడకలకల్మి దృతభూమాంగదహీరదీప్తిగాగ । [illegible]

తలశాఖశాఖాప్రభంజనములు । ధారుచామరమాంతరి శ్వాసములుగాగ।
నొప్పుగాసారరాజమిం పొప్పజాది । మగువలందరుదమలోన బాగడిపా
గడి ॥ క ॥ పులినతలలతలమీదట । బొలసినచందాత్రిపదముల పోలిక
జలుగుట । వలువలుగట్టిముదంబున । జలకేళికిజొచ్చిరంబు జాతదళా
క్షుల్ ॥ గీ ॥ చలితవాయువిలోల వస్త్రములుతిట్టిల్ల । కాంగకలునా
చుమగువ లుత్తుంగతటము । వలనడిగ్గితిలంకి పిరుదూలభరమున । బలి
మిబడుచునులేచుచు బడిరినీట ॥ గీ ॥ పాణినాథునితోడ పంక జేక్షణలు
బ । రవ్వరంబుజయప రాజయములు । ద్యూతమునకుపణము దారకా
న్నరీతినం । జలులజలముమీద జల్లుకొనిరి ॥ గీ ॥ జడవితతిచేతపత్రిచ
చగాలునుపుష్ప । మాలికలునంగరాగముల్ గొలుపడిరెయ । నంచునిజ
వగవాసికి నమితపించు । గతిమరుండతిచారుత పతులకొవగ । చ ॥
తొడవులులేనియాప్పుడును తోయజగంధుల కాక్షిలంకుసన్ । దొడవులు
గర్గొఫేనములు తోరపుజన్నుల యందువారముల్ । పధలిన శైవలంబు
లువి శాలనితంబములందుచేలముల్ । గడుకటిసీమలంకుపటు కల్పన
లై తగపత్రివల్లులున్ ॥ క । వెలదులసౌందర్యముగని । జలదేవతలల్లి
విరావ సంగతువెవయున్ । దలలూదినక్రియనీరజ । ములురాజోకల
పవిరార ములజలియించెగా ॥ సీ ॥ కరముప్పగన్నుల గనితెల్లులనిను
ర్గా కలబోయిపోయిన త్స్యములుమునిగ । చనుగవల్ నిజకులం బని
డాసివదనచం ద్రులబూచిజక్కవల్ దొలగిపరచ । నీకల్కినడకలు గై
కొందమనుసట్లు నంచలంచలవచ్చు నంచపిండు । వేణిరుచులచేత విజ
తావధూతంబు లై బోవుక్రియతేటు లదరియొగసె । భంగములువళుల
నుడాసి భంగపడిరెయ । సుడివడిరెసుల్లినాభుల జూచిచూచి । కరము
లకుమారుమసలుచు కలగతూండ్లు । జలజముఖులుజలక్రీడ సలుపుచుం
డ ॥ శా ॥ ఓలన్ బెట్టుచుదోలిపట్టుచుగరం బొండొండగన్ బాదిమపూ ।
ర్గాళుల్ గప్పచుగేలుదిప్పచులస త్పుష్పాఘుగుచ్ఛంబులన్ । జాలన్రు
వ్వచులీలనవ్వుచు యథేచ్ఛన్ గేకవన్ గొట్టుచున్ । గేలిన్ దేలుచునోలి
తోలుచుజల క్రీడారతిన్ సోలుచున్ ॥ గీ ॥ కలగిపోయినపూతలు కను
లకింపు । విడినకొప్పులు చెడినకొప్పు వ్వరుల్ ఖలిగి । తత్సరోవరరతిదీక్ష

గోత్సవాంత । సంగతుల నొప్పిరప్పుడా చంద్రముఖులు ॥ గీ ॥ ఇట్లుజల
కేళిగావించి యిగురుబోండ్లు । దరికినేతెంచి తొలుకారు మెరుపులట్ల
చంద్రకావులు గట్టిభూషలుధరించి । విరులుగొనిరిలతల వల్ల వించునన
గ । క । అంతటవిమలవిధుండున । నంతర నేపథ్యలలితు డై వినయమువ
తి । కాంతయునచ్చెలులునురా । నంతఃపుర మునకునరిగె నతిమోదము
తోన్ । వ ॥ అట్లు నిరంతర దురంత సకల సామ్రాజ్య వైభవంబుల
ఘనుతనూభవుల నవరతకాల ధర్మంబులు నడుపుచు సుఖంబుననుండి
రంత నొక్కనాడు విమలవిధుండు తన తమ్ములం గూడి యీశ్వరుని వీ
క్షింపఁగోరి ॥ గీ ॥ నవకనక రత్నభాస మాన ప్రభాస । యాన మా
నన యానోప మాన మలవి । యానముల నెక్కిఖచర సమాను డగు
చు । జనియెనంబరపథమున మనువిభుండు ॥ చ ॥ చనజనమధ్యమందు
నొక ఛాయతదీయ విమానసంచయం । బనిసిగమింప కేటికిదు కె
క్కనరీతితలంకకున్నగ । నైనియిదియేమి విస్మయమొ కోయనిచింతగలం
గధీరతన్ । గనలుచునట్టిహాసమున గన్నుల కెంపొదవన్ సరోషుడై ।
క । నిట్టూర్పులిచ్చుచునవా । కట్టున శేషాహికీతి గడగివిభుండి । ట్ట
ట్టుగహుమ్మసినిగుడుచు । దొట్టినకౌర్యాగ్రహముల తోనుండుతరిన్ ।
గీ ॥ మునివరుం డొక్కఁడరుదెంచి మనుకులీను । జూచియిట్లనుమనువ
ర్య సుభగచర్య । పరభయంకర తేజోవి భాసమాన । వినుదురాగ్రహ
ముడిగి వివేకబుద్ధి ॥ సీ ॥ విశ్వంభరాస్థలి విశ్వంభరుండన విశ్వంభరా
జగ ద్భేశ్వరోప । మపరిభావుడుమహా మహుఁడుత్తమజ్ఞాని యుగ్రతాప
నవర్యుఁ డొక్కఁడలరు । నింద్రాదులకుసూర్య చంద్రాదులకునైన నత
నియాశ్రమముపై నరుగరాదు । మీరెట్లుజనవచ్చు మీరలిప్పుడుమచ్చ
రముమానియుటవి మానములుడిగ్గి । యమ్మహాత్ముని సేవించి యతని క
రుణ । బ్రసియంతటబొందుక కుద్రిజూడ । నరయనిదిమేలు మీకొండు
తెరువుగలుగ । దనవుడత్యంతరోషుడై మనుజవిభుడు । గీ ॥ ముగురు
వేల్పులుదక్కమఱు జగములందు । నధికులెవ్వారునాకంటె నరసిచూడ ।
నధికుడేనాకువిశ్వంభ రావహ్వయుందు । నాయమునిటులబల్కఁగా నగు
నాధిరాజు ॥ క ॥ నాపైననునకువిఘ్నము । చేపట్టినవానివిశ్వ సింపదగు

నైద । దూరిప మొదగించియుంతవి । రూపాత్ముని జూడబోవు రూఢిగనని
నర్ । చ । అనవినిరోప మానసుడునై నగికత్తి బిరాల్న దీసి యోా ।
మునికులచంద్రియుప్పడిత మోహమయదేహసుధాకరోత్తమాం । గుసిగ
వబోవ్రవేశ్మనిట ఘూశముశీతినిగూయపినిన । మ్మనహున శంశలేకతిల
మూతిమ్రుగా దునిమేసిపోయెదర్ ॥ మత్తకోకిల । తమ్ములద్దమువచ్చి
యున్నకు దండముల్ దగబెట్టిన । త్యమ్మునర్ జరియించుధీరుడ వన్న
యోపనిసేయుధ । ర్వమ్మెవిప్రుల కొప్పుగాక తమంబు రాజులకొప్పద।
హా ణమ్మగాదిది మానుషోత్తమ పౌటకేమగునోకదా । మ । అనుచుం
దంగమహాగ్రహాగ్నివదనా ద్యద్రోషసంక్రాంతుడై । మునిపద్యుండ
టతేరిచూడనవ్వడం భోధుల గలంగెవడం । కవిలాచక్రముగుప్రుగ్యై
లములుమ్రొగ్గెర్ దిగ్గజేంద్రంబులుక్ । దనుజాల్ నిజరూపులు దలంకిర
వ్రుదుర్ దారల్ దిశల్ భేదిలన్ । మ ॥ ఖలమస్తాత్మ నిలపరిమాణతి
సాగా ఖండింతువేమమ్మనీ । విలసీయన్వయమింతినుండివసుధా ధీశత్వ
నిస్మ్ర్తమై । తిలఘాతివ్యవహార లక్షణముతో దీనాత్ముని బూనిని ।
ప్పశహైయుండెమగాత రిత్తజనునే గర్వంబుతెన్నాటికిన్ । క ॥ అనివి
శ్వంభరముని యి । ద్చినశాపము నొందికడక జెపిదీసలతో । మనుతన
యులువినయంబున । మునిపాలికి నేగిమ్రొక్కి ముకుళితకరులై । ఉ ॥
స్వామిమహానుభావసుర సన్నుతఘోరతపఃప్రభావవి । ద్యామహనీయ
రూపనిగమాగమతత్త్వవివేకదీపని । త్యామలకీర్తిసాంద్రికలు సాహిత
శైలవిశేషనేంద్రశే । తామృతదృష్టిజూచిమము నందరగావుమనాథరక్ష
కా । క ॥ వైశ్వానర కీలోచ్ఛ్రయ । శశ్వత్తేజః ప్రకాశ పదయుగ్మాశ్ర
యవి । శ్వేశ్వరపదాబ్జబంభర । విశ్వంభర కావుకావు విహితము మీరా
కర్ । గీ । హరశటాక్షవీక్షణామృతధారావి । వర్ధమానకీర్తి వై
భవాఢ్యు । డగుచు నృపులలలోన నధికుడై యొప్పారు । విమలవిదుల
పింప విహితమగున ॥ క । యొన్నమదీయాజ్ఞలుమా । యన్నయరుం
గడిదిగాక యువనివురెమరుర్ । దన్ను నెరుంగరు మాత్తులు । కన్నలుగా
నరుపదార్థ గర్వులుగారె । ఉ ॥ నందను లెంతనేరములొ నర్చినతం
ద్రిసహించిబుద్ధిచె । ప్పందగుగాక యిట్లేషల ఖాపుటధర్మము గాదుగాన

మే । మందరముఁగా వికారపుర హంకృతిచేష్టల నైనవారమా । కొండ
రమాన్పు గాచుటది ధర్మము మీకుఁ జెప్ప ధనాగ్రణీ । చ । అనుడు మునీం
ద్రుడిట్లను దయామతి నా వచనంబు మోఘమే । మనువిభులార తప్పదొ
క మాటగ్రహింపుడు ద్వాపరంబునన్ । జనకదుమిమ్ము శాపమిట చెందు
మహాగుణవంతులైన యే । ఘనులకునైన యాకలియుగంబున దుర్వికృ
తుల్ జనించెడిన్ । చ । కలియుగమందు సత్యములును గర్వులుపుణ్యవిహీ
నులుగా మహా । కలుషులు కష్టులుం గఠిన కర్ములధర్ములు నీచు నెల్లవా ।
రలు విజవర్ణ నిష్ఠనను రాగము లేక వివర్ణ చేష్టులై । మెలగుచు రట్లు శా
పమున మీరలె యుండుటగాదు దుస్థితిన్ ॥ క ॥ నాపలుకు బూని యిప్పు
డు । శాపము మును నొంపకుండ పలుపుడు హా హా ను । వ్యాపారములతిల
తతిచే । శాపాంతము గలియుగాంత సమయము మీకున్ । క ॥ ద్వా
పరము దాకేత । ద్వాపారము తోడను ముడి గటకలియుగమం । దేపార
గశాపాకృతి । నాపారి మమ్ముట్టుదాక నలయుడు నఘులై ॥ చ । పరహిత
బుద్ధినెమరక పాపము నొందక పిత్రిపూజలున్ । గురుపితృపూజలున్ విబు
ధకోటిసపర్యలు జేయుచున్ సిరం । తరము నిజాశ్రయాచరణ ధర్మముద
ప్పక సత్యవృత్తిని । శ్వానఖిలసత్కథాశ్రవణ సక్తి జరింపు మా సభ్యులెన్న
గన్ । క । సంతతి సంపద్వ్రతతుల । సంతానవివృద్ధి నొంది జగతీతలమం
దెంతయు సభీష్టసిద్ధుల । సంతసమున మీకు లెంబు సరిపలనొప్పన్ ॥ గీ ।
అనుచు వారి నివారించి యరిగె సతఁడు । మనుకుమారకులంత న మ్మార్గమె
ల్ల । విమల విమనకు జెప్పన వ్విమల విడుడు । హరునికడకేగి సానుజుం
డగుచు నపుడు ॥ ఉ । కాంచెన తిం సువ్వాదమున గామవిరోధిన హీన
హీనదివ్యభూ । పాంచితు వాసవాది సురసంఘ సముచ్చిత పాదపద్మునన్ ।
త్సంచిత పుణ్యలభ్య హరి సాయకు నాశ్రితకల్పభూరుహున్ । కాంచనశై
లధన్వికుని కాంతుకకందును మాపమేతునిన్ । ఉ । కాంచిన ముష్ఫ రించిఫ
ణి కంకణ శంకర వామదేవనే । తాంచలదృష్టిరక్షిత సమస్త జగజ్జనకుంజ
రాజిన । క్రౌంచరగర్వసంహార సుధాకరశేఖర దానవద్విష । లోంచయ
పూజితాంఘ్రి జలజద్వయ సిద్ధ దయాది తత్కృపానిధీ । ఉ । దేవమహాను
భావ భవదీయ కృపారసధారనే మునం । భావితసర్వసంపదను భావుకు

నైయిటులున్న వారమా । ర్యావరనేడుమీాసభకు రానమువారా మునినా
థుడా౯క్కడి । భూవిభువంశము౯ దొలగి పోవగశప్తుల జేసెమమ్మెలా ॥
క ॥ అనిచాలనుతింపుచు చె । ప్పినహరుదభయంబొసంగి పెద్దలవచనం
బన్నృతంబుగామసత్యం । బనఘులగహింంచుపాప మంటకపోనే ॥ క।
లిలోకాచారము గావింపుడు । కలియుగమున గానియిపుడు గలుగదది
యుక్తా । దలపునవిచార మేటికి । కలిబోసినవెనుకన్నట్లు కిడగవనేలా ।
శా । రాజత్వంబువిముక్తమయ్యెనని మీారల్ చింతలంబోకుడీ । రాజ
శ్రేష్ఠత యేమి చెప్పవలయున్ రాజుల్ ప్రజాపాలన । వ్యాజుల్ మత్తులు
క్రూరచిత్తులతి హింసాపాపులున్ భేదులున్ । రాజుం జేనరకంధ్రువంబ
నెడి శాస్త్రంబెందునాలింపరే ॥ గీ । యేవిధంబుననుండిన నేమిశివు ।
లీశ్వరపదాబ్జభక్తియు నీశుభక్త । పూజనముధర్మనిరతియు బొందియు
న్న । వారెపో శ్రేష్ఠులఖిల గీర్వాణులందు ॥ ఉ ॥ శాపముబొందియున్
సుజన సంగతిబాయకధర్మశీలురై । పాపముతో ప్రవర్తకమారి పాప్రభవ
ము౯ జెడనీకధీరులై । నాపయిభక్తియున్ గలిగి నాపదభక్తులఁబూజసే
యుచు౯ । ప్రాపితసర్వసంపదల భావనవృత్తి జరింపుడిమ్ములా ॥ క ॥
మీావంశము భూవల్లభ । భావంబుపరిత్యజించి పటుతిలరసక । ర్మానువృ
త్తినుండుతచ్చా । పావిధియైనట్టికలియు గాంతము దాక౯ ॥ గీ ॥ పొం
దుమీాకిష్టసిద్ధియు భూరిమతియు । గలుగుగావుతయనినీల కంఠుడనుప
విమలవిధుడుమనిజపట్టణమునకనుజ । యుక్తుడై వచ్చెయప్పేళ నుండ
నంత ॥ క ॥ మరునాడుమానివచనము । మారువకకపిలమునియాశ్రి
మము.నకుజనియు । త్రిఘునసమాధినిష్ఠు౯ । మఱిగిపరగునతనిజూచి మా
మనుతులెల్ల౯ ॥ క । వినయమున మ్రొక్కి రాపా । వనచరిత్రయుతాను
భావ వనజాసనతు । ల్యనిజప్రకాశభాసుర । ఘనతరకలుషాచలేంద్ర
కపిలమునీంద్రా । క ! అనివినుతింపుచుమునియి । చ్చినశాపవిధంబు
నెల్ల జెప్పివిపణ్ణా । వనులైసమక్షమునకర । వనజములు మొగిడ్చియున్న
వారి౯ మునియు౯ ॥ ఉ । శీతలదృష్టిచూచిదయ చేసిమనుప్రభులార
మీారామనూ । ప్రాతములంమనేటికివి చారమునేనిటులుండగాబగ । స్నే
హితుడుండగ గణింపకుడీమునిశాపభీతివి । ఖ్యాతిదలంపుపద్మజ

న కైనఁ దరింపఁగ రావు కర్మముల్ ॥ క ॥ మునివరుఁ డట్లానతియి । చ్చినశి
ష్యులహాహా సుమిపుత్రుఁ జేయుఁడు శాపం । బునఁ బాయుఁడు శ్రీయుగమున ।
ఘనతర రాజ్యాధికార గరిమయుఁ గాంచున్ ॥ గీ ॥ అనియిట్టులఁ బల్కి మును
పులనాదరించి । తిలలు దెప్పించి కపిలుఁడు దీపితముఁగ । వారిచే వేదమూ
ర్తి పరీక్షారంభిల । నవురుహాహామంటు జేయించి యనిపెనంత । క ।
విమలవిదుండ నుజనమే । తముగాఁ బురికేగుదెంచి తామరసభవా । దన్త
మురులుఁ బొగడఁగ నిజరా । జ్యము నేలుచునుండె సకల సంభోగములన్ ।
గీ । యివ్విధముఁ గొన్ని యేండ్లు వర్తించిన । యంత విమలవిదుని కాం
తిమైన । వినయవతికి మధ్య వించెటులొప్పిదయు । లక్ష్యమైన గర్భ లక్షణ
ములు । ఉ ॥ వేవిళులొప్పనెమ్మొగము వెల్వెలవారె బలించెఁ గానుగ ।
ద్మావిరపంబు దక్కఁజను ముక్కలనీలిమ దోచెనూర్పులెం । తేవిలసిల్లె
మేననొక దీప్తి వెలింగఁడు చుల్వొలంగఁ జే । తోవిసుకత్వ మెట్టటుల బో
నడుగా మడ్డతయొయ్య బోటికిఁ । క । తొమ్మిదినెలలైనం దశ । మమ్మాసు
నెలమసలుచుండ మదవతి సుభల । గ్నంబున ముద్దుల బాలుని । పసన్నత
శీలుని యశో విశాలునిఁ గనియెఁ ।వ । అప్పుడు విమలవిదుండు గుమా
రునకు జాతకర్మోత్సవం బొనర్చి దశదినానంతరంబున విశ్వమూర్తి యను
నామకరణంబు గావించెనంత । గీ । వినయవతికి మరియు విశ్వశేఖ
రుఁడును । విశ్వరంజకుండు వీరవరుఁడు । విలయదుర్జయుండు విశ్రుతా
యువునన । నైదుగురు జనించి రాత్మభవులు । క ॥ యారీతి విమలవిదు
నకు । నారుగురు కుమారులుదితులై దినదినము । ప్పారఁగ నిఖలవి
ద్యా । పారంగతులై రి వృద్ధ పండితుల మెచ్చన్ । గీ । విమలవిదుఁడుపరి
ణయము జేసె వారలకును । దమలకతనుదర్ప గత్కపోల । పాలికల మవి
తత బాలకఁజాదింబ । బాలికలనురాజ బాలికలను । అంత ॥ గీ ।
విశ్వమూర్తియందు విశ్వవిశ్వంభరా । భారమెల్లనునిచి భార్యతోడ ।
విమలవిదుఁడు బరిత విజితేంద్రియుండునై । తపముఁ జేయవేడ్క విపిన
మునకు । ఉ । అంతటవిశ్వమూర్తి మనుజాధిపుఁడై ధర నేలనీతితో ।
శాంతియు దాంతియున్ విపుల శౌర్యము ధైర్యము విస్ఫురత్ప్రతా । ప్రాం
తి ... నీ సూక్ష్మ సుకృత కార్యము కీర్తియు సత్యధర్మము । ...

భ్రాంతిదయాన్వితుర సత్త్వముసత్త్వమునల్లసిల్లఁగ । సీ । వైవస్వతప్ర
మూ వరునకుఁబుట్టిరి ముప్పంద్రసుతులును మూగురుసుతలు । తేరవిం
కటిసూను తేకాంగవీరులు ధాత్రిఁజెందు ద్రిది ఖ్యాయునకును । కొందఱులు
పదుగురొ ద్గురుతనూజులవర్య విదురకుఁబొడమిరి విమలమతులు । పుత్రి
కలనముంద్రి బుత్రికలతో మ్మండ్రు గలిగిరిగణకున కలఘుకీర్తి । బ
లగపాత్రిమర్త్యవునకును పాండునకును । సంభవించిరిషోడశ సంఖ్యసుతు
లు । విశ్వహితునకుతొమ్మండ్ర వీరవరులు । నేడుగురుశాలికలుదయ
యించిరపుడు ॥ క ॥ కొందఱులునిరువదిరయోక్కరు । పదతులుపదుగురు
నుభువన ఖ్యాతిస్ఫురకున్ । బొడమిరిముగ్గురుతనయులు । పతిరయో
కెపుత్రికుడిభునకు పరిభవించునెగా ॥ గీ ॥ సుముఖునకు శాక్యపునకును
విమలునకుడి । దూషణునకును నైన ఖ్యాత్యుర్వరేశు । నకును ద్రిసము
నముగ్గురు నలుగురేగు । తాల్గు రేమ్వురుజనియించి రాత్మభవులు ॥ వ ॥
ఇట్లుదయించిన మనుకుమారుల తులిత బల పరాక్రమ సంపన్నులును,
సకల సంపత్పరంపరా సంపాదిత నిరంతర దురంత సంభోగ సంభార
విజృంభమాణులును, సమారబ్ధ సమస్త శాస్త్రపురాణ ధనుర్విద్యాది
సాధన పరిశ్రీతులును, అశ్రాంత దిగంత విశ్రాంత సంతతి కీర్తులును,
నిర్వర్తిత వివాహ కర్మలును, ననవరత సమాకలిత ధర్మలును, నగు
చు విలసిల్లిరంత ॥ గీ ॥ విమలవిదునిసుతుడు విశ్వమూర్తియనంగ ।
ములమనోజనిభుల మూకపురను । గాంచెనందుపెద్ద నంచితసత్కీర్తి ।
చెండలుంచురత్న కుండలుండు ॥ క ॥ ఆరత్నకుండలుండుభూ । భారం
బుదహించిభోగ భాగ్యవిలాసా । దారుండై యుదాత్తహిత । దారుండై
ధర్మనిరతి దనరుచునుండెన్ ॥ క ॥ వైవస్వతపుత్రాదులు । వైవస్వత
దీప్తియుతుల వాసవనిభులన్ । భావజరూపులగనక । గాత్రిశ్రైత్ర్యాల
మూల గాంచిరిసుతులన్ ॥ గీ ॥ అన్వ్యధంబాన పుత్రిపౌత్రాభివృద్ధి ।
బొందియమ్మనువృద్ధులా నందులగుచు । మనములనువేరరాసించి మను
జులరగ । ప్రాజ్యనామాభిజ్ఞునవిల్వి పత్కరిట్లు ॥ క ॥ ధర్మ్యంబుమా
చికీర్తిశ । సామ్యంబై యొలయవని ధర్మంబానసూ । ఖన్యమతులగుదు
ఖర్వా । అన్యాయమంకురశాన్తి సారమాకాలమునన్ । ఉ ॥ ప్రత్యాయనంబ

దుష్టకవ కంటకరాజ్యవిభూతి నొప్పుచున్ । మిత్రులుఁ బౌత్రసుగోత్రజు లేమి
నియతంబు కృపాణపాణులై । శాత్రవులఁ జయింపుచుట వల్లభుఁడా
హ్వానరతుఁడంబున । శాస్త్రవిదాంగిదానము మోదంబున జేయుచు సత్క
ళింతిన్ । మ ॥ అనురాగంబున బంధుసంఘములతో లాలింపుచు శాస్త్ర
రీతి గా । ఘనులౌ బ్రాహ్మణపుణ్యభక్తి దండిత్రికి మహానందంబుగా విందులొసం
గవలస్మన్మథకేళి దేల్చువదయః కాలంబునన్ వార్ధకం । బునవతింపు
మదానా లైవనములన్ మోక్షేచ్ఛలగ్గింపగన్ । వ । మరియు రాజ
ధర్మంబులు వినుండు । గీ । రాజవరుఁడుండుదగుపరిజా రంజనంబు ।
వ్యసనములనెడువిముపంగ వలయునంతఁ । రిపులనేసురవలము దా నెపుడు
మంత్రి । తంత్రిములు వెలిబుచ్చ యుక్తంబుగాదు । గీ ॥ హితులుదక
హితులనుట నెరుగుచుమంత్రులు । బుద్ధిబలము దలసి పూనివరుల । ని
విధివైరిజనుల భంగించుటగ్నంబు । నమ్మకము నెవరి నమ్మదగదు ॥
గీ । కార్యయోగములను గావరి సైనను । సద్భక్తులయుధి నయపథం
బు । తనబలంబు నెమటి దళములబలమును । నెరిగినదువవలయుఁ బుద్ధి
విశాలి ॥ క । స్థానవివృద్ధివ్యయముల । జ్ఞానయుతుడుకలితదాన మాద్గుణ్య
ముమం । ప్రానుచరుడునుసన్నృపా । మానుడునగు రాజవైరి మండలి
గెలుచున్ । క । మానితనతిసత్పుత్రగుభూ । రమణునిసిరి జెరుపుట్రజ
రాజులుగుదురుగా । మముగోత్రధములో భయముమో । హాసుమదముమోహ
త్సరము మహాత్మకులార । క ॥ కలహంప కేకిబకకో । కిలకంక భుజంగ
భృంగ కీటసుడాహాం । బులచరితంబులగైకొన । వలయును రాజల్ల భు
నకు వలసినవేళన్ । క । పృథివిపతియందు కీటము । గతినుండగ నేయ
వలయు కర్మముధరణి । పశులకుఁజిలిలి నావం । తతి చేష్టలఁ [illegible]
[illegible] దరిమొగిలగన్ ॥ గీ । అవనిపాలక క్రియావిహీనుండైన । వసు
మతీశ్వరుండు శాసవార్త । దండధరసమీర [illegible] ధిపతులయా । ఫ
ములదాల్పవలయు సమయనొసగి ॥ క । ఘనవషమున దావగతమం ।
బున నాలుగునెలలు తుహినమధ [illegible] గుచు క్షేమం । మున్నెరిగి [illegible] వారల
నుదిచిపరిజనర [illegible] వలయు సుర్వీశ్వరుఁడా । క । విసక్తు [illegible] నెల
[illegible] । [illegible] సమభూరి [illegible]

తాపం । బునగొనఁగనుపన్న రాజు భోజనముల చేఁ ॥ క ॥ కాలమున
హితులనహితుల । గాలుదుశిక్షించుకరణిఁగ లాపవర్తిదముగా, బాలనఁ జే
శియఁ కుశలకు ।. శీలులదండింపఁగలయా క్షితిపతిసముఁడై ॥ గీ ॥ ఆధిక
గూఢవృత్తి నఖిలజీవులయందు । దిగజరించుమారు తముపిధమున ।
గూఢచారవృత్తిఁ గొనిచరింపగనొప్పు । పౌరసచివులందుఁ బాధివుండు ॥
క ॥ తిమతిమవర్ణాశ్రమధ । ర్మములువిడిచిదుష్పథమున మలయుజన
వార్తి । తముశిక్షింపుచునిజధ । ర్మములనిలుపువిభుడుబొందు మఘువప
దంబుల్ ॥ గీ ॥ నృపునిరాజ్యమందు నిఖిలవర్ణాశ్రమ । ధర్మములుప్ర
పూరితంబులగుచు । నుండెనేనివాక యువతిసంయోగనా । ఖ్యాబ్ధిదే
లగాంచు నవ్విభుండు ॥ గీ ॥ పరులవాత్మధర్మ పరులుగానొనరించు ।
నవనివిభుఁడుఁదాను నమ్మనుజుల । సుకృతపితతిహీన షొరదిగ్గె కొనుచుం
డు । షష్ఠభాగమతను సత్ఫలాగ ॥ ఉ ॥ కావునమీరుధర్మగుణ గౌ
రవులైనయ మార్గవృత్తి నీ । భూవలయంబుసర్వము వ్రోవుచుయ
జ్ఞము చేత వేల్పులఁ । శ్రీవిలసిల్లసంతతుల చేఁ బితృకోటులతత్వభక్తిపూ
జావిధచేతనీశ్వరుని సంతసమొందనునట్లు జేయుచుఁ ॥ క ॥ అనివారికి
ననివారిత । వినయవివేకములబుద్ధి వెలయఁదెల్పియ । మ్మనువృద్ధులజ
నిలోకం । బునకేగిరి దేవసంఘ నటుల్ బొగడంగఁ ॥ గీ ॥ అంతినమ్మను
పుత్రు లత్యంతవిభవ । రమ్యులైతొల్లికంబు ధర్మంబులధిగ । మొప్పఁ
గవకపురంబున నుండిరపుడు । రత్నకుండలుండవనికి రాజుగాక ॥ అప్లు ॥
సీ ॥ పదియేడులక్షలి ర్వదియొక్కడిసహస్ర ములవత్సరములతో కలిత
మాయిన । కృతయుగంబరిగిన త్రేతాయుగంబరు దెంచెనప్పుడుపము దీ
ప్తుడైన । రత్నకుండలుని పుత్రి కుడగు విజయ వర్ధనుడను మనురాజ
ధరణియేలె । నాసమయమునయ త్రాక్షీశుడొకనాడు తఁద్రైనపుల
స్త్య తనయుఁజూడ । పుష్పకారూఢుడై యింట బోవగనను । మూలయ
నురాక్షసుఁ బలి మందిరమున । నుండిభూమికివనుదెంచి యుంక్షిజూచి ।
విస్మయమునొందిరోషప్రవిష్టుడగుచు ॥ క ॥ తనతనయుడైన కాసి । గ
నుగొనియిట్లనుకుమారి గనుగొంటివెయా । ధనదుడులంకాపతియై ।
ఘనరుచునన్నాడుధన నుదంబుల చేరఁ ॥ గీ ॥ నీతనయాంశుగలిగిన శ్రో

కుమారి । లంకకధిపతియగుంగదా శంకలేక । రాక్షసులకెల్లనధికగా
ఏచంబుంబొందెలు । మున్ను మనపట్టణముసుమీయన్న గరము ॥ గీ ॥ క
న్యకాపరిదాన కాలమున్వమునీకు । యావ్వనంబుమిగుల నధిగమించె ।
భిన్నిటులైన వారింజేతబిరిబిగిరిహిం । పంగనీవ్వదగును పద్మగంధి ॥ గీ ॥ క
మలకలికవైనకమల కైవడిసర్వ । గుణసమేతవీవుగోరనీదు । కృతముసం
దుమేమ కీర్తి చేబరితుకంగ । దలచియున్న వార మెలమినిపుడు ॥ గీ ॥
కన్యసెం వ్వమువరియింప కలుగునసుచు । కన్యకలుంగలయభిమాన కాంతు
లైన । తంమురిలకునిత్యదుఃఖంబు దనరుచుండు । కన్యకహుకాదుగలు
గ భాగ్యంబుగాదె ॥ గీ ॥ బ్రహ్మకులజుడైనపౌలస్త్యుడగుముని । శ్వరు
నివిశ్రవసునివరుసుగాగ । బొందుమీవుదీకుపుట్టు దురితదృశ । బలుల
ఘనులుపుత్రిపౌత్రిలబలా ॥ చ । చనుమతడున్న యాశ్రమము చక్కటి
కించుపదించిపంపినం । తనవను దెంచియుత్రపసి నాలవవహ్ని యపోతని
ల్చితా । గనిపితృగౌరవంబునను కాలముం గోరగంగన్యమానిప । దృష్టని
కెమరన్నతాస్యయయి యుంకసిజాంఘ్రినఖంబుం జూచుచున్ ॥ క ॥
ఆటులతనయొదుటనుండిన । కుటిలాలకజంపరిపదనంగోని వైనిమా । ర
టలత్మ్సయనం గైకసి । నటతెరంజూచియమ్మహాత్మున్ దనియెన్ ॥ గీ ॥
ఎవ్వరిలినూజవలలనీవిఘటకేల । యరుగుదెంచితివేమిశా ర్యార్థమిపు
డు । నత్యముగం జెప్పుమనుడుసం జలియొనర్చి । పలికెమునినాథుతో ద
నాపంకజాక్షి ॥ క ॥ మునివరయెరుగవెతల్వం । బునతండ్రిసుమాలినా
కుపుత్రిక్రటకే । వనుజను కైకసినాచే । రనఘాజనకాజ్ఞనిలకు నాగత
నైతిం ॥ వ ॥ అనినవిని నమ్మునివరుం డంతర్యోగంబున విచారించి
యంతయునెరింగి యక్కురంగనయనకిట్లనియె ॥ క ॥ ఓవనజనేత్రితాప
క । భావమునా చేతనెరుగబడిరు నఖలమున్ । నావలనంగుమూరావి ।
శావమువాంఛించితీవు వ్యక్తముగాగన్ ॥ ఉ ॥ దారుణమైనకాలమున
తన్ను వరించితివీవుగావునన్ । నీజఠపత్రినేతృదిను నీకటువంటిసుతుండు
గల్గెడున్ । దారుణుడైనరాక్షసుడు దారుణసేవకసేవ్యమానుడున్ ।
దారుణకర్మమ్మవిపుల దారుణచేష్టుడుదారుణాంగుడున్ ॥ క ॥ న్నా[illegible]
కైకసియమ్ముని । కేవ్రునకునమస్కరించి దేవమహాత్మా । నీవంటి[illegible]

సీదగుఁ । భావనమునుబ్రహ్మరాక్షసుని భవుఁడుంగాగఁ । వ । అనిన వా
లస్త్యుండిట్లనియె । క ॥ పశ్చిమునకుగునీసుతుమని । పశ్చిమస్మఖ్యుడునుదీ
యుతంశోధితుఁడం । హాశ్చయదూరమునసద్గుణ । నిశ్చయమతివిబుధభక్తి
నిశ్చలుడునగుఁ । క ॥ అనిపలికిరిశాపనుడ । బ్లముమాత్రించినవిశా
చరాత్మజాకాలం । బునఁగొన్నాళ్లకుగనియెఁ । దనయునిభీభత్సరూపు
దారుణకర్ముఁ । క । పదితలలిరువదిచేతులు । పెనపెనకోరలును
వేరిటపెదవులునీలాం । బుదమువిఁ జేగురుకన్నుల । ముదిమొగములుగ
ల్గిదనుజముఖ్యుడుబుట్టెఁ ॥ సీ । అప్పుడునక్కలుగూసె నాకాశపథము
న క్రవ్యాదితతివిహారములు జేసె । వానవృందమునురక్తవర్షంబుగురిసె
చె వారిదంబులుఖరధ్వనులుమోగ్రిసె । భూర్తాండుడెంతియు మందీభ
వించెను లోకజాలములుభీతులుమునఁబడియె । వనశైలములుతోఁ
వసుమతికంపించె వాయువుల దారుణత్వమునవీచె । వాహినీపతి
వారాసిక్షోభించె । త్రిదశవరులుదీనవదనులైరి । జగములెల్లనిల్లుసభ
యంబులయ్యెన । య్యాసురవర్యుడుదితుకగుమనుండ ॥ వ । అట్లుద్భవిం
చ తనూజునకు జనకుండితండు దశశిరంబుల జనించినవాఁడని దశగ్రీవుఁ
ను నామం బొసంగెనంత ॥ క । ఘనబలుఁడుకుంభకర్ణుఁడు । జనియిం
చెనుసర్వలోకజయమాగుడైనూ । ర్పనఖయనుసహోదరింటులు । జని
యించెవిభీషణుఁడునుపద్ధగుండై ॥ వ ॥ అద్దశగ్రీవ కుంభకర్ణులన్యోన్యాన
న్యంబున దినదిన ప్రవర్ధమానులగుచు నత్యంత మత్తులై త్రైలోక్యం
బున ననేకమహాజనహింసాపరత్వంబుగ జరించిరి విభీషణుండు సమా
చరితజగత్పావనుండైన ధర్మాత్ముండగుచు స్వాధ్యాయ నియతాహారం
బుల జితేంద్రియుండైయుండె నక్కాలమున ॥ క ॥ ధనపతితండ్రిని జూ
డగ ననుపమతేజమునబుష్పకారూఢుండై । చనుదెంచి జూచి కైకసి ।
చనుదెంచిదశాస్యతో ద్ఘజనుపుత్రబలికెఁ । శా ॥ నీయున్న ధననాథు
బుష్పకగతుఁ తేజోయుతుఁ జూడునీ । యీయున్నట్టదగవాడుమిద్ద
రిక్తాక్రీపృత్త్వంబు తుల్యంబయా । నాయుత్తాదివువంటి ధీరుడవుగా వా
పుత్రిపీవింపుకే । యేయొత్నంబొనరింపగావలయు నీకిట్లుంతశూరత్వమున
చ । అనఁటభయుఁడల్లిదూటఁబిని యద్దశకంఠుడురోషచిత్తుడై । యనిమ్మో

ఒప్పిరిజ్ఞ జేసివినుమమ్మ మదగర్భజాతంబుమిక్కిలిగా । ఘనతవహించెదరా
సహోదర కర్త్వము నొందెదపత్వరంబగ । నొనిమొదుగాదిముప్పశిట గుండ
కవంతసముందిరయాడుదురా । వ । అన్ని జనని నుకంబరచి దశగ్రీవుడా
గ్రహంబున సకోగ్రదమానసుండై యుగ్రతపం బొనర్ప కామి కార్థంబ
బు నొందెదనని తమ్ములుం దాను నుగోకర్ణస్థానంబున కరిగి దుష్క
రంబైన తపంబుగావించి రప్పుడు । మ । తపకాలంబున భానుపంచవ
హ్ని మధ్యస్థుండు నపారగతిగ । విపులాంభోదజలాభిషిక్తతనుడై వీతాప
నష్టుండునై । ప్పసరీతావసరంబు నందుపలిలాంతస్థుండు నైయాకృతియా
దమఖుష్పగా దివేల యేండ్లు పలిపెటదాంగుంభకర్ణుండటగా ॥ ఉ । అం
చితసత్యధర్మరతు డైనవిభీషణుడేకపాదుడై । పంచసహస్రవత్సరములు
భానునిజూచు మునూర్ధ్వబాహుడై । పంచసహస్రవత్సరములు పాదమ
వుల్ల్పతి యుండికొంచుగా । విం చెలిపంబునిష్ఠబడి వేలశరత్తులు వేల్పు
లెన్నగా ॥ మ ॥ అంతయాసురసిద్ధ మెదశాస్యుడు నిరాహారస్థితిన్ దివ్య
వ । ష సహస్రాబులవంతివేల్పె నిజశిరంబున్నిలోనిల్లున । మాప
హా ప్రసంగంబులనొన్ని దేవ తనశిరస్సంబుల్ బ్రితేసింబునొం । దెపదిరారావు
నియుం ఘుడే నవ యొ , పేరభిరామున్నిందగా ॥ క । దశమాల్దపహాస్రం
బున । దశశా బగుత్రం ముగుర్ర్గంతర్వరుడగుచా । దశముఖుని ప్రోలని
లిచెర్తి । దశముఖుపమేతుడైసి తామహాడయిమిన్ । వ । అట్లు ప్రత్య
క్షుడై యుజాండిట్లసియె । క । శ్రీకుశవమితిదశానన । నీతపమునకిపు
డుపరిమాసీకిచ్చెదవాం । ఖాతిశయమేరుజెపుమీ । రీతివృథా మాసమే
లక్ష్వకీక్ బా దగా ॥ గీ । అనినచేచివిశుద్ధాంత రాత్ముడైన । దశము
ఖుడు గర్వి వారవిందములకెరగి । హర్షగద్గదకలిత వాక్యములబల్కె ।
దేవదేవవితామహాదివిజవంద్యా ॥ క । చతురాస్య ప్రాణికోటికి । వ్యాతి
కంబుభయంబు లేదు మృత్యువుకంటె । ఖ్యాతిశాత్రవుండు లేడధి । గత
దైవబలంబుకంటెకలదెబలంబున్ ॥ వ । అదిగావున ॥ క ॥ సురగరుడ
యక్షరాక్షస । వరపన్నగముఖుల చేన వధ్యత నొందకా । వరబుద్ధిమతిరు
లగదువగ । నరముఖ్యప్రాణితతిత్వణప్రాయముగుకా । చ । అనవినిపల్కి
దేవయుతు డై చతురాస్యుడునీవుగోరిన । ట్లనయుగుదానవేంద్రఖను ల

త్త్యమణగావరమొక్కటిత్తుము । స్నవలయులో పాలితంబులయి సత్త్వశిరం
బులునీకు వెండియుఁ । జననమునొందుదుర్లభము సౌఖ్యమునయనను
రూపమయ్యెడుఁ ॥ క ॥ అనునంతదశగ్రీవున । కనలహుతము లైనశిర
ములప్పుడు మొలచెఁ । వనజాసనుంతవిభీషణు । గనుగొనియానంద మొ
దవ గానిట్లనియెఁ ॥ గీ ॥ ఓవిభీషణధర్మసంయుక్తబుద్ధి । వైననీ చేత నీ
తుండవైతినిపుడు । వరముఁ గోరుము నావుడు గరిమ గంబు । మోదిప్ప ప
ణమిల్లియిట్లను ముదముతోడ ॥ చ ॥ కమలజలోకనాథ మిమ్ముఁ గన్గొనఁగల్గె
మహాకృతార్థతా । వమఁ గైకొంటినాహృదయ వాంఛితమీయఁదలం
చితేనిధ । ర్మమునమదీయబుద్ధిపర మాకుదుపేతుడనైనయప్పుడుఁ । స
మయక నుండునట్లుగ నొసంగు మొసంగుము బ్రహ్మభావముఁ ॥ క ॥ అ
నవినియట్లనయగునీ । కనిమిషరిపుయోనిజుండవైనఁ ధర్మం । బుననీ
బుద్ధిరమించును । గొనుమమరత్వంబు నీవు గుణరత్ననిధీ ॥ వ ॥ అనియత
నికటాక్షించి కుంభకర్ణునకు వరంబీయ నిశ్చయించు పితామహు
ఁ జూచి కృతాంజలులై దేవతలిట్లనిరి ॥ చ ॥ కమలజకుంభకర్ణునకు
గాంక్షితమీయఁగఁ జూచెదల్లనో । కమలకునీకు కంటకము గాఁజరియిం
చెడు నందనంబు నందమరవరానుచారిణులనప్సరలన్ సురలన్ మనుష్యసం
యమములను బ్రమింగు లబ్ధవరుడై నజగంబులుమాడ్చు బ్రింగెడుఁ ॥ క ॥ శా
పమువరమూలంబున । నీపగతునకిచ్చుటొప్పు నిక్కైన ప్రహా । పాపాద
నము గుబ్జగముల । కోపద్మజయితనికిదియ యుక్తంబనుడుఁ ॥ గీ ॥ వా
ణిగళ్యాణిపుస్తకపాణినీల । వేణిసుశ్రోణిరాణి రావించియజుఁడు । దేవిభూ
తంబులకుఁ జిహ్వాధృతియుమతియు । స్మృతియుగావున యీదైత్యుజిహ్వని
లుపు ॥ క ॥ అనివినిభారతియాదై । త్యునిజిహ్వాగ్రమున నిలచెనో యు
జభవుడుఁ । దనుజేంద్రవరము వేడుము । మనమున మతి మొద్దియు నిన ము
నుజాశనుడుఁ ॥ క ॥ వర్షసహస్రంబేను । కృపణంబుగ నిద్రవొందఁగాం
క్షించితిదే । వషిణ స్తుతియిమ్మనవుడు । హాపణంబున బ్రహ్మయట్ల యు
సుగాకవియెఁ ॥ గీ ॥ దేవనిద్రయనిద్రయదృఢతరముగ । వరముద
యుసేయుమనియన వాణివశతం । న్నిద్రయానిద్రనాకునిన్నదిగడు । నరమని
వ బ్రహ్మయట్లయానతుగుమ్మనియెడు ॥ క ॥ అందుకు దేవతలక్కా । సందం

బునఁ గొండిరఁ జని నారిమాశియా । చందమునఁ బలికి చనియెను । బృందా
రకరాజతో విరించి యిట్లనియెఁ । గీ । అంతకుంభకర్ణుఁ డెంతయుఁ జింతించి
నా ముఖంబువలన నేమి వాక్య । మిట్లు నిర్గమించె నెన్నఁడు మున్నిది ।
యభిలషించ లేదటంచు వగచె । వ । ఇవ్విధంబున దశానన కుంభకర్ణ
విభీషణులు లబ్ధవరులై శ్లేష్మాతక వనంబున నుండిరని కథకుండు శౌన
కాదులకుం జెప్పెనిట్లు । క । జయ వాటీశ్వర వ్యాఘ్ర్యం । జయ గంగాధర
రమాప్తే శశిభరణాధనం । జయ లోచనభవ మోచన జయ శ్రీలజగన్ని వేశ
జయ మల్లేశ ।

మాలిని । కనకశిఖరచాపా కాళలజ్ఞానదీపా । వినుతసుజనరక్షా వి
ద్విష ద్దర్వశిక్షా । ఘనవృషభతురంగా కల్మషవ్రాతభంగా । జన
నమరణదూరా సానుమద్రాజధీరా । గద్య ఇది శ్రీమదగ
స్త్యేశ్వర వరప్రసాదలబ్ధ ప్రసిద్ధ కవితా విచక్షణ సులక్షణ
శాండిల్య గోత్రపవిత్ర వీరభద్ర మంత్రిపుత్ర సహజ
పాండిత్య వీరనామాత్య ప్రణీతంబైన మనువం
శపురాణంబను మహాప్రబంధంబు
నందు, ద్వితీయాశ్వాసము
సంపూర్ణము

శ్రీరస్తు

అవిఘ్నమస్తు.

శ్రీగురుచరణారవిందాభ్యాం నమః

మనువంశపురాణము.

తృతీయాశ్వాసము.

శ్రీశైలశిలాదినుత । శ్రీశైలశిలాధివాస సేవకజనదే । కేశద్రు
[illegible] । రాక్షసమదభంగ మల్లికార్జునలింగా । క । అప్పుడరి.

వు మన్వాది వృత్తాంతం బెట్లు వర్తించెనని యడిగిన శౌనకాదులకు శ్రా
మహర్షణి యిట్లనియె నట్లు దశగ్రీవాదులు శ్లేష్మాతక వనంబున నుం
డుట నెఱింగి సుమాలి భయంబు మాని నిజానుచర సమేతుండై పాతా
ళంబున నుండి మారీచ ప్రహస్త విరూపాక్ష మహోదర ప్రధాన వ
ర్గాద్యనర్గళ బలవన్నిశాచర సమూహంబులతో నుద్గమించి దశముఖుం
గనుంగొని యాలింగనంబొనర్చి యిట్లనియె । క ॥ దనుజేంద్ర నీ మనోర
థ । మనుపమమై సఫలమయ్యె నబ్జజువలనం । ఘనతరరవములు గనని
టు । లెనయగగని భాగ్యమిప్పుడొనియెంతుర ॥ క । హరిచే భగ్నులమై
మున । పురిలంకర విడిచి పాతాళంబు భయముచే । సురగాలయమున మే
మం । దరముంటిమి దిక్కులేక దనుజాధీశా । గీ । యిపుడు నీయన్న ధన
దుడకీశుడగుచు । లంక యేలుచున్నాడు శంక లేక । సామమున జెప్పి బం
పుమా కశ్యమేని । బలముగా నిపోయి పెక్కలించవలయు నతని ॥ గీ ॥ ఇ
ట్లు చేసిన నీవు లంకేశ్వరుండ । వయ్యెదు నిజంబు మానిగిన యసురవంశ ।
ముద్ధరింతంబగు నీచేత నో కుమార । రాక్షసకులంబు నకునెల్ల రాజవౌదు ॥
క । నిన్ను ప్రతీక్షింపుచుమే । మిన్నాళ్లిన్నాళ్లగ మహితుసపుడు గెలువు
మీ । వన్నెనతడని యెమ్మె ధనదుం । ఉన్నగవా యుతనిపోరనగు నేమా కుర ।
వ । అని పలికి భ్రాతృస్నేహంబున నొడంబడక యుండిన దశగ్రీవుని
గాంచి ప్రహస్తుం డిట్లనియె । గీ । దశవదన యిట్లు పలుకగ దగదు వీరు ।
శూరులకు తల్లిదండ్రులు సుతులు హితులు । నన్నదమ్ములు నను చు
మర్యాదగలదె । వినుము పెండియు నొక మాట వీరవర్య । గీ । అదితి
దితియును నగసప్పచెల్లెళ్ళుగ । కశ్యపుని భార్యలై పెంపుగను మేలి । రదితియం
దు బుట్టిరమరులు దితియందు । నసురులుద్భవించి రధిక బలులు ॥ వ । ఈ
భూలోకమ్మును పాతాళలోకమ్మును నేకచక్రముగా నసురులు పాలింపు
చుం నారాయణుండు వారి నడంచి త్రిలోకాధిపత్యము సురలకొసంగె న
దిగావున నీవు క్రూరుండ విష్వసు విపర్యయంబు జేయుదుము సురాసురుల
పక్షంపుమ నా వచనంబు గ్రహింపు మనవుడు కొంత తడవు చింతించి రావ
ణుండు ఆగ్రహంబున దశగ్రీవు డప్పూర్వ దేవులం గూడుకొని త్రి
కూటంబున కరిగి ప్రహస్తుని బిలిచి యిట్లనియె । ఉ ॥ పొమ్ము ప్రహస్త

వేగమున బోయి ధనాధిపుతోడ సామపూ । ర్వమ్ముగ బల్కుమీ పురము రా
క్షసనేవ్యము రాజరాజ నీ । వెమ్మెయి నిందునుండవల దిమ్ము ప్రియంబున ని
చ్చి తేసిరా । ర్షమ్మగు ధర్మమును జెప్పదు శాంతిము మంచిది యెల్లవారికిన్ ॥
వ ॥ అనిమద్వచనంబులుగాగాని పిహితోక్తులు జెప్పుమనవుడు ॥ చ ॥
చనికపి యెన్ ప్రహస్తుడు ప్రశస్తసమస్తవిభూతిలాభకో । ధనవిభవాధి
రాము మణిభగ్నకిరీటవిరాజమానునూ । తనశుభభాసమానవిను కా
ప్రతిమానమనోవిశాలుగాం । చనమయపీఠసంస్థితుధ సంగ్రహకర్మ
మనమ్యధర్మునిన్ ॥ క ॥ కనితత్సభయోచితవ । ందనమునదగియత
నితోడ రాక్షసుకనియెన్ । ధనవాధదశాస్యుమనీ । యనుజాతు సనుబంపె
యుష్మదంతికమునకున్ ॥ చ ॥ వినుమతఁడన్న వాక్యములు విశ్రుతయా
నగరంబు మున్ను పెం । పెనయ సుమాలిముఖ్యదనుజేంద్రుల చేఁబడి భు
క్తమయ్యెను । య్యనఘ నిపుడు నిమ్మహాపురము హా క్షమ చేసని చెప్పమంచుఁ
బా । చినని టవచ్చినాడనయి చెప్పగ మీరు గ్రహింపుడంతయున్ ॥ వ ॥
అనిన కుబేరుండిట్లనియె ॥ క ॥ దానవవంశాన్వయంబగులం । కానగరము
తండ్రియిచ్చెఁ గావుననని చూపెనుంటిమానమునర । ఓ నాయకమిమ్ము
గొట్టికొంటి నచెప్పుడా ॥ క ॥ ఈలంకారాజ్యముసగ । బాల్యయినను నా
కురాదె పాడిదలపిరా । రీలేక యుండినను నా । పాలున్ మీపాలు మీర పాలిం
పుడిటుల్ ॥ క ॥ నాసంపదతో నరిగెద । మీసంపదతోడ నాశ్రయించు చుకో
నిపురిన్ । భాసిల్లు చుండుడిచ్చితి । వాసిగ మీలంక మీరు వాసవవైరీ ॥
గీ ॥ అనిదశగ్రీవునకు జెప్పుమని ప్రహస్తు । బనిచి ధనదుడు తనతండ్రిపాలి
కేగి । యతనికభివందనము జేసి యన్విధమ్ము । నంతయును జెప్పవిని యా
త్మహితమ్ము కనియె ॥ క ॥ వినుపుత్రదశాననునకు । వినయవివేకములనేక
విధములనరిగిం । చినవినడు మూఢ దిత్త్వము । ఘనతరవరదానగర్వ కలి
తుండయ్యెన్ ॥ క ॥ గురువాక్యము వినకుండిన । దురితాత్ముడు తా సచ
దుఃసహ త్తమగుణాభా । సురులైనవారు వారల । తెఱవునకున్ జనరు వన్వ్యధీ
యులుగాకే ॥ క ॥ కావునలంకాపురమూ । దేవారులకిచ్చి సకలదేవసి
పే.వ్యా । బై వెలయు కైలాసగమున । కావాసార్థంబు బ్లామ్మయనుచ
తలితోన్ ॥ సీ ॥ ప్రాగుత్తరదిగంతరస్థానకీలితవి లాసశీలంబుగా లా

ప్రశైల । మగ్గిరిశృంగమం దఖిలసంపద్భరా కలితగోపురమల కాపురంబు
తత్పార్శ్వమునమహా ద్యద్దివ్యకమలాఢ్య సకలనదీధన్య జహ్నుక
న్య । త్రికూటంతమునవిరం తరవనంతాక్రాంత నానావిధోర్వీజ కాననం
బు । నాసవిలాసమునందుది వ్యాంగనావి । తానభువనమనోహర గాన
ఫణితి । గలదనీకువిహారరాజ్యస్థలంబు । పొమ్మవి త్రిశేయాశుసఖ్య
మ్మొదొరుకు ॥ వ ॥ అని పలికిన మహాప్రసాదంబని గ్రహించి నైక్రశవ
ణుండు నిజపుత్రమిత్ర కళత్రామాత్య వాహన ధనసమేతుండయి లం
కానగరంబు నిర్గమించి కైలాసాద్రికి నరిగె నట్లుబ్రహ్మసుతుడు నరుదెంచి కు
బేరుండు పలికిన యుత్తరంబులు వినిపించిన వినిదశాననుం డత్యంత సం
తుష్టాంతరంగుడై యనుంగుదమ్ములును దానును దానవవితాన ప్రధా
నవర్గ సమన్వితుండగుచు నఖిలశూన్యంబైన యన్నగరంబు ప్రవేశించి
సమంచిత సామ్రాజ్య విభవంబుల వివాహవిధులు నిర్వర్తించి పుత్రు
లంబడసి మహాబల సంపత్సంపన్నులగుచు నుండు సమయంబున ॥ ఉ ॥
తమ్మునిదుష్ప్రియాగుణము తమ్మునెఱింగికులానురూపన్య । త్తమ్ముదలం
చి భ్రాతృవిహీ తమ్మునకయిధనదుండుబంచినన్ । సమ్మతినేగుదెంచి
యొక చారుడుద్వారలసద్విటంకకున్ । సమ్మిళితాసురవ్రజవి శంకకు
లంకకునిష్కళంకకున్ ॥ వ ॥ వచ్చి సభతీర్చి కనకమణిమయ సింహాస
నంబున తేజోవిరాజమానుండైయున్న దశాననుం గనుంగొని జయజ
యాదిశబ్దంబుల నభినందించి తత్సమీపంబున గూర్చుండి యాదూతయి
ట్లనియె ॥ క ॥ వినుదశముఖనీయగ్రజు । డనఘుడునీతోడజెప్పు మనినవ
చనముల్ । మనకులమునకలహితవ । తనమునదగునెపుడునిపుడు దా
తుణమెఱ్వై ॥ గీ ॥ నందనవనంబుభగ్నత నొందెబుధుల । యాశ్రమ
ములొహ్వాపాడలయ్యెనఖిలదేవ । తలకుగంపముఁబొడమెనీవలననుచు ॥
వింటినేనీ ఖ్యాతివెలసెదికల ॥ క ॥ నన్నుమనిరాకరించితి । నన్న
యునకగనలిబాలుడపరాధములె । న్నన్నియునన్ప్రసబంధూ । త్విన్నులచే
వాకురక్షితవ్యుడుగాడే ॥ శా ॥ వనీహారవసుంధరాధరమునం దేకాగ్ర
చిత్తుండనై । యేనూతెండ్లతపంబొనర్చి గిరిజాధీశున్ మహాదేవునిన్ । కా
మునిసంతసపెట్టియయ్యభవుతో సఖ్యంబునాకొంటినీ । చొప్పే నేతెంచిభ

వక్కృతంబువినినన్ జోద్యంబుగానుండెమున్ ॥ క ॥ పాపమతివదలిభూ
తద । యాపరుడవుగమ్మరాక్షనాథపసురలున్ । దాపసులనుభవదీ
యవ । ధోపాయంబులనుదలచుచున్నారనియో ॥ వ ॥ అనవిని దశ
గ్రీవుండు సముగ్రక్రోధ రక్తలోచనుండై కటంకటంబడి కరతలము కర
తలంబున పీడించి యాగ్రహంబున నిట్లనియె ॥ గీ ॥ దూతనీపలుకులెల్ల
విజ్ఞాతమయ్యె । హితముఁజెప్పగఁబంపెనే యిట్లునన్ను । హరసఖత్వంబుఁ
గైకొంటిననుచునా । వెరవుఁజెప్పెడుధనదుడువినగవలయు ॥ గీ ॥ అన్న
యనుగుచుండుసద్గుణుడనియొటింగి । యింతదాకోర్చియుండుట యింతచే
సె । నాకుఁగీడుదలంచియున్నాడునాదు । క్రోధాలనిటులాడుటకునిక
తాళగలనె ॥ గీ ॥ బాహుబలముకలిమి బరికించిమూఁడులో । కములు
గెలిచియొక్కగడియలోన । యమునికేతవమునకసిపెదనింద్రాది । లో
కపాలకులనులోకమెఱుగ ॥ క ॥ అనియదిరిపడిదశాస్యుడు । కనుగొన
లనువిస్ఫులింగ ఖడ్గంబుననా । ధననాథుదూతశిరముగ । దునిమిసు
రారులకొసంగె దుష్టుండగుచున్ ॥ వ ॥ అంతబౌలస్త్యుండు స్వస్త్యయనం
బు గావించి జగత్త్రయ జయకాంక్షియై రథారూఢుండగుచు మహో
దరప్రహస్త మారీచ శుకసారణ ధూమ్రాక్షాది సచివులంగూడుకొని
మహాసురసేనా సమన్వితుండై కదలి క్రోధాతిరేకంబున లోకంబులం
దహింపదలంచు కాలాగ్నియుంబోలె పురగిరిసరిద్వనోపవనంబులం గ
డచిమహాకాశ మాత్రంబున రజతగోత్రంబునకరిగె నయ్యవసరంబు
న ॥ క ॥ దనుజేంద్రునిగనియక్షులు । ధనదునితమ్మునని యెఱిగి కారరిగిని
జే । తసితోజెప్పిననంతట । జనుదెంచనసేకరాజ సైన్యయుతుండై ॥
అంత ॥ క ॥ అక్షమబలంబులసం । క్షోభమురత్నాకరముల క్షోభము
పగిదిన్ । శోభిల్లుచుదన్నగమున్ । క్షోభింపగ జేయునట్లు ఘోరంబ
య్యెన్ ॥ గీ ॥ అపుడుదోర్వీర్యయుద్ధమయ్యెరక్షోయక్ష । సంకులంబుశ
క్తిపంకిలంబు । నాయుధోగ్రనాథమపజయజయయుక్త । మతులభూష
రాగవృతమునగుచు ॥ వ ॥ అట్లుదలపడి మహాఘోర యుద్ధంబగునెడ ॥
క ॥ తనబలముప్పుక్కటయుధవ । జునిబలమత్యుగ్రమగుచు వోడకుట్ల
యునుగన్ । గొనినిజమంత్రియుతుండై । దనుజాధిపుడేపుమీఱి కాదర

పక్షమోఁ ॥ వ ॥ అట్లు దలపడి దశగ్రీవు దత్యుగ్ర విగ్రహంబు పలుకు
చు దురంతనిరంతర కుంతగదాముసల శక్తితోమర కరవాలభిండివాల
ముద్గరపరశుపట్టి సప్రాస పరిఘాద్యాయుధంబులచే వధ్యమానుండగు
చు విరుదీయుఁ తవిలి నిట్టూర్పులిచ్చుచు పెచ్చువెరిగి ధారావర్షంబు
గురియు జలధరంబులచే మహీధరంబు గప్పిన ననేకాస్త్ర సమూహ
తుండై చలింపక నిలింపరిపుల బురికొల్పుకొని కాలదండ ప్రచండంబై
న గదాదండంబు కరాగ్రంబునబూని జక్కులం జక్కడచుచు విస్తీర్ణం
బులైన శుష్కేంధన షండంబులు గాల్చు గార్చిచ్చుపగిది దీపించి ద
హింపుచు రణంబుసేయు నవసరంబున ॥ క ॥ మారీచమహోదరశు
క ॥ సారణధూమ్రాక్షముఖ్య సచివనిహతులై ఘోరరాజులు ఘోరస ।
మీరసమాహతములైన మేఘములగతిఁ ॥ ఉ ॥ కొందరు భగ్నులైప
డిరి కొందరు బాహుశిరశ్ఛిన్నులై కొందరు దంతములఁ గరచి కూలిరి కో
పమునర్పకొంతులై । కొందరు గాగలించుకొని గుంగుచునుండిరి యుత్సు
లిట్లుగా । నందరు నిమ్నగాస్థలస మాహతికూలసమానులైరటఁ ॥ చ ॥
హతులయి నిర్జరేంద్రనిల యంబునకేగసువారికిన్ సము । ద్ధతులయి పం
గరంబునకు ద్రొక్కుడువారికి బద్ధరావిని । ర్గతులయి పోవువారికిని గాం
చిసు ధారకసంయమీంద్రసం । హతిసినిలాభ్రమధ్యమున నంతరమేమి
యులేకగన్పడెఁ ॥ క ॥ అంతధనాధ్యక్షుఁడు సమ] రాంతరమున భగ్ను
లైన యక్షులగనియు । త్యంతపరాక్రమబలగుణ । వంతులనాయకుల
నాహవమునకుబనిచెఁ ॥ గీ ॥ అందుసంయుగకంటకుం డనెడివాఁడు ।
గడగిమారీచునురముచ క్రిముననైచ । దానిచేభగ్నుడగుచునా దాన
వుండు । క్షీణపుణ్యగ్రహముభోలి క్షితినబడియె ॥ క ॥ పడిముగుడఁ దెలిసి
వాఁడును । వడిసంయుగకంటకునిన వజ్రఘాతంబుల్ । బడిబడి వైచిరణా
ఖ్ణే । ర్పుశకేసి సభగ్నుఁడగుచు బారెన్ వాఁడున్ ॥ గీ ॥ అంతరమునీయు హే
మచిత్రాంగకమును । దగ్ర వైఢూర్యమణిభూషితంబునగుచు । ద్వార
మర్త్యదైక్యశట్టితోరణాంత । రమున్ బ్రవేశించరయుముస రావణుండు ॥
గీ ॥ అట్లువచ్చువానినల్లంతగనిసూర్య । భానుడనెడిద్వారపాలుఁ డెదిరి ।
తోలావిరాజమానుడు వారించె వారింప । నాగకవలబోయెనసురవరుఁడు ॥

సీ॥ మొక్కుకంతట శైలశృంగ గాఢమైన। తోరణస్తంభము పెకల్చి తూలి
వైచె। వైచుటయు దాడితుండై నిశాచరేంద్రు। డతఁడుండయ్యె బ్రహ్మ
వరార్పణమున। క॥ ఆతోరణంబు చేతన। దైతేయుఁడు సూర్యభాను
డాడితు శేఁగ్రేణ్ణ। భూతీకృతనిజుఁడచిరై। యాతఁడదృశ్యస్వరూపుఁడయ్యెన్
జానన్। వ॥ అంతనయ్యతులా రాక్షసవరాక్రమంబు గనుంగొని వె
రచి తరంగిణుల మునుంగువారును మహీధర గుహాంతరంబుల జొచ్చు
వారును విచ్చలవిడి నెక్కడేనియు బరచువారును నల్లంబుడల్లడిల్ల దు
ల్లిపడి వల్లనై పల్లంబుల డాగువారును పోలేక ఛవింబడి పూరిగరచువా
రును నై యుండిరట్లు వియుక్తకేశులును నిరస్తసాధనులు వివర్ణవదను
లును విత్రస్తకంప మానసులును నై పారుతెమ్వారలం గని యక్షీణధై
ర్యంబున ధనాధ్యక్షుండు యక్షలోక పట్టభద్రుండైన మాణిభద్రుంజూ
చి యిట్లనియె। క। యక్షేంద్ర దశరదిచ్చోరము। యక్షులరక్షింపుమతి
దురాత్మకుఁడగుని। రాక్షసుని జయింపుము నీ। యక్షీణ భుజాబలము మర
గావని వెలయన్॥ వ॥ అనవుడు మహాగుణ సముద్రుండైన మాణిభ
ద్రుండు చతుస్సహస్ర యక్షబల సమావృతుండై సమరంబునకు దొడం
గసప్పుడు। క॥ పరశుగదాతోమరము। ద్గరపట్టిస భిండివాల ఖడ్గాముల
చే। సురరణము సేయఁదొడగిరి। హరివైరులతోడ గవిసి యక్షాధిపుల్॥
క॥ వేయుగద చేబ్రహస్తుడు। వేయుచు హాహాదరుడు రెండు వేలుసము
ద్య। న్మాయుండగు ధూమ్రాక్షుడు। పాయులు బకటోద్విపుఁడమిటన వై
చిరటన్। గీ॥ వారియుధూమ్రాక్షుఁడుగ్రుఁడై మాణిభద్రు। నురముఱొ
కటవెలుత్తినసుదితకోపు। దగుచుగదబూనియాతని యసురుశిరము
వైచుటయువాడుసోలుచువసుధగూలె। గీ॥ అట్లుతాడితమస్తకుండగు
చుకొనిం। తోక్షితుండయి పడిన ధూమ్రాక్షుజూచి। కోపరక్తాక్షుఁడగుచు
తక్షోవిభుండు। యక్షవర్యునిమీఁదికినరుగుదెంచె। చ। విలయకృశా
నుతుల్యుడయి వేడిమి వచ్చు దశాస్యమాడుశ। కుప్రలనెద వెచ్చయక్షపతి
తోడనతిప్రకటంబు విరోధమ। జ్వలగదవైచెరావణుడు జాహుకిరీటము
ర్వ్యగంబుగా। నలవకనంగనుంచియును యక్షుడు శీఘ్రము పాశ్వమూ
ర్ఛితై। వ। అట్లు మాణిభద్రుండు వినుఘూర్ణితగాత్రుండై మహావీరుండై

న కుబేరుండు చనుదెంచి పఙ్క్తిముఖుంగని యిట్లనియె ॥ క ॥ ధర్మము
లుచెప్పబనిచిన దుర్మతి నైవినక ఋగుల దూలనడచినా । కూర్మియుదలచ
కనాహవ । కర్మమునాతోడ నేయ గడగితివిబలే । క ॥ చేసెంతనివారిం
చిన । ధ్యానంబిందుకయులేక మరలవునిగియ । స్థానంబునొందియాదు
ర్జ్ఞానఫలముగుదువగలవు మానవహీనా । గీ ॥ తల్లిదండ్రులగురువుల
ధరణిసురుల । నెవ్వడేనవమానించు నెరుకమాలి । వాడు వైవస్వతాలయా
వాసుడగుచు । నవ్వుచుతత్ఫలమునుగాంచునమర వైరి । క । తనబలముగ
లుగునవ్వడు । జనుడెవ్వండేనితపముసలుపదువాడుగా । తానుకలిపించు
మృతుండై । ఘనతరదుఃఖంబునొందు గల్మషవ్యాపదయా । క ॥ ధర్మ
మునరాజ్యసుఖముల । ధర్మంబునదుఃఖములునొదవుగావునస । ధర్మ
ములుసేయనగుదు । ష్కర్మములుబరిత్యజింపగాతగునసురా । క । పా
పఫలముదుఃఖంబా । పాపముభోక్తవ్యమన్యభవమందగునా । తోన్మపహా
తిశౌరకుడెలియక । పాపముగావింపుచున్నవాడవుగుమతీ । క ॥ మేది
నినెల్లరకునును । తాపదింపవుస్వేచ్ఛవలనప్రజ్ఞాగుణముల్ । యాదృశ
కృతమగుకర్మము । తాదృశఫలమాగతంబు తథ్యంబరయన్ । ఉ । బు
ద్ధియురూపముల్ బలము బుత్రిసమృద్ధియుగౌరవంబుశ్రీ । వృద్ధియుసిద్ధి
యుల్ సుకృతవృత్తియుశౌర్యముల్ గౌశలంబువా । కీర్తియుబూర్వజన్మ
మున జేసినకర్మముచేలభించుసం । విద్ధనులైనమర్త్యులకు విశ్వము
నొందునిశాచరాగ్రణీ ॥ క ॥ నీమతియిట్టిదిదుర్గతి । గామివగుదునీవు
నిజముగావునసీతో , నేమువచింపగవగదివు । డీమాగముదుణాయ
ముప్రవృత్తముగాద ॥ వ । అని పలుకుటయు తత్సమీప వర్తనులైన
మారీచాద్యమాత్యులు పరాఙ్ముఖులై కలంకులకు దొలంగిరంత నక్కి
న్నరేశ్వరుని గదాదండంబున శిరోహతుండై దశముఖుండేమియుం జ
లింపక నిలిచె నయ్యవసరంబున నయ్యుద్ధకుందద్దయుం గవిశిపౌరాడన్
గడగిరంత । క ॥ ధనదుడనలాస్త్రమేసిన । దనుజుడునలిలాస్త్రమేసె
దద్దయుబవనా । శనశరమునైచెయుత్తుడు । వినతాసుతశరమునైచెచివి
బుధాహితుడుల్ । ఉ । రాక్షసుడంతమాయగొని రాజవరేణ్యువధింప
బూనినా । ర్యక్షమువారణేంద్రముత రక్షువుక్రోడముసర్పముల్ మ

హా । పతియు వార్ధియుఁ బ్రాదము బర్వతముఁ జటులాంబుదంబులై
యతనుఁడు వైనిశాచరుడు వైశ నుపక్షిసహస్రభంగులఁ । గీ । యిట్టి
బహువిధములఁ దాన దేవేంద్రు చేత । నభిహతుండయి రక్తశిక్తాంగుఁ డగుచు ।
కృత్తమూలంబగునశోక వృక్షమట్లు । నతివిషాదంబునొందె గుహ్యకవి
భుండు । గీ । దనుజుఁడంత శోకతప్తుఁడై కొనిరాఁగ । నచటనిల్వలేక యా
క్షవిభుఁడు । నవనిధానకలితుఁడగుచు హారాంతికం । బునకుఁ జనుచు కనక
పురముఁ జేరె ॥ క ॥ వెనుదగిలి పక్షిముఖుఁడును । ధనదుని వెంబడిన యే
గి తనబలములతో । కనకపురప్రాంతంబున । ఘనభయదధ్వనుల దిశ
లుగలఁగఁగ విడిసెఁ ॥ అప్పుడు ॥ క ॥ దనుజనకు వెరచి పోయిన । ధన
దునితో గూడజనువిధంబునఁ జనితమ్ముఁ । వనరుహ బాంధవుడస్త । వనిధర
మున శాత్మరస్మి వర్గంబులతోఁ । గీ ॥ అరుగుదెంచె సల్లనల్లన తిమిరపో
తములుఁ దోల్తనాతతంబులగుచు । చెదరిదిక్తటులకు చెదరిపోయిన బుడు
వంచయం బాకరణి జగతియందు । క ॥ కమలంబులు ముకుళించెను । కు
ముదంబులు విస్ఫురించె కోకములు విరహా । గము నొందె చకోరకములు ।
ప్రమదంబు వహించె రజని పరతేఁగఁ ॥ గీ । అపరదిశ సాంధ్యరాగంబు
లతిశయిల్లె । నగ్రజన్మప్రయుక్తసాయంతనార్ఘ్య । నీరకణశాంత నిహత
మందేహదైత్య । రక్తధారా ప్రవాహ బాహుళ్యరములపగిది । చ । అనల
శిఖాళులాత్మవిహిత సార్కరుచి వజరత్నగార్భమై । ఘనజలదుర్గదేశము
ల నై కొనియుండఁదమశ్చయంబులో । యయ్యనజనుదెంచె నాయనర
జాంచితహల్లకపుష్పశీమలం । జనసెరుదగ్రఝంకృతి మృగేంద్రుని నా
దచరద్విరేఫముల్ ॥ క । మారుఁడు త్రిభువనజయయా । త్రారతిసన్న
ద్ధుఁడగుచు బాబూనివము । శ్రీరాజితమగుఁ గొడుగన । తారాపథమొప్పె
రుచిర తారావృతమై । గీ ॥ కనకపురముఁ బక పుడట్లు జనిరుఁ జేరు) దతిభ
యాక్రాంతుఁడయి ప్రతిహారరక్ష । కులకుఁ దనవాతఁ జెప్పఁగ నై కొనుచువా
రు । నరిగిమనవీరులకుఁ జెప్పిరవ్విధంబు । గీ । వినిరయంబున విజయవ
ర్ధనుఁడు మనుకు । మారకులతోడ నేతెంచి గారవమున । యక్షవిభుఁ జూచి
బ్రణమిల్లియట్టిరాక । కంతయును విస్మయమునొంది ఇట్లులనిరెను । క ।
ఇది యేమి శాత దైన్యం । బాదవగస్తిభుసతమమున నుంటియునికనా । ప

దమేమిబోడమెనింద్రా । ద్యదితిజహరిహరవిరించులిగిరో చెప్రమా ।
అనఘుడు ॥ క ॥ విభుమనువంశోత్తమునా । చనునెంచుట దైత్యుఁడొకఁ
డు జయశాలిదళా । నమఁడుమరాత్ముఁడు కైకసి । తనయుఁడునవ్వాజిగె
లిచి ధనములుఁగొనియెఁ ॥ ఉ ॥ అంతటఁబోకఁ వెంటఁబడి యాత్మబలం
బుననేగుదెంచిన । త్యఁతదురాత్మకుండయిన యాదశవక్త్రుఁ వానిగెల్వ
జం । ఖాంతకముఖ్యనిర్జరుల కైనశక్యముగానవేనుమా । శాంతుని
పాలికేగదఁడ గంబదిలంబుగనుండుమిచ్చటన్ ॥ క ॥ దేవారితోడసమ
రము । గావింపుమపౌరవశముగాకుండినను । ద్భావంబునసద్ధికీయ ।
గావింపుండనుచుజెప్పికదలెనతండున్ ॥ గీ ॥ విజయవర్ధనుఁడంతట ఏరుదె
న । యనుజులనుమంత్రులనుజూచి యనఘులార । కనకపట్టణమీరె
యిగాచుకొండు । జాగరత్వమునను బలనహితులగుచు ॥ ఉ ॥ మత్తుఁడు
దుష్కరుండుబహు మాయఁ వాఁడతిసాహసుండగు । శ్చిత్తుఁడు దైత్య
డావహాము సేయఁగఁసిల్పునుజేశయుండకనా । విత్తము వెంటనేచనును వే
గులవారలనుంచికార్యపం । పత్తినిమంబుగుడని పంచిగృహంబునకేఁగి
తానటన్ ॥ సీ ॥ ప్రాగ్దిశాకామినీ రమణీయకుంకుమ తిలకసంయుతఫా
ల ఫలకమనగ । విరహిజనశ్రేణి విరహాపల్లులుప్రకుంప దపనకుడాత్రిన
దాత్రమనగ । వేమరుమరుడుతా వెసలెనంచనిచాటు కాలయాపకుచే
తి గంటయనగ । నింద్రభామినియాత్మ శృంగారదర్శనా గ్రముగేలఁ
గొనినద ర్పణమనంగ । సురలునవ్యామయయూఖకజ్జావులచేత । పాలము
న్నీటిలోనుండిబయలువెడలి । జాలువుమీరెనువమృతసంపూర్ణరజత ।
కలశమనసొయ్యనతుషారకరుఁడుబొడమె ॥ క ॥ పిండారబోసినట్టుల ।
నిండారగనిలచకోరనివహంబులకున్ । బండేరమగుచుశశిరుచి । భం
డారముగ్రమ్మెమనుష్యపతికీర్తియనన్ ॥ చ ॥ శుకపికశారికావళులు
సొంపునఁగూయఁమధుద్రవతోత్తమ । ప్రకరముగేరిమ్రోయసిత భానుఁ
డు వెన్నెలమీరాగికాయఁను । ద్భికవలిగాలిహెచ్చరికఁ సేయఁవసంతుఁడు
వెంటఁడాయ్యుడ । ర్పకుఁడపుడాక్రమించెభువి పాంథమృగంబులఁ వేట
లాడుచున్ ॥ క ॥ కౌశికలువవృష్టలెవనెడ । గలుగుకోలనిమధ్యమందు
కలహంసముగా । సిలుసగిదికేవలుగురి । కల్లలలోపలదేబరిల్లెగగనము

నక్షత్రా ॥ సీ॥ పూర్వదిక్సతి జేకుసుబొట్టనంగ । దివిజపతి కాంతముకుర్కు
ము తీ రుమనంగ । దేవతాపథ వెలుగొందుదీపమనగ । ప్రాక్కుముగ
సూర్యునను వేగుజుక్క భాడిచె ॥ క ॥ తూర్పుదిగంగనతనయుఁడ । హర్ష
తిగనుచు నిజగర్భమందలి వెతఁగు । ట్రాక్కులనువాలు పాలాయఁ విధ ।
మేర్పడఁగఁగ పోతరాజయుప్పు కుగూసెన్ ॥ చ ॥ వెలతెలవారవచ్చెన
లు దిక్కులంజీకటివిచ్చె రుక్కటం । బులపొద హెచ్చెమింటనుడు పుర
ముధూయఁగ జొచ్చెఁదామరల్ । కొలకులఁజాసిమెచ్చెవలి గాలిముదం
బులు దెచ్చె కంతుడున్ । విలురతి చేతికిచ్చె రవి నీరజినీ శిఖినోచెక్కిళ
ల ॥ సీ ॥ ఉదయాద్రిశిఖర సముత్పన్నమైనయ శోకమ్ము పికచప్ర
సూనమనఁగ । గగనలక్ష్మీకంఠ కలితహారాంతర నిహితమై వెలయుమా
ణిక్యమనఁగ । స్వర్ధరిత్రీవసన్నాధశ్రీం గాగరియున మెప్పు లలితచామీకర
కలశమనఁగ । కేళిమై పూర్వదిగ్బాలిక గైకొన్న పసిడి కెందమ్మిపూ బం
తియనఁగ । కాలతజ్ఞుసుబజ్ఞ బాగ్నిఁ గాచి కాల్పు । ఔనది పట్టినకినదయః
పిండమనఁగ । మూఢమూతుర్ల సారంపు ముద్దయనఁగ । లోకబాంధ
వుఁడుదయించె పాశ్చాత్యముగ ॥ క ॥ అటుల బ్రిభాతంబగుటయు । కు
టిలక్రియు డైనదశముఖునిచే సెనా । పటములు ప్రేరితము లై । పటుహ
ధ్వనులాలయగరి క్ష్మాపాత్రికారమ్మున్ ॥ గీ ॥ విజయవర్ధనుడును కాల వి
ధులుపలిపి । సకలసన్నాహములతోఁ బ్రావాలుడగుచు । తినబల
ముతో క్షశోరణ ప్రారంభమునకు । డాసిదవుజులతోననివేసెనిట్లు ॥ గీ ॥
ఒక్క పెట్టునమనుపుత్రులుక్కుమిగిలి । రక్కసులమీఁద పెక్కువారపము
లేయ । వానినంతను ఖండించి వారిమీఁద । నధికశరవృష్టి ముంచిరయ్యా
సురవరులు ॥ క ॥ మనువీరులంతనురువడి । దనుజబలముగవిసిహరులు
నంతబలమునుం । చినవిధమునజీకాకుగ । నొవరించిభంజింపఁదొడఁగి
రుద్ధతబలులై ॥ వ ॥ అట్లియు వాగు నుసోరులం దలకవది యుప్పరంబు
న విచ్చలవిడి డలపడిన రొక్కంబాడమిన పరాగమ్ముగ్రమ్ముకొని వంఘ్యా
కాగంబు ననుకరించి నలుదిక్కులం బిక్కటిల్ల నతిహింసా మహాసుర
చ్ఛాయలు నిశాంతధ్వాంత సంతతులను దనరనసాన్యాన్యసమాకలిత క
రవాలభిండివాల ముసలముద్గర పరశుపట్టిస ప్రాసపరి ఘాద్యాయుధవి

స్ఫురద్విస్ఫులింగంబులు నింగిగనుంగొనంబడు నుడుగణంబుల వడువునఁ బ్రకాశింప నిలింపరిపు ప్రతాప తపనుండ స్తమించిన గనుపట్టు సాయంకా లంబునుంబోలె నుదంచిత భేరీపటహ మృదంగ ఢక్కా సముద్ధతధ్వా నంబుల వలన మదోన్మత్త దంతావళ సంతాన సంతత ఘీంకారంబుల వలన సమున్నత పవన జవన సర్వస్వ నిర్వాపణ దురంధర మ హాగంధర్వ సందోహ హేషా ఘోషణంబుల వలన ని శాచరముఖ కుహరముహుర్ముహురుదిత దుర్వాహ బహుళ హాకహా కృ తులవలన నిర్భరంబై బవరంబు ప్రళయ కాలసముద్ధతసమీర సముజ్జృం భితంబగు నభోంధియుంబోలె నిరంతరదురంత విక్రాంతి సంక్రాంతులై యంతకంత కునెంతయు బంతంబులుచ్చరించుచుఁ బెద్దపెట్టగి మను జుల ద్దనుజులఁబట్టుముట్టి నెట్టనతిదీయ వక్షంబులక్షీణ కౌక్షేయకం బుల గ్రుచ్చిమ్మిడిచి కాళుచ్చరచి తరచుచుఁ బల్లంబులఁదరిమి యశక్యం బుగ నక్కుగంబంబులు ప్రక్షాళించుకొని యుక్కునంజను దెంచు నృసిం హాకృతుల తెరంగున గనలినిత విశిఖనఖముఖంబులం బెక్కుమక్కుపక్క పిక్కలక్కులుజించి చిందరలాడినఁ దొలి యనలంబుగ్రక్కుచు బలంబు దక్కిరక్కసులుప్రక్కియుఁ గ్రిక్కుసమూక్కులం జమరుల దరదరిపయిఁ బడనరుదేర శాదరక నెగిచియత్తఱిఁదెగువందిగిచి చేకత్తుల రావుత్తు ల కుత్తుకలు త్తరించి మించినజవంబు సనోరగంద్రోచి తురగంబులం ఖండించి యుద్దండ వేతండంబుల మీఁదికుంభ స్తలంబులు నరికి కుకుటమ్ముల శాలశేగి యోధుల యోధింపుచు నవక్రపరాక్రమ దు ర్వారులై పోరంబోరు ఘోరంబయ్యెనయ్యెడ ॥ క ॥ మానవవిభులా హవమిటు । భీమగజెంటలుగఁజేయ శాగ్గలిహదశే । హానిమిపరిపూర్ణప హరము । మానిపరచిరద్దశాస్యుమానుగునకంతఁ ॥ వ ॥ అట్లు విక్రలం బైన నిజబలంబు నకలంబుగనుంగొని దశాననుండు చండపరాక్రమం బున నుదగ్రితోర్గ్ర మానసుండై మనువీరుల నెమర్కొని రాకురాకు నిలునిలుమని యదరింపుచుఁదలవడి తలంకక పంకజా ప్తకర దుస్సహం బులైన నిశితశరస్పహస్రంబులు మహీనభోంత రాళంబులంగ్రమ్మిన ॥ సై । మనుజగ్రామణిదన్మహాశర కదంబంబున్నివారించి ధై । త్త్వది

పైపైఁ బుష్కరంబులేసి బలముం దూలించి కోదండముల్ । తునుఁగన్ బైదిగజం
బుల న్నుగ్ర దిగ్గోత్త్ర వాజులన్ గూల్చి స్యందనముల్ నుగ్గుగఁ జేసియుల్లసితమ
సత్యంతప్రతాపంబునన్ ॥ చ ॥ నిలునిలుప త్రికంఠ యట నీవరుదెంచుట యేమి
హేతువు । ఖ్యాలబలశీముఖ్య విజయ వర్ధననాముఁడనన్నెఱుంగవే । బలు
మఱియు నేమఁడను ఫాలికుంపెదవిక్రమంబునీ । కలగతిమాహృదయంబ ప్ర
తుకంగదలంచిన చాయుమెంతటన్ ॥ చ ॥ అనవుడు నవ్వి యిట్లనుదశా
స్యుఁడు పర్వజగత్ప్రసిద్ధిగా । మనుకులమందు పేరుగల మానిసియున్నత
భూరివిక్రమం । దనను తిరస్కరించుటల సంతియు కానిటువంటి మాపయిన్
పనిగొన రాసిపంతములు పల్కగ నేటికి నిల్వుమిద్ధరన్ ॥ మ ॥ అని సేయంగ
బరియాన మేలవిను యతుడా ధీశు మెప్పించినీ । యను జాల్ నీవు రుబంధులుం
ప్రజలు నల్లర్ణంబుగాకున్న యజ్ఞ కన జన్యంబున నిల్వరావక భుజాగర్వం
బుగల్పించెడిన్ । మనుజంశో త్తమనీయుదగ్ర బల సామర్థ్యంబునన్ ప్రమా
చే ॥ చ ॥ అనుడు మను ప్రభుండలుక నద్దశకంఠుని పై మహాస్త్రముల్ ।
బానివికరంబు చేసుకట సూతహయంబులరెంటమాటస్యం । దనమును
ద్రుంచియార్చెనట నారదుడుబ్బుచు పాటపాడెన । రీతన మెచ్చెనరించువారిం
టనిభు ధవప్రియమొల్ వినుతించి రంతయున్ ॥ గీ ॥ అంతవిరథుఁడగుచు దశ
కంఠుడలుకఁ । దనలి దనుజవిభుడు మనుకు మాఁదఁ । బంపదచి వేగచండవి
వాసమును బూని । పైవశోషగగనవాణికలికి ॥ శా ॥ ఓభూపాల రావణాప
పాపంబుడుగు నీయుగ్రాస్త్ర సారంబునీ । బాహాశక్తియు నిందు చెల్ల దె
చటన్ బ్రహ్మాది దేవర్షి శాపం । దోహంబున్న నిరూకరించెదు శిరస్త్రోమం
బుద్రవ్యంగనీ । ద్రోహంబెట్టిపొమ్ము సైన్యములతో దూరాంబునన్
లంకకున్ ॥ చ ॥ అనవుడు శాంతిబొందిదను జాధిపుడిట్లను మామహాత్మ్య
రౌరా । మనుకులచంద్ర నీబల సమగ్రతయానవ్వనయ్యా మెచ్చితిన్ । నిను
రణమందు నర్పించి నీకధికుండగువాడుగల్గడీ । కనకపురంబునందు సుఖం
బునసుండుదు నీవ్రదమ్మెలున్ ॥ వ ॥ అనిపలికిన దశకంఠుడు దీవదశా
సనుంధగుచు మరలి నిజనేనా సమన్వితుండగుచు జనికొనంత ॥ గీ ॥ వి
జయవర్ధనుడట్లుదా విజయుడగుచు । సకలబంధు సమేతుఁడై సమ్మదమున
తనదు సౌఖ్యము చెలువారగట గొప్ప । నుండె నిజకీర్తి దిక్కులు నుల్లసిల్ల

ల్లె । వ । అంతట । ఉ ॥ ఆరజనీచరుండునచ రాచరలోకములందుభా
మలన్ । చూరలుబట్టుచున్ దిరుగు సూర్యకులుండగురాముదేవికిన్ । కే
రుహగాత్రిగానలచ రించుతఱిన్ గొనిపోయెలంకకు । త్యారభటిన్ గొంత
దురంతనిరంతరదుష్టచేష్టుడై । సీ ॥ అటరాముభద్రుడు య్యావనిజంగాన
క కానలవెదకుచు నానుజుండు । కిష్కింధకరిగిసు గ్రీవునితో జెల్మిగ
డుంజేసివాలిబిం కంబడంచి । సకలదిక్కులమును సంఘుంబులను గూర్చి
హనుమంతుచేసీత యునికినెఱిగి । రావణాసురవధా ర్థముసర్వవానర
కానీకసంయుతుండగుచు నేగి । జిగ్గియున్నాడులవణాబ్ధితీరభూమి । ననుము
వేగులవారి చేవినిరయమునం । జనిచతుర్ముఖుబాడగాంచివినతిజేసి । విజ
యవర్ధనుడిట్లనివిన్నవించె । శా । సాకేతాధిపుడైనరాము దశవిన్
జాయావియోగంబునన్ । శోకంబొందికళత్రచోరుని దశాస్యుందృష్టిగీళ
ద్రజా । నీకుండై డిగియున్న వాడల ప్రవంతీనాథతీరంబునన్ । లోకాధీ
శ్వరతత్సహాయమును నేనుం జేతునే చెప్పుమా ॥ క । నరవరు లెవ్వరుదో
ర్వృత । నెరుగన్ లేవటసహాయులగుటధాత్రీ । శ్వరులకుధర్మము వేగం ।
బరిగెదరామునకు నేసహాయతనొంటన్ ॥ వ । అనిన విరించి యిట్లనియె ।
క । రాముడుచరితపదాత్మా । రాముడుసకలసుగుణాభిరాముడునతసు ।
త్రాముడుబలవిక్రమతసం । గ్రాముడుభీమద్విపద్విరాముడుగాడే । సీ ॥
మచ్ఛమైసోమక మనుజాశనునిగూల్చి చదువులుదెచ్చియబ్జజునికిచ్చె ।
కూర్మమైకవ్వపు గొండవెన్నునమోసి దేవదానవులచింతితములొసగె ।
పోత్రియైకాంచన నేత్రునిబరిమార్చి యుదధిసంగతభూమి నుద్ధరించె ।
మనుజకేసరియయి కనకకశిపునిజంపి హరిభక్తుడైనప్ర హ్లాదుగాచె ।
పొట్టియైబలినహిలోకమునకుద్రొక్కె । భార్గవుండయిభువిరాజ భరమునపు
డిపె । దశముఖునిద్రుంపనిప్పుడు దశరథునకు । రాముడైయుద్భవించె
నారాయణుండు ॥ క । వానరరూపంబులదే । వానీకముబుట్టనుర్వి వా
ప్లవగులచే । గానియుడంగరుదనుజాలి । వానరులజలంబుజగతివారికిగల
దె । క । కావునరాముడునాథా । ద్దైవోత్తముడచ్యుతుండు దేవతలు
కపుల్ । నీవతనిజేరబోయిన । కేవలభాగ్యంబుదొరుకు కీర్తియుగలు
గున్ । చ । నావినియామనుప్రభువు నైజపదంబునకేగుదెంచితా । నా

విస్మితులై తమ్ములకు నా ప్రియులకు నివ్వెరపడిచి సర్వస్సై । న్యావళినంతఁగూర్చి
కొని సానుజబాంధవముం త్రిదైవ్యప్రవం.। తీవిభుడెంతనున్న నృపతిం గన
నేగిరథాధిరూఢుఁడై ॥ చ ॥ అటఁజనికాంచనమ్మునకు లాగ్రగణీవాంఛిత
దైత్యజన్యముఁ । చటులగదాహతిస్వరసు సారవదాన్యము ఏతదైన్య
ముఁ । పటుతరలోకమాన్యమును ప్రాకటకాంతివిశేషమాన్యముఁ ।
స్ఫుటగుణధన్యముఁ గలుప శూన్యముస్యకరాము సైన్యమున్ ॥ క ॥
కాంచితరాక జెప్పఁ । బాచినచరు లేగి రామభద్రునకు నేరుం । గించిరతం
డంతవినిమో । దించితహనూమంతుఁ డోడి తెమ్మనిబనిచెఁ । వ । అట్లు
కామ ప్రేరితుండై సమీరసూనుండరుదెంచి మనువిభుంగనుంగొని ॥ క ॥
మనులితనయుఁ డమ్మా రమ్మని । యినవంశజాజ్ఞయైచదే తెమ్మనరేం । ద్రు
నిరామచంద్రుఁ జూడఁగ । ననుజామాత్యబలయుతుఁడు వగుచుఁ వేగన్ ॥
క ॥ అనవినిమనుతనయుఁ డుమద । మునజనిగనుగొని మొగ పిచమూమధ్య
మునం । దనఘునిదశరథన్యసనం । దనుఘుసిసీలాగుసుగుణ ధాముఁ
ధాముఁ ॥ వ ॥ గనుంగొని యున్నదమ్ములును దానును బ్రిమాణంబు
గావించి సముఖంబున నిలిచిన ॥ క ॥ రారమ్మా చురయంబునఁ । జేరం
గాఁ బిలిచి భీతి చేగూర్చుండం । గారమ్య స్థలి జూపిమ । హీరమణుసుగు
శిలమడుగ నిట్లనిపలికెఁ ॥ చ ॥ ఇనకులచంద్ర రామధర ణీశ్వరమిమ్ము;
లగంటిమి మైయున । ద్చిపరపముల్ ఫలించెకృత కృత్యుడనైతిభవత్ప్రతా.
పముఁ । వినుటకు నేడు జూచుటకు వేడుకయయ్యె చతుర్భుజాంశనం ।
జనితుడవంచు నిన్ను ముని సంఘములో నజగత్ప్రసిద్ధిగాన్ ॥ క ॥ దేవరపట్టపు
దేవిన్ । రావణుకటకోంచబోవ రాతుసవధమున్ । గావింపంగనువచ్చు
ట । నేవినిచను దెంచితిన్న రేశ్వర యిటకుఁ ॥ క ॥ మాకనకపురంబుఘను
ను । నాకాధిపరిపుడువచ్చి నాచేనుగ్రా । నీకుం డైనిహతాత్మా ॥ నీ.
కుం డైపారిపోయెనిహతుం డగుచుఁ ॥ మ ॥ సెలవిమ్మప్పుడు వాదిశదా:
టి చనిదుష్టులఁ దశగ్రీవునా । పులతోఁ గూడవధించిభూమి తనయుఁ దోతెం.
చిసీకిచ్చెదఁ । గలితప్రాభవబాహుసమ్మనుచు బల్కంబలెన్యవర్ణాధిపోఁ ।
లలితుండంతటవాడవౌచు విటులేలానీకు కష్టింపఁగ ॥ గీ ॥ త్రిభువన
ద్రోహి యారు దశగ్రీవుఁ డితడు । లంకకధిపతికానక శంకబుద్ధి । యాగుణ

శీఘ్రముగ నొసరించి యవనితనయుఁ । దెత్తునని లోనసురహరిద్విభీ లెటుగ,
క ॥ కావించి వాడకపథము । గావునవాచేతగాని కాదికార్యం । బీవలె
ఘట్టగట్టివి । భావరిచరుపురముకెల్ల బట్టివయిపుడు ॥ వ । దితిజాల
ద్రుంచి యేనుజగ తీసుకఁ జేకొనివచ్చుదాకమా । నితముగునస్మదీయధర
ణీతలభారముబూని రెకయా । సుతునరుతో దుమారలతి శోభను లెప
రిపాలనంబున । నున్నతముగ వల్పచుండుమనుచ దుండుమనుండుమనుజేశ్వరా । వ । అనిరొయిడంబరిచి యనేక మణిమయ భూషణాంబరాదులు
బహుమానంబులు గావించి పీడ్కొల్పిన గ్రహించి యమ్మనుకులాగ్రణి
నిజానుచర సమన్వితుండై చని కనకపురంబున నిఖిలరాజ్య పరిపాలనం
బు గావింపుచుండెనయ్యెడ । సీ ॥ రాముడుకపిబల గ్రోవముతో వార్ధి
వశ లెక్కి సేతువు వలనదాటి । కుంభకర్ణాదిర క్షోవీరులనడంచి పుత్రమి
త్రామాత్య పూర్వదేవ । వరసమేతముగ రావణు పొంకమార్చి లంక
కువిభీషణునధి కారిఁజేసి । జానకిఁగైకొని సకలనిజానుజా దులగూడి
పుష్పకా రూఢుడగుచు । మరలినిజసీమకరుగంగ మధ్యమునకు । వచ్చి
మానుపుత్రకు కారఘురాద్వహానిగాంచి । కనకపురమునకతని దోడ్కొను
చుపోయి । యచితపూజలొసర్చినత్యుత్సవమున । క । సుగ్రీవాదుల
కుసుమం । శ్రీగ్రీవానుజనకుండగినవారికిన । వ్యగ్రాత్ములైయు చితసా ।
మగ్రీబహుమానములుసమర్పించిరొగిఁ ॥ వ । అట్లు యథాప్రకారం
బుగా సత్కారంబులొనర్చి వినయ మునమతో త్రమాంగుడైయున్న వి
జయవర్ధనుం గనుంగొని రఘుపుంగవుం డిట్లనియె । గీ । విజయవర్ధ
నమిత్రానువిమేకయుతులు । నిత్యసత్యవ్రతాచారనియతమతులు । భాను
కగుణాప్రకాశులుం భవ్యయుతులు । నృపులలోపలమీవంటి నృపులుగల
రే । గీ ॥ ఇచదగువారినునిచి సీవిపుడునిదు । పరిజనముతోడమా వెంట
నరుగుదెమ్ము । ప్రాజ్యమైనట్టిసామ్రాజ్యమునకుమీర । తగుదురత్యంత
సద్గుణోదారమతులు । క । అనిసవినివిజయవర్ధను । దనుజులలోనరసి
విగ్రహధనంజయుక । శ్రుతినికాయనధనంజయు । ధనంజయుండనాడు
కానితత్పదమునేటఁ ॥ గీ ॥ రాజుగాఁజేసిసకలసామ్రాజ్యవిభవ । ము
తోభవించుచుసిటనుండుమ.తుమనపుడు । బ్రహ్మ్యచాత నివ తితనకిత్రు ఁ న్ము

నం॥ । సనిధిఁ ఘువర్యుఁ డెంటఁ రాజనియెనంత ॥ చ ॥ అనుజులుం దాను
సన్మునుల లాగ్నిసియాత్మబలంబుతోఁడసీ । ఘనపదయానమొక్కటయు
గాతుకమంది కిష్కింధాగ్ర్వాలంబున । వ్వానవిధిగట్టటాదిగల వారెల్లవా
నర దైత్యులాదరిం । చినబలంబ్బ త్రివారలకు జెప్పుచు నేగనుతుల్ గ్రి
హింపుచున్ ॥ గీ ॥ రాముఁడట్లురిపుని రాముఁడై రామయాను । జాత్రబల
వమేతుఁడగుచుమహాగుడ । నరుగుదెంచు టెరిగిపురముశ్శృంగారింపఁ । బని
చిరెముదముగ్గా శోభరణుఁడతని ॥ క ॥ రాముని పాదమ్ములకుఁ బ్ర । ణామ
ముగావించి భూతిన ముకువదినెకుల । శ్రీరాముఁడు వముక్కటి యమ్మనిఁ । నా
ముఁ శింగాగలించి పంతెప మొనర్చ ॥ క ॥ సుగ్రీవవిభీషణులన । తగ్రీవు
లనాదరించి బిలిగు వారలవీ । రాగ్రిణులనరసిభరతుడు । దగ్రతతన్మాత్రి
తాత్మ్యక్షయ్యేన్ దానుగ ॥ శా ॥ కాకుత్స్థుండట కైకపట్టికియుక్ స్వా
మున్ మనుస్వామిఁ । శ్లోకుంజాపితదీయుకీతిగా గుణ తేజోధర్మముల్ జె
ప్పుచున్ । సాకేతంబున కేగి మేడ యెదురన్ పర్యాప్తవర్గంబుతో । నానా
శాగతిప్రప్పకంబుడిగి యుత్సానందచేతిస్కుడై ॥ గీ ॥ సీతనంతఃపుర
మునఁ బ్రవేశింప జేసి । భాసురసువర్ణరత్నసింహాసనమునఁ । దానదానీ
నుడగుచునుద్దండకొలువు । కూటమునసహ జనములుగొలువనుండె ॥
క ॥ అంతిపసిస్టాదులుపా । మంతులుమంతుల్పలునుబుద్ధి మంతులు నెం
తే । సంతిపమునవారు మహీ । కాంతుని పట్టాభిషిక్తుగావించిరటన్ ॥ వ ॥
అట్లు రామచంద్రుండు పట్టాభిషిక్తుండై రాజ్యంబు పాలింపుచు మను
కుమారులఁ నిజరాజ్యంబుఁ పాలింపుచు రాజ్యాధికారులఁగావించి కొ
న్ని దినంబు లరిగిన యనంతరంబ ॥ క ॥ పద్మాలయమ్మైలవరేడు ।
పద్మాలయమునగనొక్క పట్టణముమహా । పద్మాదినిధిగ నొనరిచి । పద్మా
ప్తకులుండు మనునృపాలురకొసగెన్ ॥ క ॥ పట్టాభిషిక్తులైయూ । పట్ట
ణమునసండియ యాన్నృపాలకులారా । పట్టియనుజక్ రాజ్యం । బట్టలపా
లింపుచుండిరతిధర్మముగన్ ॥ క ॥ పదిరెండులక్షలనుతోం । బడితో
మ్మిది వేలవేండ్లు బరిగినత్రేతగ । వదలుచు మానువిభులకుద । త్పదవి
దయపగి రాముడాత్మ పదవికిజనియెగ ॥ గీ ॥ అప్పుడారాజ్యమేలుమాజ
త్స్నులైన । మనుకుమారులసంతోషమందులంబు । ధరణినెల్లధరభి

ల్లధర్మనీడ । నంతమూఢవయుగమునం బ్రాప్తమయ్యె ॥ గీ ॥ వసువిభా
తియనగ వైవస్వతుడునన । మనువుకుమారులిరువురసఘుమతులు । హంస
వద్విశతేజులమరేంద్రవిభవులు । నగుచుగీర్తి వెలసిరయ్యుగమున ॥ సు ॥
ధరణీదేవులగూర్చి షోడశ మహాదానంబులన్ సత్క్రియా । చరణంబుల్ శ
రణాగతావనముల్ సర్వాగ్రహారంబులున్ । గురుపూజల్ పితృపూజలున్
వ్రతములున్ గాఢంబుగా జేయుచున్ । ధరబాలించిరినీతిసన్మనుసుతుల్
తద్వాపరంబందొగిన్ ॥ శా ॥ ఆకీర్తిన్ మనువంశ శేఖరులు సర్వాశ్వాం
తసంశాంతికై । త్ర్యాహూధ్రపతిశాస్త్రులై నియతిచేవక్రాంతవిక్రాణనిం
దారత్వంబునభూమిరక్షణకళా ధౌరేయులౌచుండగా । చారవారిశసు
చేనరింగి ధృతరాష్ట్రిత్తాావిభుండయ్యెడన్ ॥ శా ॥ సప్తద్వీపసముద్రము
ద్రితధరాచక్రంబవక్రంబుగా । పాలిస్తక్షీనయిశాసయేలవలె గాకన్యా
ము పెంపెక్కసు । వ్యాప్తప్రాభవ్యుడైన నార్వ గలనేయంచున్ విచారిం
చిస । ర్వాప్తామాత్యులబిల్చియి ట్లనిమొనత్యంతోజ్వలద్వక్త్రుడై ॥ గీ ॥
రాజరాజసేమరారాజనాపట్టి । యిట్టినియతిచేత నెల్లధరణి । నేలుచున్న
వారమిచ్చంగిపకలది । గంత్రర ప్రకాశయశులమగుచు ॥ గీ ॥ మంత్రివరు
లారమనువంశమనుజపతులు । మించియున్నారు భువివాకిమించియిపు
డు । మీరలేకీర్తిసైనను వారినొడ్చి । రావలయుమీయవక్రపరాక్రమ
మున ॥ క ॥ అనిపనుచుసమయమునస । వనచరితుడుసకలలోకవంద్యు
డువనజా । సనుజగమువలసనచటటికి । జనుదెంచెబరాశరాత్మజన్ముడువే
గన్ ॥ ఉ ॥ వచ్చినవానిగాంచియభి వాదనముల్ ఘటియించియవాన్
పూ । జొచ్చియముల్ రచియించియు చితోన్నతపీఠమునందునుంచియు
ద్యచ్చతురస్తకంబులగ రాంబుజముల్ మొగిలించిమించిమే । లిచ్చదలం
చిచెంతవసి యించిబృహద్వహు ముండనంతటన్ ॥ ఉ ॥ సత్యచిదాత్మ
మూర్తియగు సత్యవతీసుతుడిట్లనుంగురు । తీర్థ్యధివార్థయిప్పగిది నే
నలగూచుండుట కేమిహేతువా । చిత్యవిధానము దెలియ జెప్పుముశత్రు
వులెవ్వరైరిసం । స్తుత్యగుణాఢ్యులైనమను సూనులగెల్వనుమేము
నావ్రుడున్ ॥ క ॥ మీరెరుగనియదిగలదే । మీరెలుసర్వజ్ఞమతులుమే
దినిలోనన్ । మీరినవారిని గెల్వంగ । మీరక్షదాకెల్పువారషేయుగు

గాఖ్యా ॥ క ॥ యెవ్వారిగణనసేయక । నవ్వారిగబలముతోడనమ్మకుత
నయుల్ । క్రొవ్వునఁగయ్యమునకు కాల్ । ద్రవ్వుచునున్నారు వారిఁదం
డింపనగున్ ॥ క ॥ అనవుడుశ్రీకృష్ణదేవా । యనుడిట్లనువినుము వాసవా
దులకైనన్ । మనువిభులగెలురాదీ । పని యేటికి చెరుపసేయ పార్థివ
ముఖ్యా ॥ గీ ॥ వారిబిల్వబంధివారికిభయదీయ । రాజ్యమందుకొంతిరా
జ్యమొసఁగి । చెలిమివారితోడఁజేయుటయొప్పగుఁగాక । పోరుసేయఁదగునె
కౌరవేంద్రా ॥ క ॥ అనవుడుధృతరాష్ట్రుఁడుతమ్మని యొయ్యనరప్పించిగు
ణసముజ్జ్వలనీవ । మ్మనువిభులవేగదోడ్కొని । చనుదెమ్మిట్లకరుగుమి
పుడసబలుఁడవగుచున్ ॥ చ ॥ అనవినిపాండురాజాదితురంగబలాన్వి
తుఁడైదుసేగిత । త్వనకవృకోపకంఠమున దానగుదెంచుటఁజెప్పిపంపి
నన్ । వినిమనువంశశేఖరులు వేగమెసైన్యసమేతులైయెనుక । నొక్కని
కవుఁగిల్లదార్కొనుచు గూడినివేశమునొందిపొందుగన్ ॥ ఉ ॥ మాజ్ఞనఖో
జవాదిబహుమానములున్ మణిభూషణాంబరో । ద్యజ్జనవాశ్వనాగరథ
యానభటావళులన్ భుజిష్యలో । పజ్జనపఙ్క్తులన్ సకల సేసలకున్దద
గునట్టిరీతులన్ । హృజ్జలజానుమోదమునఁ దృప్తిఁజేసిరిపాండుభూవ
రుల్ ॥ వ ॥ అంతసభాసదనంబున సుఖాసీనులైన యంబికాసూనుం
గనుఁగొని వసువిభూతి యిట్లనియె ॥ క ॥ కారణములేకరోయుసలయ ।
గారవమునకు రారుఘనులు గావునయుటకే । కారణమునవచ్చితిమిము ।
హీరమణవరేణ్యచెప్పుమింతయునాకున్ ॥ చ ॥ అనవుడువారివాక్యవిన
యంబులకున్ బహుమానరీతికిన్ । మనముననంతసించియట మానవలో
కవిభుండుపల్కెనో । కనకపురీశమీసుగుణ గౌరవమున్వినిమిమ్మురాజ్య
ముం । దునునుమవేడ్కనగ్రజుడు దోడ్కొనిరమ్మనిమమ్ముఁబంచినన్ ॥ క ॥
వచ్చితిమిక్రనకపురమును । జొచ్చితిమీయెల్లసిరులు జూచితిమిమ్మున్ ।
మెచ్చితిమిప్రభుత్వమునుమీ । కిచ్చితిమనుచెందుమీకు ధృతరాష్ట్రగన్
క ॥ శ్రీరామునుమీసఖ్యము । గోరియదూధ్వాక్షిధినాయ కులుగా
మిమునం । దారోపించుటవినుచుం । గౌరవపతిమీచెలికిగాతుకమొం
దున్ ॥ క ॥ అని చెప్పివారిదోడ్కొని । యనఘుఁడుపాండుక్షితీశుడాహస్తి
పురం । బునకేగుదెంచియున్నను । చనుదెంచినయట్టివిధము సకలము

త్పా॥ మ ॥ ధృతరాష్ట్రుం డనుజాతయావ నగరాధిష్ఠాతలం బిచ్చెను ।
ప్రతివాటించియనేక హేమ మణివస్త్రశ్రేణులర్పించిన । మ్మతిగా గాంత
బలంబునిచ్చి యటసామంతప్రధానాదుల । హా తపీక్షింపగ వారి వాత్మ
కురురాజ్యాధీశులం జేసినజ ॥ సీ ॥ ఖండకపాలికా ఖ్యాన సంగతినట్లు కృత
యుగమందునా హేమకూట నగరాధినాథులై జగతి పాలించిరి త్రేతాయు
గమునసాకేతమందు । జానకీవిభునితో నఖ్యంబుగావించి రాజ్యభారము
దీర్చి భ్రాజిల్లైరి । ద్వాపరంబున హస్తినాపురిం బాండునా ధృతరాష్ట్రుతో
డమిత్రత వహించి । ధరణిశతల మిలి యశ్వమేధములు జేసి । దక్షిణల చేతవి
ప్రులదనిపికొనుచు । నిరతవితరణవిఖ్యాతి నిఖిలదశల । వెలయువిలసిల్లిర
హ్మనువీరవరులు ॥ గీ ॥ అంతదుర్యోధనుడు పాప చింతనాత్మ సంగులగు కర్ణ
శకునిదుశ్శాసనులను । గూడి కైతవమున జూద మాడి ధర్మ । పుత్రునోడిం
చినిఖిలవిభూతినోడ ॥ గీ ॥ పాండుసుతులెల్ల నిఖిలసంపదల నోడి । త
మ్ములును ద్రౌపదియు వేగ దానుసకవి । కరుగుచుండగ విద్యాధరాధిపును
కు । మారవీరులు మున్నారుమంది గూడి ॥ గీ ॥ ధర్మజానితోడగూడ
కాంతారమునకు । చరిగి పండ్రెండువత్సరంబు లటవసించి । యంతనజ్ఞా
తవాసమే కాబ్దమందు । విరటునింటికి జను పట్టినధినిజనిరి ॥ గీ ॥ అంతన
మ్మనుతకులాధిపాత్మజు లేగి । పాండవులనువిరటుని పట్టణముల । డాగి
యున్నారు ధర్మంబు వదలక । నను చు జెప్పె కురురాధిపతికి ॥ ఉ ॥ అంత
సుయోధనుండు చతురంగబలాన్వితుడై విరాటభూ । కాంతునిపట్టణాం
తికము జైకొని యుత్తర దక్షిణోత్తరా । క్రాంతము నందు గోసముద యం
బులబట్టుటయుం సమగ్రని । క్రాంతివహించి పాండవుల కాతుల గొట్టిమా
రల్చిరాగమిం ॥ మ ॥ పదమూడేండ్లు ప్రతిజ్ఞ జెల్లుటయు తత్ప్రచ్ఛన్న వే
షంబులూని ద్విదివాధీశ్వరబింబముల్ తిమిరరాసింబాసి భాసిల్లు భా । తి
దరిన్ వెల్వడినట్టి సింగములరీతిన్ గంచుకాచ్ఛాదనం । బుదొలంగించి
సభోగులట్ల తెలివిన్ బొల్పొందిరప్పాండవుల్ ॥ తదనంతరంబ ॥ క ॥ త
మ్ములంగను గొనియది । చిత్రమ్ములమనువిభులు రాగ దాగ్గొని తానున్
తమ్ములు దాగ్గొనివచ్చెను । దమ్ములలరనుపచరించె ధర్మజుడంతన్ ॥
తి ॥ విరటుండు ద్రుపదుడు మొదలుగ । ధరణీశులతోడ వారి ధర్మసుత

ములే । గ్రంధియరిగాపు చుకుమను । నరవరులన్ గూడిరణమునన్ సాను
జాపై ॥ శా ॥ యేక్షత్రౌహిణులైన సైన్యములతో నేకాదశాక్షౌహిణీ ।
రాజశ్రీధ్వజినీసముత్కంబయిన కౌరవ్యావళింగృష్ణుతో । గూడంగూడన
ధి చిరశ్శ్రీనాకిర్ గొప్పైనభాగ్యమ్ముతో । గూడక రాజ్యముం జేసె
హాస్తిపురిన్ వారింటి శ్రీసుతుండున్నతిన్ । ఉ । ధర్మగుణంబులట్లుతన ధర్మ
గుణంబులు చేసి ప్రమోదనాగా । సర్వలకీర్తిమంతుడయి నిర్జరత్వ ధిగన
శ్రీ నిధన । తిర్ణ్నైనయాగములు దక్షిణలోన్నగ జేసిలోకమున్ ।
ధర్మజుడేలుచున్న తరి ద్వాపరకాలము జెల్లెనంతయున్ । చ ॥ కలియు
గ మిగుదొందుటయుం గర్క్యసనమ్మువంశరాజులన్ । బిలిచిపరీక్షిదాఖ్యుం
నిజ పృథ్వీకిం బట్టముగట్టి రాజుగా । నలగ నిగ్రా రాజ్యభారముప మప్ర
ము వారికిం ప్పగించియు । జ్వలమతిధర్మసూనుడను జన్ములతో దివికేగనం
తట ॥ క ॥ విలసితమై యొనిమిదిల । క్షలయురువది వేలయేండ్లుగల
ద్వాపరమ్మ । ట్టులనిర్ణమించిచనుటయుం । గలియుగము రుదేరనట్టి కా
లమునందుం ॥ క ॥ అభిమన్యుసుతుం బరీక్షి । ద్విభునవనికి రాజు జేసిదీ
పితలక్ష్మీ । విభవులయి పరుపముంబగు । నభివృద్ధిగాంచి వెలసిరమ్మను
వంశ్యుల్ । గీ ॥ అపరీక్షున్న రేంద్రున కాత్మజుండు । కలిగె జనమేజయుం
డనుఘనయశుండు । తండ్రిగరపిన పనిభూమిదద్వినాళ । కాలముగఁ జే
సెనగ్రవయాగంబునతఁడు ॥ చ ॥ అతసికీర్తివర్మయును వంచితకీర్తిఘ
నుంపుబుట్టినా । పతితయశస్వికీర్తి విజయ శర్మయునంగనవంగరూపభా ।
పితుండుదయించెనమ్మనుజ సింహుండు సంతతసంతసంబుగా । క్షితినభివృ
ద్ధిబొందుబుధ గేయునిరంతర ధర్మబుద్ధియై । అంత ॥ శా ॥ ఆవంశంబు
నను ద్భవించె నఖిలాశాంతస్ఫురత్కీర్తి శ్రీ । భావిర్భావుహుహూహునిజా
హానోజాకారుడా యోధన । త్మావిద్వేషితమఃప్రతాప రవిసంకాశుండు
కార్తస్వర । గ్రావస్థైర్యుడు విష్ణువర్ధనుడనం గాంభీర్యవారాశియై । ఉ ।
ఆతను కేశవుండు పర లావని నేలుచునుండి యొక్కనా । డామనువంశ్యు
లన్ బిలిచి యాదియుగంబున మున్ను మీరలా । హేమపురంబునన్ ధరణి
నేలితిరంతిన యోధ్యయొద్దక్ । రాముని చెల్మిగాంచియుఁ రాజ్యముం
బ్రోవమిరహాసంగతిన్ ॥ శా ॥ ద్వాపారంబున గౌరవేశ్వరుని మిత్రత్వం

బుఁ వాటించిన । ద్వ్యాపారంబునఁ వాస్తి వాపురముసందద్యూపుఁ పాలిం
చివా । రిపట్లన్నన సుగూడిబాంధవము చేసిరాజ్యమేలింవుడీ । భూపా
లత్వమునందుఁ గలఁలగుచుం బూర్వప్రకారంబునఁ ॥ గీ ॥ మిూసుపఖు
షనగుచుమెలగెడికతమున । నిందుమహీతలంబునేలగందు । సెంతబల
ముగలుగు సతసంతోషంబు । నృపతులహమనుతుశిశులారా । మ ॥ అ
నికంభంబులువాతపత్రంములు సుద్యచ్చామరంబుల్ తురం । గనికా
యంబులువారణంబులు శతాంగంబుల్ భటానీకముఁ । కనకాంద్రోలిక
లుఁగాసుచేలకములుఁ గట్నంబులర్పించియున్మనువం । శ్యేంద్రులవిష్ణువ
ర్ధనుడు సంభావింపుచుండెఁ దగఁ ॥ ఉ ॥ అంతలవేగిదేశమును బాధి
పులో ఁబగఁబూనికార్యవి । క్రాంతుఁడువిష్ణువర్ధనధ రావిభుఁడమ్మనువం
శమేదినీ । కాంతులఁబిల్చిమీరిపుడు గ్రక్కునసైన్యముతోడ నేగిఁ ।
వ్యాంతముసంము వేగివసు ధాధిపుగర్వమణంచిరండిటఁ ॥ ఉ ॥ వచ్చిన
మిమ్ములఁ విజయ వాటికిఁ గర్తలఁ జేసినిల్పెదఁ । జెచ్చరసీప్రయోజనము
సేయుఁడుపొందనివంచబంచినఁ । సచ్చతురప్రకాశులగు సర్వమనుక్షితి
పాధులేగిరు । ద్యచ్చతురంగసైన్యనివహంబులతోడఁ ధాత్రరూధులై
॥ భేరీడిండిమకాహళావళులు గంభీరంబులై మ్రోయవి । ప్రాంశ్యం
దననేమి సైంధవ ఖురోద్ధతప్రాపరాగంబుది । గ్వారంబుఁ గబళింపఁ మా
గధుల కైవారంబులొప్పారద । ద్వీరోత్తుల్ విలసిల్ల నేగమను ధాత్రినా
థసైన్యౌఘముల్ ॥ సీ ॥ పవమానజయశీల జవమానపటుతురం గ
ఘులుతంగత్తరంగములుగాఁగ । నాకాశపరిమాణ నీకాశపదకుంజ ర
ములుధరిత్రీధరములుగాఁగ । నూతనాంబరశిఖ కేతనాంబరచిహ్న తిమ
లునీలాభ్రజాతములుగాఁగ । వికచామలాంబుజా తుకచామరచ్ఛత్ర త
తులుడిండీరసతతులుగాఁగ । తత్సముద్ధితదిగ్వితతతమహీప । రాగపూ
తంబుదివ్యనీరంబుగాఁగ । వాద్యరావంబుమందరావంబుగాఁగ । వెలసె
సైన్యసముద్రము ద్వేలమిగుచు ॥ క ॥ అపగిదినిఖలఘోరచ । మూపతు
లుబంధున్నమన్నముట్టినదువనా । భూపాలుఁజేగివేగిక । రాపతినగరం
బుఁజుట్టిరావిడిసికొనఁ ॥ గీ ॥ అంతనవ్విభుఁడెమరుఁగా నరుగుదెంచి ।
కనకమాణిక్యాజిపరిధాన గజవితాన । ధేనువాసాదివస్తువుల్ కానుకలుగ ।

నొసఁగిసఖ్యంబుతో వారినుపచరించె ॥ మ ॥ అకరుణా మనుష్యతితలాధిపు
లన్యభుచేతకల్మషముల్ । శోణియాలినింగరుణఁ జేసినుదంబునవచ్చిపర్వ
తిత । శ్రీకరవిష్ణువర్ధనునిఁ జేరితదగ్రమునందురిద్ధనా । నీకములుంచిరం
ములకు నెమ్మదిసమ్మానమందె నాతఁడు ॥ అంత ॥ ఉ ॥ మాళవకోసల
ద్రవిళ మత్స్యకళింగసురాటలాటపాం । చాలకరూశచోళకురు సాళ్వ
విదూరకఘూర్జరాదిభూ । పాలురు దన్నుఁ గొల్వఁగను పార్థివపుంగవు
నిష్ణువర్ధనుఁ । డెన్నలల నేర్పుఁ జేగబల సంయుతుఁ డైజయవాటిపట్టణ
క ॥ కృష్ణేశ్వరనిలయుం బై । కృష్ణాతీరమున నింద్రకీలాద్రిదరిన్ । వి
ష్ణుపురీవై భవసో । చిష్ణువగు మవిజయవాటి జెన్నొందుధరన్ ॥ సీ ॥ శ్రీ
కరసంపద్విశిష్టమందిరకోటి రజితచామీకర రత్నపేటి । నతతిసంభరిత
వర్ణకలభూపతిచేటి యదిరతాశ్రితమహా దార్యవాటి । శాస్త్రవాగ్ధ్వ
ధర సంభూతగతకోటి సురవధూసామ్యాభ సురవధూటి । సర్వవర్ణా
శ్రమాచారనిరాఘాటి కలుషౌఘవిశీర్ణ తుంగనిశాటి । దారుణోద్దా
త్తస్యందన దంతిఘోటి । కలితవరభక్తిపూజిత కనకమోటి । వజ్రనా
పనతత్పురకర్ణశాటి । విబుధపట్టణపరిపాటివిజయవాటి ॥ క ॥ ఆరీతిన్ఘ
ళలజగదని వాటితభూతికుగువిజయవాటికజనియా । ధూరమహనుమను
రాజకు । వరారులతో నిట్టలనిమొ మదిముదమొనవన్ ॥ మ ॥ వి
నుఁడీపట్టణపశ్చిమాచలముఁ గన్ విశ్వేశ్వరుండర్జునా । ఖ్యునితో బాణనిమి
త్తముకైబరుడై యుద్ధంబుగావించియా । తనికిస్తాధనములిచ్చెనిష్ణుగమను
మోదన్ జేయుచుపక్కర్ణము । ల్లనుపత్కర్మనుగుణ సమస్త సురజాలంబు
లొప్పారుఁదన్గ్రమ్మరన్ ॥ గీ ॥ స్పర్శవేదియునుముబంగారు మొనరించు ।
కీర్తినిమ్మహానదీతటంబు । పాపజనులువిగతపాపులౌ మనుదిక్కు । శాశ్వతైన
పుణ్యదేశమిదియు ॥ శా ॥ ఇచ్చోఁ బ్రూధవవర్మ నారసి ఘలోర్వీశుంచుభూ
రతణం । బిచ్చం జేయుచునుక్కడన్ దవసుతుం డెంతేవిజృంభించియు ।
ద్యచ్చాతుర్యవాయాంబు నెక్కుపుంసుధాన్యధ్వంబునన్ వచ్చుచున్ । చం
ద్యత్ఫ్రాజపంబుచే నుకతికున్ జావంగ ద్రొక్కించినన్ ॥ క ॥ ఆశికుతల్లి
యుత్రుడును । వాశికమునొందుటయు సముగ్రకోగ్రనం । దైశిష్యంపగ్గ
ముంచెను । మాతంగనిభ సుందరాంగుడగుతనపట్టిన్ ॥ క ॥ దండించిశిపు

నిసన్నిధి । ఖండింపగనవుడుమెచ్చి ఖండపరశుడా । ఖండలనుతవిభవ ప్ర
ముప్రుర । ఖండనుడావిభజింపదీకరుణానిధి రై । క ॥ ధరణీశసీవుగోరిన।
వరమిచ్చెదనడుగుమనుడు వసుధేశ్వరుడో । పరమేశభక్తవత్సల । వరమడి
గెదమిమ్ము నాదువాంఛితముభవా ॥క॥ మృతిబొందినయాశిశువుల్ । పర
తము బ్రతికింపుమీవిజయవాటిజన । ప్రతతికెవ్వులికమియుగా । కృతు
కంబుగగనకవృష్టి గురిపింపుమిటన్ । చ । అనవినియట్లయౌననుచు నా
నతియిచ్చిమహేశుడేగినం । తనసురవర్మవీధివలనన్ జయవాటికయం
తమెరలై । కానివడగల్లనో స్తనిత ఘోషముతో తటిదుచ్చయంబుతో
కనకపువర్షముల్ గురిసె గన్గొనవారిదమేమిలేకయున్ । క । అరిటిసే
ముగడియలు । కోరికదీరంగపసిడిగురిపించిమహా । వారుణ్యమాధవ
వర్మ । తెన్నెరమణుండిందు ప్రజల సంరక్షించెన్ । క । శ్రీపతిపండితుడీన
గ । రీపంచక్రోశమధ్యపీఠననలముల్ : శ్రేష్టవస్త్రముచేదిడి । కోపం
బెసగంగజన్మకొమ్మంగిట్టెన్ । ఉ ॥ ఖడ్గకుఠారధారికళి ఖండకలాప్తు
కఖండమూర్తియా । ఖండలముఖ్యసన్నుతుడు ఖండికుడుర్జనుడజా
నాద్రికో । దండుడుదండితప్రబల దండధరుండుప్రచండఖండనో । ద్దం
డుడుమల్లికార్జునుడు దైవతమౌళివసించునయ్యెడన్ । క । కులగుణ
ఖ్యాపండితులకును । కులదైవముమల్లికార్జునుండగుమీకు । ఖ్యాలవిజయ
వాటికాపురి । నిలయంబగుసంతతంబునిర్మలులారా ॥ వ । అనిపలికి వి
ష్ణువర్ధనుం డమ్మనుకులీనుల నప్పట్టణంబున నిలిపి సుమహోత్సవంబు
న కృష్ణాజలంబుల నభిషేకముగావించి తత్సామ్రాజ్య పట్టాభిషేకంబు
చేసి చనియెనంత ॥ ఉ । అమ్మనువంశులాపురము నందుమహామహులై
యనేకవ । ర్షమ్ములులోకపాలనము సల్పిదివంబున కేగినట్టివం । శం
బునసంభవించిరివి శాలయశోధనులైనమానవుల్ । పద్మతకాత్యవర్ణ
నులు సంతతధర్మవికాసచిత్తులున్ । అలవిశ్వంభరుశాపహేతువున నా
శ్మాచారసంపత్తులై । తిలలెంచన్ బిత్రుదేవకార్యము లనుష్ఠింపంబుతా
గావునన్ । తిలఘాతవ్యవహారలక్షణమునన్ దీపించిసద్ధర్మని । శ్చలులై
యుండిరివారవారి తయకస్సంక్రాంతదిక్పాంతులై । మ । కులశీలంబు
ల్పతోవతప్పక జాతిశ్లోఘంబుగావింపగా । కులచేతర్మ్య ముగాకపంతత

ను సాగ్గుణ్యంబును బొందిరో । కులయందొలయుపద్దయూ రవము గ్రై
శా చుకవిశ్ర భిరాగి । కుట్టలగీతుల్ప్రణవి పనిచ్చిన మనతో నేకవం
శో భూపుర । గీ । ధరణి శైలములనప పండుగ నములను । పంతశాఖిష్టజా
నముల పరిభోగించుచు । బోసుకులశిఖాకోటుల్కపోచుకొనుచు । తనరి
రమ్యానప్రాత్రముల్ ధర్మనిపుణి ॥ క ॥ పంచాంగ సమ్పాంబులు । గాం
భీమువినిపంతతంబు గడలుకొనగన । త్వంచిణోత్కృష్ణములందున । మించినుల్
వినుతికినయమొలగిరివారల్ ॥ క ॥ సతోన్యాసనవవిభవంబుల । పత్యాచా
రవ్రతములపంతతధర్మ । చిత్తవిధానంబులనం । తత్యభివృద్ధులదనర్చె
తద్వంశములల్ ॥ చ ॥ బలింగిదిగ్ దధీచికియ భార్గవుపోలిక కర్ణుచై
వడి । జలధరరీతి కల్పకము చందమునన్ శిబిరాజుభంగిని । ధ్రుటుజను
డంచునెధుల్ లకు సమ్మతిసర్థములిచ్చు మర్గసరం । జలిలితయుక్ ప్రకా
శులయి సంతసుకుు దగనుండిరి రాఘురుల ॥ చ ॥ కనకపురింబునందుసు
ప్రకాశితమైనయ యౌధ్యయందుహ । స్త్రినగరమందు భావలయు దీపి
తపాటలివాస్తయంగున । హ్మానువరవంశజాతులప మానయుక్ ధరుతో
చుసాత్సకా సనములురాజిగింబముల సల్పవసించిరిధర్మవిదులర్ ।
క ॥ అనకానకాదులకున । హ్మానువంశ పురాణటుల్లు మహనీయతపో ।
ధనుమువిని పించెను తుసు । తనరెనునిదియాశాంక తారార్కముగా ॥
క । శ్రీవిజయుప టింగింది । రజితమాండిగ విహారరమ్యవిభాసా । రాజ
విభాకాగాని । ర్వ్యాఖ్యాయాపాంగకల్లి కాజనలింగా । మాలిని ॥
రవిశశిశిఖనేత్ర ! రాజరాజైకమిత్రా । ప్రవిమలగుణవాలా భక్తరక్షాను
కూలా । భువనభవనరాజా పుష్పవత్కోటితేజా । పవనవిధివిరోమాసా
నుమాన్ద్రాణభాపా ॥ * * * * *

గద్య । ఇది శ్రీమగగనేశ్వర వరప్రసాద లబ్ధ ప్రసిద్ధకవితా విచక్షణ
సులక్షణ శాండిల్య గోత్రపవిత్ర వీరభద్రమంత్రిపుత్ర సహజ
పాండిత్య వీరనారాయణ ప్రణీతంబైన మను వం
శపురాణంబను మహాప్రబంధంబు
నందు, తృతీయాశ్వాసము
సంపూర్ణము

శ్రీరస్తు

అవిఘ్నమస్తు

శ్రీగురు చరణారవిందాభ్యాన్నమః

మనువంశపురాణము.

చతుర్థాశ్వాసము

క॥ శ్రీవిజయవాటికానగ । రావాసమహేశవగ సుతాధీశ సుగు
గ్రావశరాసభక్తజ । నావనధవళాంగనల్లి కాజానలింగా ॥ వ॥
వధరింపుము వ్యాలి వృత్తాంతంబెట్లన తత్కథా శ్రవణాను మోదులగు
శౌనకాదులు సకల పురాణవ్యాఖ్యాన విఖ్యాతుండైన సూతుంజూచి
మహాత్మా జామదగ్న్య [illegible] చుకరి స
ప్తమనువంశ పావనపుత్రులైన [illegible]
[illegible]

ధేనువులలక్షయిచ్చెద । దీనిగా మానికన్న కామధేనువనూర్జ । ౯ ॥ వా
వృషపర్వ వలకుఁలు । గోవులయిన సేలమూలకు గోపాలకయూ । గోవృష
సఖముఁ లే పెర । గోవృషసీకీమదీసగోరకుమనఘా ॥ చ ॥ అవృషభా కృ
తిక్కనుమనహా గ్రహనిగ్రహాకలత్మప్రభుత్వలం । జనిదిహాతంబుగా బలిమి
బట్టనలంచిన ధేనువన్నుమీ గ్రమసిపెలవందియ గ్రతిర రోషముసగానిబకో
మహావసం । జనితబలంబుచేఁ ప్రపతి సైన్యము గారగదో శనార్తయు ॥
వ ॥ అట్లు పరాభవంబునొంది కార్తవీర్యనందనుండు తద్గ్రహంబున
కు దూరంబున ఁ దిసి యనంబున మనుకుమారులం దలంచి యహూర్త్య
నందనుండగు సగ్గిలి కిల్లని తొనెక ॥ యదువంశ్యుల పుణ్ణుండిన । మహా
కార్య యశ్కుఁ బమున గర్హా కాత్మజవా । విదివిలువ బావుసాతిరయ । ఉ
దవాపివిదిన రిమూర్తిగా ముదముసబలి గా ॥ ౮ ॥ నీరాజ్యాంబునరాజకు
మారులనేకులువసి వచ్చిరి [illegible] గణము మొగామిక్కిలి । పే
రలోకాంధవులో కార్యవేత్తలో యాధిపా ॥ వ ॥ అనిన విని కార్త వీర్యా
త్మజుం డిట్లనియె ॥ ౯ ॥ వారుమనువంశజులుమా రాజసవర్గానిచో చు
లాపావకూల్ । ధీనులునాగ్నసహాయము । శ్రీరమ్యులుమంత్ర
రాగ సిద్ధులునసఘుల్ ॥ వ ॥ మఱియును తొల్లి రావణుసు జగిజ్జయా
భిలాషియై ప స్వరాజ్యం బురుమొంది ॥ ౯ ॥ ఇంద్రుని గెల్చి పావకుల యించి
కృశానుని శాంతు జేసి డై । నేస్వేంద్రు నలంచి పాశధరు నేసిన విరావణుసొం
చి మహాత్మ్యవిం । ఇంద్రునిభంగపెట్టెదని మత్ప్రతిరంబులనోర్చి పాంద్రని ।
ప్త్రంద్రవరాంకనుండగుచు సర్వమహీశులగెల్చిబుద్ధిసో ॥ వ ॥ వాన
గరంబున కరుదెంచి తన పక్షంతంబున దశకంఠుఁడు కుంతిసైన్యవంబున
పదేశ బలంబులతో డగ్గి వచ్చు సమరంబునకు రమ్మని చాటులబనిచిన నేను
యుద్ధసన్నద్ధుండనైచని ప్రాగ్వృత్తిమసముద్రంబులు గలసినట్టిను వాగు
లంగలసి ॥ ౯ ॥ కరికరియుం దద్గురథవారి । హరియుబదాతియుబవాతి
యు సూనుసేసగా । దురమునరించితిమ తిరు । ద్వరముగదిక్కులదునిని
ధ రవములు పెలగా ॥ ౯ ॥ [illegible] । [illegible]
మహాత్మ్యంబుండంబాడై । [illegible] । [illegible]
[illegible] ॥ ౯ ॥ అప్పుడు [illegible]

స్త్ర్యభుజసారమధికంబయ్యె । దప్పెన్నా భుజసారము । జెప్పెడి దేమి
విధికృతము చింత్యముగాదే ॥ వ ॥ అనుకొని యప్పుడు మన ప్రభులంద
ఱుచు నెడ వారును తగ్నమయుం డెఱింగి బహుసమూహ సమేతులై చ
నుదెంచి తోడ్పడిన నేను తిత్త్వాహాయ బలంబున మహాసంగరం బొనర్చి
యూనత్త్రికంధరుం బట్టుకొని సింజనీలతాబద్ధ నివ్యగ్రంద బాహులం జేసి కారా
గృహంబున పుల స్త్యత్ప్రార్థనా పర్యంతంబును నిలిపితినిగావున మను ప
భులరుదెంచిన తత్కార్యంబు సఫలంబగు సత్వరంబుగా జవసత్వసంప
న్నులైన భృత్యులనరావించి బిలువబాపు మనవుజట్ల సేయ వారును
తవాహ్వాయమానులై యనేక సేనావితానులగుచు నప్పుడేతెంచిన
గాంచి సంతసించి యజ్జానుండు దుర్జయబలులైన వారిం గూడుకొని ॥
చ ॥ తరమిన ధైర్యతో మాజని తంబగునబ్బల మెల్లనెల్ల ఘన్ । బరచిన ధేయవే
గియుని భర్తమగుం గునజాచ్చె పద్మ్మని । శ్వాగుడుమభ్రమ్మ సంద మూ డె
సంగొనిరోగ సమాధిదృష్టిచుం । దరభవితవ్య కార్యము మనంబున వా
తసియుం డెనూరకన్ ॥ క ॥ అపుడు నెలవంకతూపున । గవసిశిరోధరము
గూర్చి తత్తయ కమనజా । ధిపుడొకరుజ్జె పెసురలు । తపసులు హాకార
వములదల్ల క్షపక్షగన్ ॥ గీ ॥ తెగియు నెగసి యట్లతగిలియప్పటిశి । త
పసికంఠసీమ త్త్రపహ్ప్ర । భావకీరి చేత భాసిల్లు మొడనా । రమణుబళ్ళ
నవుడు చదలనిలచి ॥ క ॥ ఓహో లే మకళం బేటికి । సాహసమహాంత
విప్రవచనములమీదన్ । బాహుబలము సామంతుల । వ్యూహము పైజా
ప్పులయు నుర్విపతికిన్ ॥ శా ॥ భూనాథో త్తమ మేదినీ సురధనంబుల్ గో
తగాగూడదటే । ధేనూత్తంసము యజ్ఞకార్యమున కాది ద్రవ్యమౌగావునన్
[illegible]నింబట్టగరామమీరఖిల ధాత్రీపాలకుల్ ధర్మని । ష్ఠాసైపుణ్యులు మీ
రెఱుంగని కథాసర్గంబిలంగల్గునే ॥ క ॥ కేవల మనుష్యరూపులు । గా
వున మనువంశ్యులగుట గీడు విఖ్యాతుల్ బోవీరులు రణమునదో । దైవిజయ
మొనంగుదురు ధరాధీశులకున్ ॥ వ ॥ అని చెప్పి నారదమహాముని య
ట్టచ్చనరిగనంత నమ్మనుమహీకాంతుతో సేనాసమన్వితుండై తనకు
కాలావసానంబగుట దుర్బుద్ధిబాదమి దివిజ మునివచనంబులు గ్రహింపక
యుగ్గి హోత్రమైన ధేనువును బలాత్కారంబున గైకొని ॥ [illegible]

జానపదకల్పతరు పారదపటీరతుషారహీరభా । రాజాననమల్లికాజాల
సితాభ్రవిశాలయశోవిరాజితుం । డజానసమానుమద్భుతి నమగ్రుడునై వి
లసిల్లు కార్తవీ । ర్యార్జునభూవరుండరిగ నాత్మపురంబున కత్యుదగ్రి
తన్ ॥ వ ॥ తదనంతరంబున జమదగ్ని మహాముని రాజానవమానితుండ
నై తినని చింతింపుచున్న సమయంబున । ఉ ॥ తామరసాప్తకోటినిభ
ధాముడుసంతతవిస్ఫురద్గుణో । ద్దాముడుకీర్తిపూర్ణహిమ ధాముడు
దండితశత్రురాజసం । గ్రాముడుశౌర్యసంపదల రాముడుమానవనాథ
గోత్రపు । త్రాముడునైనయాపరశు రాముడుఘోరరణోగ్రభీముడై ॥
ఉ ॥ భూమికిభారమైయుక్కరు భూపతులందరు మండలంబియు । ద్దామ
గుణాఢ్యుడై ఘనర థస్థితుడై చతురంగధారియై । భూమివులున్న సీమల
కు పోవుచునుగ్రతవాలితోడసం । గ్రామమొనర్పియచ్చరువు గావధి
యించెదనంచుచున్ వడిన్ ॥ సీ ॥ కాశ్మీరకాంభోజ కరహాటలాటమ రా
టభూపతులగర్వంబడంచి । కొంకణ కొంకణ ఘూర్జరయవనగాంధా
రాధిపతుల మదంబడంచి । అంగవంగాంధ్ర కళింగవిదర్భమా గధమహీ
విభులపొంకంబడంచి । కర్ణాటపారసీక కరూపసేపాళ పాంచాలనృపతు
ల బలమడంచి । పాండుకురుకోసలావంతి పతులగూర్చి । ద్రావిళమా
ళవచేది భార్థివులగడపి । చోళబర్బరమచ్ఛరా జులవధించి । కార్తవీ
ర్యునివురికరు గంగదలచి ॥ క ॥ తనవర్తమానమున్ విని । తనయుడక
టు చెంచినట్టి తనయునిగనియె । మ్మానియు తనితోడనిట్లను । తనతోబో
టిక్షత్రవీర్య తనయుడుబలిమిన్ ॥ క ॥ మనధేనువుసుసవత్సము । గొని
మాహిష్మతికిజనియె క్రూరాత్ముడై । మనువిభులతోడనవనివి । ఘన
కోపముతోడతన్ను గరమునకరగా ॥ గీ ॥ అరిగియొంగిలిదంభోళి రూపు
నరాధు । ద్రవ్వభునిగరోప కల్పమునడిగ్గి । యతనిసమరంబునకువి
ల్వ వంపుటయును । కార్తవీర్యుడుకోపించి సూపతీవెరయ ॥ వ ॥
సమస్తవాహినీ సమేతుండై సముద్రంబునుంబోలి ఘోషిల్లుచు పురం
బువెల్వడి మహాసమర సన్నాహకుండైన పరశురామునిజూచి యిట్ల
నియె ॥ ఉ ॥ రాజ్యమునెల్లశేయిక ధరాస్థలి భూపలకిచ్చి యేమనా ।
మూర్ఖ్యముసంగ్రహించుచుకు మానవనాథవధంబు చేయుదున్ । ...

ష్యాత మొందక్లిష్టను బొంద వేటి విప్రకోటికిన్ । శాత్ర్య్యముగాదపంబు
పలు పందగుగాకటహింసకూమన । గీ ॥ రణమొనర్పగనిటుకుశా రం
బుబూని । మొదుటజనుదెంచితివివిప్ర యుదేశరంబు । లేసెదను బెదర
కను చలి యింపకలక । కులకకనుసుత్రిక్షకనునింక నిలువుమెనుసర । చ॥
అనపుడు నప్పుగిన్కయయు ముఖాంబురుహంబు వదోపనిల్లనుగ । జనవరరా
వణులవిబుధ శతుత్రినిబందిని బెంట్టితంచుసీ । మనమునగర్వమందకను
మాన కనిల్వముపారకుండనా । ఘనభుజసత్వమేర్పడగ కాలునిపోలికిని
న్ను బంపెదగ ॥ క ॥ మాతండ్రిని బాధించిన । పాతకివదిగాక హైహ
య పశువునుగానిసీ । వేళెంచిన పద్భ్రాత్రిహస్మణ । ఘాతకుడవునిన్ వధింప
గానవాగమగున్ । వ । అనిపలికి గజేంద్రంబుదిగి మృగేంద్రంబు
జనువిధంబున రాముండతనిమీదికి నడుచునంతట । క ॥ గరుడునెదు
రొక్కను భుజగము । కరణి నిసింగము నెదుచుగ గజముపిధమునన్ । తర
ణి నెదిరించు రాహువు । వరణికి రాముగ్రృతవీర్య సంభవుడెవిరెగ ॥ చ ॥
వరరథనేమిఘట్టనము వాజిఖురక్షత రేణువుంబురిం । బురినెసగంగభూ
మితలముగ బగులంగ నిశాతసాయకో । త్కరములవైచుచుం జనుర క
కాకత్రగ నృతవీర్యసూనుడా । పరశుధరుండుమెచ్చుటకు బంధురవిక్రి
ముడై విరాజితెగ ॥ చ ॥ జలదనిభుండు రాముడు విశాలగుణాధ్వనిగర్జ
కారవా । కులితకులాచలుండగుచు ఘోరధనుర్నిపుణత్వమొప్పగా ।
వలఘుపృషత్క వర్షముల నజ్జభవాండమునిండ విక్రిమా । జ్వాలసము
దగ్రుడై కురిసె వంయమివుత్రుకుగాతివీర్యుపై ॥ గీ ॥ భార్గవుశిలీ
ముఖంబులు పాధివేంద్రు । నాననాంబుజమున శౌహాలు శానసమున ।
హృదయాబ్జలజాంతరంబున నెనయజెందె । నమరులాకసమున నముద మం
దిజాడ ॥ ఉ ॥ భూరమణుండు పైచుశిత భూరిశరంబులు ఘోరపన్నగా ।
కారములై విషానల శిఖల్ వెలయంగ విజృంభణముగ । త్కారవిని
శ్వసమ్రిచులు గాత్రిలగతోడ నెగ్రిమ్మవచ్చితా । పోరిని గారుడాస్త్ర
ముల గోలగ మాలెయు ధాయుధంబుగన్ ॥ క ॥ అగ్రిహానిగ్రహమున
నిజ । విగ్రహమొనుగంగ ఘోర విగ్రహకార్యో । దగ్రిడగుకాత వీర్య
స్ప ।. పాగ్రిణి పైపై చెరాను దస్త్రశతంబుగ ॥ క ॥ తొంబడియన్నా

మహోవిశి । ఖంబులు జమదగ్నితనయు గాత్రింబున గా । తంబుగ వాతిర
చాతురో । పంచెపగ గాత్రవీర్య జనపతి వేగ ॥ క ॥ హరియుగ్మము
కరియుగ్మము । గిరియుగ్మము శిఖయుగంబు సేవలముగ ఖా । స్కరయు
గ్మముతో దినకృతు । సరిబోరి కార్తవీర్య జమదగ్ని సుతుల్ ॥ క ॥ వే
నూరు శరాసనముల । వేనూరు భుజంబులను గ్రహించిన రేంద్రుం । డే
నూరు బాణములు సం । ధానము గావించి తై చె ధరణిసురేంద్రు ॥ గీ॥
నవ్యశరదభ్రనిభ విమానంబు లెక్కి । గరుడ గంధర్వ యక్ష కిన్నర సుపర్వ ।
సాధ్య సిద్ధ మహోరగ చారణాదు । లభ్రమున వచ్చి నిల్చి రయ్యాజి జూ
డ ॥ గీ ॥ జనకవధ యిజ్జాపుట్ట యుత్తూపు గొనుట గొనయు । మునవపుర్చ
చు తెగవాపి మునసిలత్ప్య । భేదనము చేయుటయు గను వింపరాక । పో
రిరిత్సుర్వరునాటోప ములు జెలంగ ॥ మరియును ॥ సీ ॥ సాయకంబులు
దశ శతసహస్రియుత లక్షకోటుల సంఖ్య లమదనర్ప । బెక్కుగాఁ బై
చుచు పృథ్వీశ భూసురు లత్యు తుమూర్తు లగుచు జెలగి । మర్మముల్
నొప్పించి వర్మముల్ భేదించి చరణోరు కుక్షివ క్షః శిరాంస । కంఠపా
లంబుల గాఢంబుగా నేసి రథరథ్యములను సా రథుల నొంచి । కేతనంబు
లు గూల్చి యారీతి వివిధ । గతుల జెలరేగి కలహించు కాలమందు । మ
భయ రథనేమి తురగ ఖురోద్ధతత్తు । మారజము గ్రమ్మెప కలది గ్నంక్షల
ముచ ॥ అప్పుడు ॥ క ॥ శూలంబు బూనివై చెన్న । పాలుడు జమదగ్ని
సూను పైనదియుగ్ని । జ్వాలలు నిగుడగ నుగ్ర । వ్యాళము విహగేంద్రు
గదియ వచ్చినవిధమున్ ॥ గీ ॥ వచ్చుదాని జూచి వసుమతీసుర మౌళి ।
శక్తి వై చె నదియ చండమగుచు । వర్గమండలో గ్ర మై తేజరిల్లుచు ।
బోయి తునిమె శూల ముసగడంగి ॥ వ ॥ అట్లు వికలిత సాధనుండై మ
హీధవుండు పటాపటలంబు విదిచ్చు రోషించు పంచాశనవిధంబున
నుదగాట్టహాస సంపూరిత దిగంతరుండై ॥ క ॥ పదిశరములభాగ
వ్రుదు । వదిశరములసూతు తేరి వారువములను । పదిశరముల నొం
చి యనలు । బదిశరముల కేతనముల బక్తై చెనిలి ॥ ఉ ॥ అజమద
గ్నినందనుడు నాజ్యముతో సినవహ్నిరీతిని । బ్రాంతుడై దురాగ్రహముగ
ఠలువసటాని వడి రథంబున । య్యాజమహీశ జోరణాని వి యంతయ

మకుటమగింపఁజొచ్చినా । రాజబలంబుసున్నతిబ రక్త్యధఘాటియరణ్య
ముగ బలిరా ॥ గీ ॥ మండలీకృతకోదండమధ్యమందు । పరిధిమధ్యము
నందు భాస్కరుడువోలె । గ్రాలుచునఖండకాండ వర్షంబుగురిసె ।
సాధ్యమబలంబునందునా భార్గవుండు ॥ గీ ॥ రాముఁడొకమునుకార్త
వీర్యతనుమాధి । నేత్రపత్త్రదళాత్యోహి ణేబలంబు । బదులుపడశేసెపరశు
కృపాణబాణ । శక్తితోమరముసలాది సాధనముల ॥ ఉ ॥ అంతటకా
ర్తవీర్యునకు వడ్డమువచ్చిమనుష్యతీశుల । త్యంతబలంబుతోనెదిరి యా
జమదగ్నితనూజుమీఁదదు । ర్దాంతదురంతదుస్సహ కదంబకదంబముని
ర్భరంబుగా । నెంతయుబూన్కినేసి చలియింపగఁ జేసిరి రాజముచ్చ్రగ ॥
చ ॥ మనువిభులేయుబాణములు మంటలగ్రిక్కుచు వచ్చితన్నదా । కి
నమొకలోర్చుకుంఠపరి కింపగనాకృతవీర్యసూనుడే । సిసవిశిఖపరిజంబుద
ను శెంటినవిగ్రహామోర్చయుండున । మ్మనుజులు లెంలవికిగ్రిమ సమర్థ
లాయుంచుదలంచె రాముడుర్ ॥ వ ॥ అంతమఱియు ॥ మ ॥ కృతవీర్యా
త్మజుపైమనుపరిభులపై కేతుపరిత్రానంబుపై । చతురశ్వ్యందనదంతివా
జాములపై సారథ్యనీకంబుపై । క్షితిదేవోత్తముడొక్కపెట్టమరశర
శ్రేణుల్ ప్రయోగింపుచుఁ । వితతాశ్చర్యముగానెనర్చెరణముఁ వే
ల్పుల్ ప్రశంసింపగఁ ॥ చ ॥ మనుకులరాట్సహాయతిన మందరయుంబు
నకార్తవీర్యుడ । మ్మునివరమూర్తిపైగురిసి ముంచెమహాశరవృష్టినీరదం
బునగముమీఁద ప్రాలెహిమ ముగదుర్గిహిణాండము నించుచందుర్గిన ।
ట్లానరగనెంతయేనలని కూపిరిబుచ్చగ యుండనద్దరిఁ ॥ వ ॥ అంతవ
తిందు మహా పురుషుండుగావున తన్మాయాబలంబు తనమాగణంబు
ల నివారించి యవారితపరిచండ క్రోధంబున ॥ శా ॥ ఆకర్ణాంతము
గాగవిల్లిగిచి పరిక్ష్యావీథపాదస్థుడై । యొకాగ్రస్థితివీతుండగుచు జూ
పెండార్త్రిత్రజాండర్ధచం । ధ్రాకారప్రిదయంబునైచి కృతవీర్యాధీశపం
జాతుబా । హాకాండంబులుద్రుంచిమస్తకమును బ్యాళ్లీలద్రెంచెజె
నా ॥ వ ॥ అంత హతశేషు లెక్కడ కేనియుంబని రమ్మానువంశబలం
బు శరణముచె నప్పరశురాముండు । క ॥ చెదరకనిల్వ్యమమనుడు
ల ॥ [illegible] మెనమపగశ మింపదరుచుచె । ఖ్డదముగ దారుణసిక త

పరికరంబులవై చెలఁగు నృపాలురమీఁదం ॥ శా ॥ ఆకామ్యాంబుజబంధుకోర్వ్య
శేఖరుని వంశ్యానీక మేకైకచేతే । బోబృందంబున వెల్గుచున్న కపిలుం
డుద్ధాత్ముఁ గాంచిరయో । తోఁబావాంద్యమనోర్మి యొక్క మునిఖం
డా రామసన్న్యస్తశిలెం । తెచ్చాధంబకీయుంగావచ్చితిమి మన్నింపన్ దగున్
మహాత్మాలన్ ॥ వ ॥ అనిన కపిలుండిట్లనియె ॥ ఉ ॥ రాజవధార్థమైపరశు
రామండనఁ జమదగ్నికాత్మజుం । డైజనియించెనప్పరశు హస్తుముగావు
నసర్వమేదినీ । రాజులదృగ్గముల్ మానుము రాజకుమారులుమిమ్ము నేటి
కం । భోజమహీ కాన్మజాయను పొందగఁజేయును దాఁక్షయుండగన్ ॥
వ ॥ అని యమ్మాన షోడ్రముల నాదరించి తనయాశ్రమంబున నునిచి కా
వియె నయ్యవసరంబున తన హోమధేనువుం గొనివచ్చి దండించి కొ
ట్టించి వారికొంబడి పరశురాముండు వచ్చె. విని కపిలుం డెనురుగా జనియె
న మ్మహాత్ముని సంభాషణ సంభావనల దనరి ఱివ్వాకపిల మహాముని యి
ట్లనియె ॥ క ॥ రామహితా ధామకీర్తి । రామగుణాలలామ రిపుని రా
మహాత్మా । యేమినిమిత్తంబునమా । ధామమునకువచ్చితిరి ఘనదం
బమ్మొనుదన్ ॥ వ ॥ అనిన జమదగ్ని సుతుండిట్లనియె ॥ క ॥ భూశ
తులిలమునువంశము । హీశులుబూయుద్ధకువచ్చి యుద్ధనువ్వార ॥ శ్యా
కమునబట్టి యుండిక । నాశనమొనరింతుమునిజ నాథపయనుమన్ ॥ గీ ॥
ఏరుమునశిష్యులఘులు విమలమతులు । శరణుబొందినవారువ న్నదిఘ
యుణ్ముని । శరణుబొందినవారల జంపనిచ్చు । జదులుగలరెయొరుంగ శ్లా
ఘమునందు ॥ చ ॥ పరహితబుద్ధిమంతులు కృపాకలితాత్ములునీతిమం
తులౌ । కృతికీసకీర్మనేరురుప కారమనస్కులునిత్యకీర్తిశోభా । మధుల
వహోమహాత్ములు విశుద్ధచరిత్రులుసత్యవాక్యబం । ధురులబలాఢ్యు
లుగా కలుమ దూరులుమానవవంశవర్ధనుల్ ॥ వ ॥ క్షీరినప్పగింపుము
ధర్మంబుగాదు మాయంతు ధీరారు కరుణాకటాక్ష వీక్షణంబు గలిగి నే
నియు నీమునుపత్రిభుల రక్షింపవలయునని విని పరశురాముండు నవ్వి యా
కపిల మహాముని కేవల విష్ణు స్వరూపుండు. గావున నతని వచనంబులు
గ్రహించి యిట్లనియె ॥ గీ ॥ మానివర్యమాను మమూర్ఖులు [illegible]
[illegible] నాదరించి [illegible]

విలువనంపువారి ననఘమతుల ॥ గీ ॥ అనిన విని నిద్రోక్తి తెప్పించి మునివ
రుండు । మనువిభుల రాము సుందర మనుచుటయును । గాంచి వారల
చేనమ స్కారములుగ్రి । హించియావిప్రుడాశీర్వ దించి పలికె । చ ॥
మనువిభులార యాకలన । మానివరుండు హరిస్వరూపుడీ । తనివచనం
బునకొమిను ముదంబున సత్కృప జేసి కాంచిరిక । మనము వశంకదక్కని
॥ మందిరసీమకు నేగి మేదినీ । జనులకు సమ్మతంబుగ యశస్థితి మించు ను
రాజ్యమేలుచుక ॥ వ ॥ అని మనుకుమారుల ననుగ్రహించి నిలిపి కపి
ముని పీఠ్కాని భార్గవుండు యథేచ్ఛ నరిగనంత నక్కపిలుండు మను
వంశ్యులకిట్లనియె ॥ గీ ॥ భార్గవుడుభూమిశాపల పాలు జేసె । మీరు
చింతింపవలవదు మీకుతిలల । మూలమునజీవనంబగు ముదముగలు
గు । విజయముగుసనితిలలుడీ వించిరొయుపగ ॥ వ ॥ ఇట్లువారికి భవిష్య
త్కాలంబున తిలవృత్తి యగుటనెరింగి తిలలోకంగినవార విమునిహస్త
తత్త్రంబులు ముఖ్యంబులనిగ్రహించి పీఠ్కాని మహాదేవు సన్నిధికిజని
సాష్టాంగదండంబొనరిచి ప్రాంజలులై యిప్పిధంబెరింగి నిలిచిన నీశ్వ
రుండు సర్వజ్ఞుడుగావున తత్ప్రకరణంబు దెలిసి యనుగ్రహ దృష్టిం జూ
చె జూచుటయు తదియాశయంబెరింగి యగస్త్యాదులగు తత్సభికులు
మీకు విశ్వంభరక్షుని వలన శాపంబు ప్రాప్తంబయ్యె కపిలు నాశీర్వ
చనంబున తిలవృత్తి యగుట సిద్ధంబు తచ్ఛాపంబు కలియుగంబున మీ
కు ప్రాప్తంబగు నింతియసిద్ధించు జాతింప వలవదు మీయందు నిందుధ
రునకు కారుణ్యంబు గలదని మనుకులీనుల నాదరించిరంత ॥ గీ ॥ పం
చముఖుడైన హరుమక పద్మమునకు । తిలరసముగావలయునని తలచి
యొక్క । నాడు తనమడాయుక పిలువా ననముజూడ । విశ్వకర్మనతడుజూ
చి వేక్కననితో ॥ క ॥ శూలిజటాజూటమునకు । తైలముగావలయు
తద్వి ధానము వెసనీ । తిలాచాతుర్యంబున । నొలింగావించిరొయుపగు
ముకుతత్వనిధి ॥ సీ ॥ నావినీరయమున నాతిశ్వకర్మథా రుణిమంత్రల
ముగాన్గరోలుగాగ । స్వనాద్రిమధ్యమ స్తంభంబుగాగహి మోక్షిధ
శిందప్రాణు యుగముగాగ । గోరాజతన్మహా భారవాహమునుగాగ నా
ణ్మాముతతిపగ్రి షాంబుగాగ । నలశాస్త్రనిధయంబు మూలగోడ.

యుతుగాక భరకరుండునుద్విప్త కతృగాక । శ్రేసియందుల త్రైలంబు తీసి త్రిపుర । హరునకపింపన్గ్రైకాని యూప్రఘుండు । ముదితుడై బ్రహ్మాఖులమున ముదితులైన । మనుకుమారులబిలిపించి యునిమెనిట్లు ॥ క ॥ ఈవిశ్వకర్మ చేసిన । యీవిధిగొనిభూతలమున నమరించుము చే । తోవాశ్చర్యక్రియలను । గావించుటయగునుమీకు గలియుగమందున ॥ వ ॥ కావున కలియుగంబున కార్యకారణంబునంగాని కాదు వినాలు తత్సాధనంబుల సంగ్రహించి లోకోపకారంబుగా త్రైలోక్యావనం బొనరింపుడు ॥ మరియును ॥ గీ ॥ వినుడు మహిక్రగహారమహా విజయవాటి । కాపురంబగ్రహారమై కాపురంబు । మీకు కృష్ణానదిజలాభిషేకపరణి । నింద్రకీలాద్రివిహరణా భిష్టభూమి ॥ వ ॥ మరియు తద్వైభవం బెరింగించెదనందు కోటిదేవాలయంబులు రెండుకోట్లు వైజయంతులును మూడుకోట్లు కుంభకార నిలయంబులు పదునాల్గుకోట్లు చర్మకార గేహంబులనేక వింశతికోట్లు గజంబులు ద్వావింశతి కోటుల శ్వంబులు గోపురంబులును నైదుకోట్లు బ్రాహ్మణ నికేతనంబులును బదికోట్లు రాజమందిరంబులును పదునొకండుకోట్లు వైశ్యవేశ్మంబులు పంచాదింతుకోట్లు శూద్రగృహంబులును పదమూడుకోట్లు వీరభటులును గలిగివిలసిల్లు నవ్విజయ వాటికానగరంబున కధిష్టాతలై । సీ ॥ వేద శాస్త్రవిచార విప్రపూజనములు శివయోగియోగప్రసిద్ధబుద్ధి । శివభక్తి యుక్తియు శివమహానందతా త్పర్యషోడశమహా దానగరిమ । భూతి రుద్రాక్షసం ప్రీతియునదిగాక పంచదినోద్వాహ భవ్యవిధియు । జప హోమానుష్ఠానా చరణంబునద్గురు వందనంబును నిత్య వైభవంబు । గలిగి సత్క్రియకులతిల కులుపవిత్ర । గోత్రవిశ్రుతులనిమిష గోత్రస్థిరు । లధిమందారులతనుపా మార్యగృహులును । ననగమనువంశ్యులోప్పకు రఘులదితల ॥ వ ॥ పాండుయధేచ్ఛ నుండుండని ఖాండపరశుండను గ్రహించె నంతవిడ్యాని ॥ క ॥ మనువిభులునిజపురమునకు । జనిరామాత్యమునమునమడి పలితంబునను । జనులవలనబుణ్యకథల్ । వినుచున్ సౌఖ్యంబులనుభ వింపుచు పేర్చ ॥ వ ॥ అనినవిని శౌనకాది మహామునులు రోమహర్షణితో నిట్లనిరి మహాత్మా సూతనందన్మ్రు యూపా

కధర్మ ప్రవర్తన శుభాశుభవంబుల తెలియఁగొలుంగింప వలయునంతృ
డు మాతుండిట్లనియె ॥ క ॥ అవనిపతులకుతొలుత౯ । వివిధకథాలా
పమైన వృత్తికిమాలం । బవుసుడియాఁరము బెట్టుట । యవసరమైయొ
ప్పొప్పొద్దు లరుగుటదెలియ౯ ॥ క ॥ హరిహరలక్ష్మీనామ । స్మరణ
మ్మునధర్మయామ సమయంబునని । ద్దురమేల్కొనిగురులఘుశుచి ।
కరణంబులుదీర్చవలయు ఘనతరనియతి౯ ॥ గీ ॥ కనకమునురిత్నవస్త్ర
నికాయభూరు । హమ్ములబృందావనంబు ముగ్ధాంగనలవ । లంబులను
పుష్పములనలి లముఁలమేలు । కొనుచుజాడంగవలయుభూ జగపతుల
కు ॥ వ ॥ మఱియు భూవిభుడారోగ్య బలములకొఱకు నొక యామమా
స్త్రవిద్య సలుపవలయు ॥ గీ ॥ కేవగడమేఁఱకొనిశివ స్మృతిఁపఠించి ।
దంతధావనవిధిబూని తత్పదమున । బూఁస్నేఁగుంగవలయుని శానవబ్మ
ఖాబ్జుడైనియమంబుతో నవనివిభుడు ॥ గీ ॥ ఖదిరమ. త్రేఁబకా నుఁగజ
ల్లేబు । మఱ్ఱివేముపాల మద్దివాఁమి । కాఁగుకొంగరుజొందు గలవియా
ర్ద్రియుచేసి । దంతధావనంబు దగునొనర్ప ॥ గీ ॥ గుప్వమాబ్రియుంబు
కఫపైత్యరోగహరము । చిత్తమునకుబ్రిసన్నత జేయుకర్ణ । నాడికాశు
ద్ధిగావించు వయనములకు । హితమునగుదంతధావనం బెల్లపతికి ॥
సీ ॥ అంగసుఖంబగు సబలత జేయుని మంచుమేనికికాంతి పొందుబరచు ।
మగుడబాధియుదెచ్చు మర్దనయుత్తమంగ నెపుగుణంబైనయ భ్యంజ
నంబు । తేనపుష్టవాఁగచే దఁ ఙలకంబాడ తలకుకొంచమువేడి జలము
తెప్ప । కంపదాదపస్నీ కమయలకుఘుగులంగ నష్టోదకమావల యుదుఘు
టింప । జలకమాడినపుడువలయు నుదడియొత్త । కాంతివచ్చుపీడ కల
లుకొఁద । వంగమునకునుకొపు ననువుగావిలసిల్లు । గలుగుసుఖము భూ
వరులకు నెపుడు ॥ సీ ॥ బుధశకసైశ్చరి వారి మూలయందునభ్యంగ మొనక
రింపగావల యునువిభులకు । ఏదినోంబువారి బు సందన్న టేపగూడ దన్య
వారచతుష్ట యమున్నన । తలయంటుకొఁబని గిలిగిననియుతైల
మునఖానుదినమున మున్నాఁటివ । దినగాఁనన్యాఁయుసుగ్ని తిర్కఖావాదినములన
తెమెకర్మమ్ము నుసంగశరించి । స్నానమునకుఁ మున్న కేశ్వరుసిరొమ్ములు ।
గాంతినందునుషోడశ కళలచేత । బూణాఁచందుఱ్ఱివపోలక బాలుస్రుఁ

తి । సుగుణసంపదకళ్వుకును జోటవుజుమీ ॥ గీ ॥ దేవపూజయుజప
మును దీర్ఘవేళ । భోజనము చేసినిదురను బోవుతరిని । గొలుపుకట్టు
డియవ్వుకును వలయు మూడు । విధములగువస్త్రములుదాల్ప నధిపతు
లకు ॥ క ॥ తోయజవదనులయూర్పులు । గాయముమొందినవుదీప ధు
ట్వాప్తుకుప । ఛాయలుశాదవినస్నానము । శేయగదగుదళ్ళుతువ
ము శెందకయుందురు ॥ గీ ॥ పరసతీపరధనముల బట్టరాదు । పగలు
భామినిగూడంగ దగదునరుల । కదిపౌవగశుంపతత్పరి పారముసకు ।
నిత్యదానంబుదగుసేయ నీతిమతికి ॥ వ ॥ మతియు గోహిరణ్యా మహీ
సుర కన్యాశాసుఘృతసలిల భాస్కర ధరిత్రీశ్వర రాష్ట్రకంబు మంగళాష్ట
కంబై తినచుగా నిదింంచుటయు భక్తిప్రబుద్ధిల్లుటయు ప్రదక్షిణించు
టలోవగుసవి వానియందు నియమంబుగా సర్వవిధానంబులు ॥ గీ ॥
పెక్కుజనములు లేకున్న నొక్కడైన । నిరువురైననుగుదువకా కర్తకు
డుభుక్తి । గొనినయదినింద్యమౌదాన జనుడుపుణ్య । లోకదూరుడగు
చునద్వి వేకులంద్రు ॥ గీ ॥ ఇష్టఫలసిద్ధిప్రాపించు దృష్టిరొయెదవు । తు
ష్టివిలసిల్లుసజ్జనో త్కృష్టకగుచు । భోజనముశెస్సవిస్పష్టముగనొనర్చ్చ
నట్టిమునిజాధనాథున కవనియందు ॥ సీ ॥ కువలయాధీశులు కొండము
చ్చుఃనుచ కోరపక్షులశుక శారికలను । బెనుతురుగరళంబు పట్టిన
యన్నంబు నాఁజంతువులప్రమోల నరయునిడిన । వీక్షించిపెంట్రుకల్ వి
దిరిచిక్కన్నలు మూయుచుగూయునా పొలుపెసుగుట । కాగతికుటిలప్ర
యోగంబులారసి భుజియింపగాదగు భూమిపతులు । మగడు లేనివాలం
చే మాగుచ లేని । జనునిచేరోగయుతుడగు జమునిచేత । పోతముగనొన
రించిన పురుషుచేత । దాసిచేతనుభుజియింప దగదుపతికి ॥ గీ ॥ మొ
దలుతీపిమధ్య మునసుగరులుచేదు । నావపులుసువిదప నానలెస్స ।
భోజనాదిసలిలముసు గొనతగడుసు । ధ్యంబునందునీరు ద్రావవలయు ॥
క ॥ ఎక్కుడగుతీపినిదుక్షుధ । మిక్కిలియగుకారముప్పు మిక్కిలిదిని
ను । ధృకాంతివిహీనంబగు । నెక్కుచపులుపాగరుదినిన వృద్ధతకొం
దుస్ ॥ గీ ॥ నవజలదవారినగవారి చవుటవారి । గొనదగదుపక్వజం
బుగా గూడుమెక్కి । జలముగొనకున్నకడుపుడు కృశతనొందు । కొం

చమువలంబుపలుపూరు గ్రోలవలయు ॥ గీ ॥ కడుపువాల్గపాళ్లుగా ను
సరిచి రెండు । పాళ్లుభుక్తిగానగ బ్రమాదమెసగు । నుదకపానమునకును
కపాలుసుపమేలు । గానిమొదలనుక్క గదజనించు ॥ క ॥ దప్పియుడు
కారునన్నం । బొప్పదుక్షుధకోదనార్థ మొప్పదుదకమూ । చొప్పెరుగ
డేనిపుట్టున్ । గుప్పనగుల్మమ్ములకఫము గురుకుగళమునన్ ॥ గీ ॥ కడు
పువిక్కటిల్ల గుడిచినహీనభో । జనుడునైనయట్టి జనుడుజంతు । వౌను
గాననతడు పశువైనగుడుపుచే । నెవ్వలు లేకనలరు తేజమెసగ ॥ సీ ॥
పాపడిదేవతా స్మరణంబు చేయుచు కొంచమునదచుచు గూరుచుండి ।
తమ్ములంబొనరించి తల్పంబుదక్షిణ భాగంబుమీదుగా జవ్వళింప । భూ
రిశుభంబగు భుజియించిశయనింప తోడ నేనుదరంబు తుందిలమగు । మె
పగియేపుమీరి మెసగగమించిన వెంటనేయంతకు దంటనరుగు । గు
డుచువానిమనము గూడుబెట్టెడువాని మనసుమున్నుకైన మలయుసుఖ
ము । రెండుగామసేంబు లుండిపభోజన । మరయువిమసమానమని తెలి
యుడీ ॥ సీ ॥ పరిమళంబున్నపు వ్వుంబులుధరియింప తలనుండుబట్టమొ
త్తయునుస్వేద । గంధంబుదొలగుశ్రీ కరముమానవులకు గేతంగిదాల్చి
సుఖంతురెలమి । జవ్వాదిబూనిహ ర్షంబునగన్నరుల్ మల్లెలుబాగడ
లు మద్దియులును । జాజులుసంపెగల్ శతపత్రములనుపా టలముంగ
స్తూరిని గలిపిదాల్తు । రరయుగోరంటపువ్వులు మరువములను । చెలగి
విరువాదివిరులును చెంగలువలు । కప్పురంబునగూర్చియుం పొప్పఘుడు
తు । రతులభోగరతులైనవా రనిశమునను ॥ గీ ॥ మొల్లపువ్వులుగర
వీర ములునుజాజి । విరులుగురువేరునుత్రిదోష హరులునగును । శై
త్యకారులునగుటగా జ్జంగినీరు । జల్లిముడువంగవలయు గ్రీష్మంబునం
దు ॥ క ॥ మొగలివిరుల్ చేమంతులు । పొగడలుసురపొన్నపూలు పొ
న్నసుమంబుల్ । తగపరిపొంగలునుష్ణము । లగుటన్ హిమవేళదాల్తు
రనుభవనిరతుల్ ॥ గీ ॥ శిరముమూసినపుడు మరువంపుమల్లికా । కు
సుమములుధరింప బాపగుసంద్రదు । దగశిరోరుహములు జైలంబువిడు
చని । తరిని మొగలిపువ్వు దాల్పవలయు ॥ గీ ॥ రెండుఘటికలుజా
జాలు నుండుకావి । మొల్లలునువిరివాదుల మొనయునాల్గు । ఘడియ

లోకరమ్యామృతాన్నల గ్రాలుగంధ । మొకపగలు చేయుసంపెంగ యుం
డవలదు । క ॥ కరవీరంబులయందును । కురువిందములందుఁ బొకుళ కు
సుమములందున్ । వరమల్లికాసుమంబులు । పరిమళములు రెంపుజాలు
జాయుక యుండుఁ । గీ । ఉండు రెండు బగళ్లును రెండు రాత్రు । లర
య చేమంతిపువ్వుల పరిమళంబు । వైదు రాత్రులు మొగిలిపూ లందు
నిలుచు । దానివోలుచు చెంగల్వ తావి వెలయు ॥ గీ । మొగలిపువ్వు
కంటె తెగ చెంగల్వకంటె । మైమరవన్మొకంటె మల్లికాదు । సుమము
కంటెనను హితమమైనపువ్వంబు । దెలియ లేదు వసుమతీలలామ । గీ ।
అగరుకుంకుమపువ్వును మృగమదంబు । కుంకుమను ఘనసారంబు గొజ్జ
గివిము । థంచిశిశిరనిదాఘాబ్ధి దినములందు । చందనములందవలయు పు
వ్వంబునందు ॥ శా । మూలజ్యేష్టంబనుష్టుచీరలను మో మూలంబరం
బుల్ ధరిం । పంజల్యాంబగు గ్రీష్మకాలమున ప్రాప్తంబై నవవర్షంబు వే ।
శంచంగాపులుగావులున్ ధవళ చేలంబుల్ ధరింపాదగుఁ । రంజిల్లంగ
నుదాడిపైత్యములు దూరంబై నివర్తింపగఁ ॥ సీ । వనితగట్టినయట్టి
వస్త్రంబు దాల్చిన భాగ్యమ్ముకౌర్యముం బాటిపోవు । మాసినచేలం
బు మానవులకు ధరియింప తీటయునశుభవృత్తియు ఘటిల్లు । నవ్యనివస
నంబు నరయుక దాల్చిన చేసినపుణ్యంబు చెదరిపరచు । నెలుకగొట్టినయ
ట్టి వలువధరించిన సంతాపమొనరించు వంతతంబు । ఖండపరిధానము
ధరింప గదియుకష్టమ్ । కాలినపటంబు దాల్చిన మేలుదొలగ । జేసికా
లునిప్రోలికి జేర్చుగాన । వీనిధరియింపగూడదు వ్యారికైవ । మ ।
తెలుపుంజెందరు వేల్పులిత్తుకు మహాదివ్యంబులైనట్టియు । త్నవముల్ ర
త్నవిభూషణప్రచయమున్ దాల్పంజన శ్రేణిక । ల్లవిలేకున్నను లక్ష్మి రాగి
యును లేకభ్యంచితంబైనపో । మణిభూషాళిధరింపగల్గునుకు సంపద్వై
భవోత్సాహముల్ । గీ । కఠినమైచిక్కనై లప త్యాంతగిలిగి । యొగ
రు లేకడ కొత్తున నొత్తబడుచు । శశివిసితఖండ రుచిమాన వ
ట్టమైన । ప్రాతదియుమధురమౌనునైన క్రముక మొప్పు । సీ ॥ దళవా
క్కబండిన తాంబూలపత్రముల్ మాజేసితయ్యాగ మానవొకర్చి । తొ
డిమెయు దట్టింది నడిమియాసయుదీసి పొవగశ్యాలిచివక్క బోస్కట్టి । క్షీ

లాక్షచూర్ణంబు నియమంబుగాఁ బెట్టి భోజనంబునకు దుర్వ్యపేం
దు । నాల్గుమూరులుభోజనంబు చేసినమీఁద రెండుమూరులుమరి రే
యిన్ప్ర । మాణముఁగ నాకుదడిరియొత్తి మానవులకు । తమ్మలము నిష్ప
చుండు ప్రధమరసద్వి । తీయరసముసునుమిసి తృతీయరసము । పొ
దల్ప్రమింగినయమృతము బోలునదియు ॥ గీ ॥ ముఖవికాసముసంతతా
మోదకరము । సారభవివర్ధనముఁగభర్గ సౌఖ్యకరము । భూరిజోవ
గ్నముసుపతి భోగవేళ । దర్పకమువిలాసకమునిచ్చు తమ్మలంబు ।
వ ॥ మఱియు క్షయరోగంబును రక్తపైత్యంబును అపస్మారంబును
చిత్తభ్రమయు పాండురోగంబును కొమ్మనొప్పియు గ్రహణియు కడు
కాసయు కాసలుగలవారలు వీద్యంబు సేయఁగూడదు వినుండు । సీ ।
రసగంధముల నోహా రాహిత్యమునడంచు దనరఁగాఁగ్రోణాయి దంత
ములకు । జిగిబిగిఁదెచ్చుఁజె న్నౌరక్తపైత్యమ్ము మగుచుసౌఖ్యావహం
బై తనర్చు । ముఖవికాసముఁగూర్చు మోదంబునెనయించు చింతింపన
పుడురంజిల్లఁజేయు । కామినీవశ్యత బరగించుపడ్రిసంబులశంకెపటుల
నమ్మార్తిఁ దనరు । తాపమునడంచు జిహ్వకు దగఁదలిర్ప । చలువమందిం
చులఘుకారి శైత్యహారి । దీపనికరంబుకొంపుదోష యాపనంబు । ధ
రణిజనులకుకర్పింపు తమ్మలంబు । గీ । అశ్మచూర్ణంబువాతపై త్య
ములనడంచు । శంఖచూర్ణంబుకఫపైత్య సంహారణము । చిప్పసున్నం
బుశ్లేష్మవిచ్ఛిత్తి జేయు । గుల్లసున్నంబువాతిమ ర్దణముఁజెరుచు ॥
ముత్యాచూర్ణము మేనిక । వ్యక్తముగాఁగాంతినిచ్చు వజ్రంబునకుఁ ।
సూత్రులఘటించుగౌరవ । యుక్తిఁజూపఁగించురాజ యోగ్యతదెచ్చుక।
గీ । సున్నపాతునపాయువు సన్నగించు । పత్రమూలంబునసురోగ బా
ధజేయు । నగ్రపత్రంబుసనుపాప మతిశయిల్లు । నడిమిఈనెయు బుద్ధివి
నాశమొసఁగు । క । శ్రమముకమలగుణంబులపై । త్యములడగించుము
దుతీల నాకలిబుట్టిం । చుమోదంబుఁగదాహామొకి । భ్రమయుమూర్చ
వ్యక్తిశుద్ధి గావించుదగఁ ॥ గీ ॥ నాగవల్లీదళమ్ముల వైజగుణము ।
భేదశక్తియుకఫపైత్య భేదనంబు । నానసామయనికరంబు పదుచుటు
యును । గలిగిరంజిల్లశాలయులో కవరిజనుల ।క। కరిముక్రముక్కాటు

తనగౌరవేళ । సమూలముగపర్ణములు మెసగగఁ దాంబూ । లములప్రూ
దుగాకుండఁగ । నమలఁగవలయునుధరిత్రి నరవరముఖ్యులకున్ ॥ గీ ॥ భరు
లనిందింపకేతరసుం దరులఁగోర । కహములనునిదురింపక ప్రాణతతికి ।
కీడుదలపకకపటంబు గినుకయలుక । మదములేకుండుటసహజంబు మాన
వులకు ॥ గీ ఎంతచవియున్నరుచియు నభీష్టముగను । భోజనముగాని
వంటకంబునుభుజింప । జనదుబుడబుడలాడుచు జలజముఖుల । మొ
గములనుచూచిక్రేవ్రేలంగ దగదుప్రేల ॥ క ॥ పలుకుతరిఁ జడిపెట్టక ।
పలుమారుంబొంకపలుకు పలకకలితనుదా । వలచుచుబాగడినగవ । నన్యు
లకుపకారంబు చేయుట ప్రాప్తవరునకున్ ॥ సీ ॥ కాలిమితో నాప దల
యందుధైర్యంబు నొందకసంపద నుబ్బబోక । శమగుణాన్వితుడయి సా
హసకార్యంబు లందుసమధూడ వైపరీత్య । చేయంగదగదుసు చిత్తు
వైడయిరుపొద్దు నల్పభోజనుడవై యనుదినంబు । శరణుజొచ్చినదీన
జనులరక్షింపనే మరకనుదానధర్మమునుగలిగి । సుగుణసంగతియతిథి
దేవగురుభక్తి । గోద్విజప్రీతియునుదీర్ఘ కోటిసేవ । భూతదయయు
నువగ్బంధు పోషణమును । గల్గివర్తించువారికిఁ గల్గుసుఖము ॥ గీ ॥
పగలుసురతంబు చేసిన పాపజనన । కాయువునశించుపాపాత్ము లైనప్రి
జలు । బుట్టుదురుసంధ్యలనుసిరి బోలుగాల । మొరిగితరుణులగూడిన
నెనయశుభము ॥ మ ॥ పరభామల్ పరివర్జనీయులు దలంపన్ వారిలో
ధారుణీ । శ్వరుభార్యామణిభ్రాతృపత్నియు గురుస్వామిప్రియాజ్ఞాతి
యున్ । ధరణీదేవవధూటియున్ సఖుని కాంతారత్నమున్ బంధుసం ।
దరియున్ మాతృసమానులందురనయ శాస్త్రజ్ఞుల్ ప్రసిద్ధంబుగన్ ॥ సీ ॥
పతివిరహితయైన పంకజాక్షినికొండ్లి కానికన్యనువృద్ధ యైనవతిని । రూ
పశీలములనా క్షేపింపబడ్డినయం గనతినవర్ణంబు కంటెనధిక । వర్ణ
మూదానిదు ర్వారగాత్రినిబాగ్గు కాయుదానినిరజ స్వలగుదాని । గడు
వలపుగుదాని బహుగుహగేడిని కుబ్జనార్తవన్ కులవిహీన । బ్రాహ్మ
ణినిపులినాంగిదు ర్భగనుకులట । నూత్నవతి భోజసాధ్విని స్త్రాలబంధు ।
మరువవిగ్రహకోపదిన్ యుపనాదు । నెలలునిండినగర్భిణిన్ గలియ
వలదు ॥ గీ ॥ వలదుచన్నులలేగాను తలుపుకుండు । అలరహిస్పా[illegible]

వాలు గన్నులను కెంపు । మోవి కాశ్లింటిసంపెంగ కావిమేను । భూరి
లజ్జయుఁగలవతికా బొందవలయు ॥ గీ ॥ వెలగునవుడు బసిమి మెరుగుఁదీ
గెయుబోలె । పొంతనిలచినపుడు బొమ్మవోలె । సురముఁజేరినపుడు విరి
దండవ్రాలెనిం । పొడవుపక్షచుపక్షతి గలియుటొప్పు ॥ ఉ ॥ నందనుఁడై
నపాతక మొనర్చిననన్య మనుష్య చేతవా । నిందునిమింపగావలయు ని
శ్చయమింటఁజనించికీడు జే । యుందొరకున్నమూషకము వారసిచంపగ
శాలుబోసిపి । ల్లిందగకాంచినట్లు నచలీకృతమానసులై స్వపోత్త్రముల ।
చ ॥ దినదినవర్ధమానలగు ధీరులకాపదవచ్చుబోనుకా । మనుజులకం
బెహెచ్చుగను మస్తకసంభవ మూకచోత్కరం । బునకగుఁగాక రెప్పలు
కు ఛృాయుగళంబున కుంత్కురపరిభం । ధన మొనరించు సేవిధిక ధంకయు
చింత్య మెరుంగశక్యమే ॥ సీ ॥ దీవతజారనీక తిపిపుట్టుకప్రియా భాషణం
బారులతో భాడిసేయు । నాత్మస్థితికిముద మొందగతన్నునిం దించుటక
లుగక నిష్ఠురోక్తు । లాడగసత్యవాక్యంబేక్షవచియింపు చునుదానధర్మ
వి స్ఫూర్తిమేరసి । శరణాగతప్రజా సంరక్షణము జేయు ధన్యుఁడుపు
వర్ణశతంబుబ్రతుకు । సంతతోద్యోగమునుసాహసంబునుచిత । యు
క్తమునులేనియలసున నర్ధచరితు । గవయనుల్లమునాగిర కన్యయుప
తి । వృద్ధునొల్లనివిధమున పృధివియందు ॥ గీ ॥ ఆవలింతునూరనాగి
ముక్కునబుచ్చ । వలయుతుమ్మనట్ల నిలుపవలయు । పలుమారునుహ
పింప దలనూచగారాదు । దగ్గడగదుసభల ధరణిజనులు ॥ గీ ॥ కార
ణముదైవమునుచులోకంబునందు । ప్రిజలుబూనినయట్టి పారంభ
యోగ । ముడుగరాదెంతయును మతిసూరకున్న । దిలలనరీతిదైలంబు
దీయవచ్చు ॥ వ ॥ యేతద్గుణ ధర్మపరివర్తన సుఖానుభవంబులు మ
నుప్రభులందు గలవు వారికి కృతయుగంబున శివనాసిద్ధుండును ద్వాప
రంబున సేకోరామ పండితుండును వారిగురువర్యులగుమరు కలియు
గంబున శ్రీపతిపండితులను దేశికవరుండు కాగలందు వారు మునిశాపం
బును బొందియు చింతాదైన్యంబులు జెందక కీర్తి ధర్మంబు లంబ్రికాక్షు
లైరని చెప్పిరంత ॥ ఉత్సాహ ॥ హారహీరకారతార కారవిందకుందనీ।
హారఖారదాబ్దకార దాబ్జకారదామరా । హారసారసారసార సారసప్రష్ఠ

లంబనం । హారకుముదమల్లికాజ్జనాంగమల్లికాజ్జనా ॥ క ॥ మందరమందిరసుందరి । సుందరకుందరదనౌఘ సుజనహృదబ్జేం । దిండిరదారుకముని । మందారముకుందనుతయు మందానందా । మాలిని । నతలిబిజయవాటి స్వనకాసుగానవధీశ్రీ । యుతివిలసితమూర్తీ యోగిచేతఃపవిత్రీ । ధృతనవజలజారీ దేవతాసింధుధారీ । వితరగుణశాలీ విద్వదంభోజహేళీ ॥

గద్య । ఇది శ్రీమదగస్త్యేశ్వర వరప్రసాదలబ్ధ ప్రసిద్ధకవితా విచక్షణ
సులక్షణ శాండిల్య గోత్రపవిత్ర ఎరభద్ర మంత్రిపుత్ర సహజ
పాండిత్య వీరనామాత్య ప్రణీతంబైన మనువం
శపురాణంబను మహాప్రబంధంబు
నందు, చతుర్థాశ్వాసము
సంపూర్ణము

శ్రీరస్తు

అవిఘ్నమస్తు.

శ్రీగురుచరణారవిందాభ్యాంనమః

మనువంశపురాణము.

పంచమాశ్వాసము

క । శ్రీకరనగజాస్యాబ్జవి । వాకరబాలేందుభూష వాసవముఖనా । కౌకస్సన్నుతపాదక । శాకరభసితాంగమల్లికార్జునలింగా ॥ వ । అవధరింపు మవ్వలి వృత్తాంతంబు శౌనకాది మహామునులు కథికునితో నిట్లనిరి ॥ క ॥ మనువంశవిభులుకలియుగ । మునమునిశాపంబులమున్ను బొందిననేలా । గునవర్తించిరి ధారుణి । జననాయకులెవ్వరవరు శాసించిరొగా ॥ వ ॥ మీరు భూతభవిష్యద్వర్తమాన విజ్ఞ

వక్షాళరు గావున మిమ్ముల భవిష్యద్వర్తమానం బడుగంగ వలసెమా
కెఱంగింప వలయుననవుడు రోమహర్షణి తనూభవుండు మీరన్న యా
ట్లు వ్యాసప్రసాదంబున భవిష్యత్ప్రచారంబు నెఱుంగుదు రాజులవిధం
బు జెప్పెదవినుండు ॥ సీ ॥ ద్వాపరాంతమునను ధాత్రిపురంజయుం డ
నురాజాయె లెన య్యునఘుమంత్రి । యగుశునకాహ్వయు డవ్విభుదుని
మిత త్పుత్త్రుడైనట్టిప్ర ద్యోతనాఖ్యు । ధరణికిఁబతిఁజేసె దత్సుతుండైనవి
శాఖయూపుడుబ్రోచె జనులనంత । రాజకుండటమీద రాజయ్యెబుద్ధమి
తం తలభూమిగాచెద త్తనయుడైన । నందివర్ధనుడిట్టిచం దమయున
నూట । ముప్పదినెనిమిదివత్సరం- బులుధరిత్రి । కధిపుడై సర్వసౌఖ్యం
బు లనుభవింతు । రమ్మనుజనాయకోత్తము లై దుగురును ॥ వ ॥ అం
త మీఁదట శిశునాగుండును కాకవర్ణుండును క్షేత్రధర్ముండును క్షే
త్రధర్మజుండును విధిసారుండును అజాతశత్రుండును దర్భకుండును అజ
ఉదయుండును నందివర్ధనుండును మహానందియునను మహీపతులు పదు
గురును మున్నూట యఱువదియేండ్లు భూపాలనంబుగావింతురు తదనం
తరంబున కలిప్రబలంబగుటయు శూద్రప్రాయులయి యధావైధా
ర్మికులగు రాజులుద్భవించిరందేక ఛత్రాధీశ్వరులై మహాపద్ముండను
మహీపతి రెండవ రామునింబోలె భూశాసనం బొనరించు నతనికుమా
రులు సుమాల్యప్రముఖులయిన భరతుండును వటకుండును శివస్వా
మియు అరిందముండును గోమతీపుత్త్రుండును హరిమంతుండును నె
వనరుండును శివస్కందుండును శతసంవత్సరంబు రాజ్యంబు సేయుదు
రు మీఁదట నటమీఁద మహీసురుండు జగత్ప్రసిద్ధులైన తొమ్మండ్రు
నందాఖ్యులగు నందనుల భరించువాడు అంతట చంద్రగుప్తుండను బ్రా
హ్మణుండును భూమికి రాజవును దత్తనూజులు హరివారుండును అశో
కవర్ధనుండును సుయశస్కుండును సంగీతుండును శాలిశూరుండును సో
మశర్ముండును శతధన్వుండును బృహద్రథుండును మౌర్యుండును న
నువారు నూటముప్పదియేండ్లు భూభారంబు వహింతురు బృహద్రథుని
వధించియతని సేనాపతియగు శృంగాహ్వయుండు రాజ్యంబు పాలించు
మీఁదియ అగ్నిమిత్రుండును సుజేష్ఠుండును వసుమిత్రుండును సుభద్రం

డునుపుళిందుడును మేఘుండును వజ్రమిత్రుండును భాగవతుండును దే
వభూతియను శృంగుండు ననువారునూరు సంవత్సరములకు నెక్కుడ
గానేల నేలుదురు అంతఁ గణ్వులను పృథివీపతు లల్పగుణులు ధరణి పాలిం
తురు కణ్వామాత్యుం డైన వసుదేవుండు శృంగదేవహూతుల హరించి
తానుక్కరుండ ధరిత్రికధిపతియయ్యె నంత భూమిత్రుండును నారాయ
ణుండును కణ్వసంబంధులగు వారును మున్నూటనలుబదియైదుసం
బులుధరాతలంబును శాసింతురు మరియు కణ్వవంశుం డైనసుశర్మనను
హరించి తనభృత్యుండగు నాంధ్రజాతి యుండగు శూద్రుండు బలవం
తుం డై ధరిత్రి ననుభవించు వానితమ్ముఁడు కృష్ణుండు కొంతకాలంబు
మహీపతియగు నంత శాతకర్ణుండును పౌర్ణమాసుండును లంబోద
రుండును సిబిలుండును మేఘస్వాతియు నటమానుండును హారిష్టుండును
మహాలేయుండును తలకుండును పురీషభీరుండును సునందనుండును య
జ్ఞశ్రీయుండును విజయుండును భావ్యుండును బీజుండును ననునృపతులు
నన్నూటయేబదియారు వర్షంబులు భూమి శాసింతురు మఱియు నే
డుగురాభీరులు పదునొకండు గర్దభులు పదియాఱుగురు కంకనామధే
యులు భూపతులుగాగలరు మఱియు నెనమండ్రు యవనులు పదునాలు
గురు తురుష్కులు పదుముగ్గురు సురండులు పదునొకండు మౌనులు న
నువారు వెయ్యేండ్లు రాజ్యాధికారు లగుదురు అంత కిలకిలాపట్టణంబు
న భూతనందనుండును శిశునందుండును యశోనందియు ప్రవీరకుండును
యును ద్రుండునునగు మనుజపాలకులు నూటయాఱబ్దంబులు ధరణి భోగిం
తురు తత్తనూజులు పదముగ్గురు బాహ్లికులును పుష్పమిత్రుండును దు
ర్మిత్రుండును వ్యస్తుండును మొదలయిన యాంధ్రదేశాధీశ్వరులు నేడ్గు
రు కోసలాధీశ్వరులు ననేక కాలంబు జనగలవారు కొంత కాలంబు
భూపాలనం బొనర్తురు మఱియు వైదూర్య పతులగు నిషధరాజులును
మగధాధిపతులును విశ్వస్ఫూర్జియు రంజయుండును పుళింద్రుడును మ
ద్రకులను గంగాప్రయాగంబుల ననుసరించి భూరక్షణంబుగా నింతు
రు మఱియు మహీసురులు భృత్యులగుదురు భూపాలకులు సూద్రప్రా
యులు మ్లేచ్ఛప్రాయులును నగుదురు మఱియు ప్రజలం శ్రీ ఖాళగోప్రా

హ్మణఘ్నులు పరదార ధనాపేక్షకులును దితాన్త్రమిత ప్రాయులు న ల్పసత్త్వులు నల్పతరాయుష్కులు నసంస్కారులు క్రియాహీనులును రజస్తమోధృతులు నగుదురు రాజస్వరూపులైన మ్లేచ్ఛులు ప్రజాభక్షణంబు గావింతురు తజ్జనపదా వాసులు రాజపీడితులగుదురు నాశనం బొందుదురు మఱియును ॥ సీ ॥ కలియందు ధర్మంబు కరుణసత్యమువాయు నాచారమునుశాంతి యనుదినంబు । జనుచుండుజనులకు ధనపం గ్రహమునవా చారధర్మగుణాది సంగ్రహంబు । స్త్రీత్వపుంస్త్వములందు ప్రీతియుబ్రాహ్మణ త్వంబునసూత్రమా త్రముదలంప । కాండిత్యమంతుబా పలవాక్యమునసార్య తయునసాధుత్వంబు డాంబికతయు। గలధుస్నానంబలంకార విలసనంబు । దక్షతకుటుంబపోషణ తత్పరతయు । నట్లుభువిదుర్జనాకీర్ణ మగుచునుండ । రాజబలవంతుడఖల వర్ణములలోన ॥ సీ ॥ క్షుద్రవిక్రయులును చోరసదృశులును నైవరాజులచేత నఖిలజనులు । పుత్రదారపదార్థ ములనుగైకొనిభయంబున శైలకాననం బులకునేగి । కందమూలములుశాకములుసితక్షౌద్ర కుసుమఫలాదులు మెసగికొనుచు । వృష్టిశూన్యతమదు భిక్షపీడితులౌచు వాతసీతములచే వ్యాప్తినుగిలి । క్షుత్పిపాసలచేరోగ గుణముచేత। చింతచేతనుదస్సి క్లేశింపుచుందు । రిరువదేండ్లునుముప్పది యేండ్లునగుచు ।। సజ్జనంబులపరమాయు వావహిల్లు ॥ సీ ॥ కలికాలమునవేద కర్మముల్ నశియించు వర్ణాశ్రమస్థితుల్ వరదగలయు । సకలధర్మములుపా షండక్రియలుజెందు పశ్శభులుబల్ దొంగలై పశ్శలుచుందురి । చౌర్యానృతవ్యర్థ జంతుహింసాదినా నావృత్తులజరించు నరచయంబు। ధరణివర్ణములు సంకరరూపముగనుండు గోవులమేకల కొలదినమరు । వ్యాశ్రమంబులు గృహములమొట్లబోవగు । బంధుతతిశాత్రవులరీతి బరిఢవిల్లు । ప్రామధులజనుస్వరూపతనుండి వెలయు । జలధరంబులుమెరుపుల సరణిదనరు ॥ గీ ॥ ఇట్లుజనములుదుర్వ్యృత్తి నెపగుచుండ । గలియుగాంతమున్నందు శాస్త్యార్థ్వజుండు । ధర్మసంరక్షణంబున ధర్మశిక్ష । ణంబునొనరింపదలచిపత్యంబు చేత ॥ వ ॥ శంభలంబనుగ్రామంబున విష్ణుయశుండనుబ్రాహ్మణునకు కల్కిరూపంబున ప్రాదుర్భవించి దేవదత్తం

లైన తురంగంబునెక్కి ఖడ్గహస్తులై మ్లేచ్ఛప్రాయులయిన సకలశత్రు
జనుల సంహరించి జగంబు రక్షింపు మనియు నాయకులున మునిశా
ప కలితులైన మనువంశజుల వర్ణనంబు వినుండు ॥ క ॥ ఆహూపంబు
లునాయా । చారంబులునావమగ్రి సంపదయాక్షి । ర్యాయూధియు వా
బలములు । వారికిలగ్గుమమునీంద్రి వరశాపకర్తి ॥ సీ ॥ ఆపహాపర్షి
గో త్రిస్వయులగుమను ప్రభువులుశాపకా రణముపలన । వ్యవహార
గోత్రిప మన్వితులయితిల వృత్తులానురతిల వృత్తికతన । నాగోత్రిము
లయుత్ప రాంతంబునవనూళ్ళ శబ్దముల్గలిగి ప్రశస్తనుగుతు । పసపక్షి
ముసునూళ్లు ముదునూళ్లుచేనూళ్లు గుబ్బనూళ్లుమొదలగు గోత్రవితతి ।
దనరునందట్టివాల్గుగోత్రములవారు । నాల్గుశాఖలవారలైనాల్గుదిశల ।
నున్నవారలుప్రబలులైయున్నవార । లగుటతద్వంశమునబెద్దలనదగుదు
రు ॥ గీ ॥ తిలలుగానుగాడతెలుకులవారలు ॥ కడిగియాడదేవ గాండ్లవా
రు ॥ కడుగకాడిరేనికసిగాండ్లవారును ॥ గానుగాడమరియు గాండ్లవారు ॥
వ ॥ అను నామధేయముల బ్రసిద్ధులగుచులు మరియు గ్రామ్యగోత్రం
బుల రాజర్షిగోత్రంబుల విధంబువినుండు ॥ (☞ ఇట బ్రతిగో
త్ర నామాంతమున " నూళ్లు " అను పదముచుగలుపునది)

గ్రామ్య గోత్ర వివరము

వ ॥ సకల, నగ, సంగ, సంత, సమ, శకల సనక, సద, సంప, సర్వ
సరి సంబ, సతు, సన్న, సాకి సావిత్రి, గుదు, ముదు, గుల్మ, గురు, గు
సు, గుమ్మ, గుదదు, గునక, గూ, గుట, గుంట, గుశి, గర, గంప, గురు
వు, గుంద్ర, గాచి, గను కంథ, గాగి గొన, గల్ల, గునద. గా, గోగు, గం
ద, గళ, గాజ, గిలక, కంప, కిక పాలుపు, విద్ద, పొంచు తులసి, తు
లక, తిలక, తాలు, తప్ప, పెరట, విరచి, పత్తి, త్రై, పానగ పెట్టి, త్రు
ట, పెద్ద, వింధ, సురివి, తిమ్మ, విరు, విను, విగడి, విదప, అకొ, విటు, వ
ర, పొదకి, వశి వసు, వాడి, పొలది, పొండి, వాజ, వామ వలసి, వస్తు
పెటు మాణిక్య, పెంగు, పెన, వేబ, మరద, విను, మవిక, ఇచ్చి వాటి
పెంగ, మదు, మొలక, మరిచి, మద, మాణిక్య, మాగ, మిట్ట, మాళ
మాగు, మొనస, మడుగు, విరాగు మొక్కరు, విరిపు, శ్రీగ

బొంతి, బంద, ముకుకు, ముదు, ముద్ది, ముత్తె, ముసు, మోత్రు,
మూటు, మొలు, వరక, మొరుపు, గుజ, వెలసి, ముకుపు, ముదర, మొర
పు, రేప, రాగి, రంగ, కంబు, రువ, రుద, రుబద, కంచు, కంత, క
ర్మ, కొన, కొతి, కోడి, కొత్త, కంజ, కొప్పు, కొల, కొవ, కొంగ
కల్ప, కలుగు, కవి, కటక, కెంత్రు, కమ్మ, కలువ, కురుకు కుప్ప, కు
కు, కల్ప, కేగు, కండి, కదప కదుగు, కిదుగు, కొల, కంజ కేట, తు
ము, తగు, తాళి, తియ్య, డిబ్బ, తెల, తార, తుమ్మ తదవ, అంప, తి
త, త్రిపుర, తెంకి, తమ్మ తాగ' అవు, అర, అండ, అందె, అయిత,
అక్క, అతి, అయ్య, అత, అది, అంజ అదవ చా, చిలమ, చిక్క
చాదు, బయి, బడి, చే బరగ, చేల, బోధ, భోగి, దాళ, బన్న, భృ
గు, బులక, బకు, బయిద, బలుక, బలిమి బడ్రి, బస, కింద, యా
మ్మ, యాది, యలమి, ఏ, యనము, విసుక, యేక, యేపు, ఈశ్వర, ఈ
గు, ఈమ, యజగ, యుదుదు, యరద, అనుగు, యవలి, యుడుగు,
యాబుకు, యిమ్మ, హార, హంస, అది, అదిరె, యిడి, ఉరప, హేము,
బలసి, రంప, పిధ, శోధ, జ్ఞాని, రుజ, శివ, శాబ, వనగ, శమ, శ
క్తి, శిరి, శిద్దు, శైల, శైలమ, శూతి, శూర్ప, సిప, శింప, శిలమ, శు
త, సెట్టి, దుబ్బి, దిరు, దంట, దగము, దనుగు, దేవ, దళ, దివ, దళ
వ, దాము, దినుబ, దిరుగు, దమక, దణగ, దహాల, నంద, నెలుగు, నీ
ల, నేగు, నూగు, నృపు, నుసిక, నిలవు, నిగ్గు, నేకె, నువ్వు, నుంగు, ని
న్నల, మృదువ, నృజక లషు, లోక, లోల, లంక, లోంక, లేవ, లిం
గ, లంప లెంక యిరిక వేగు లంబ లవిరి వింప లన్ను లంతి, ఇల, ల
గు, వవ, శుభగ, శన, దమర, దలను, దంక- దిలక డాలిబ- డావక,
డాబి దువ, డింపుల, ద్రై, బ మొనిక, పురజ నాగి, ద్విలక, రాపు - ర
వ్వ - రతుల - చితి - మాచి - చెంగ - చిక్క - చే - చేడి -
చెట్టు - చెబ - చెంద - చెద- చెల్వ- చంద్రి - చెంది - చాటు- చి
లక- చిరు- చెంగు చుక్క- భాగ - చొప్ప- చరప చితి- చెప్ప- వి
జ- అర్థుబి- అయి- అయిన అయివ- విప్ప- యారు- యింకు వృథ
ల యాతి- యము- ఈవు- బంబ బుధ బంప బిజ బుమ్మ- బుగు- బూబ

క- ఋలమ - ఋంగ - జలబ - ఋమ - ఋగర - ఋలవ - ఋగు ఋ
క్ష - ఋంచ - మొదలగు వైయ్యాగ్నిత్య గోత్రంబులు ప్రసిద్ధంబులగు.

ఋషి గోత్ర వివరము.

ముద్గలగోత్రము, ముద్గునూళ్లగోత్రము, మాసలగోత్రము మసునూళ్లగోత్రము, శౌనకగోత్రము, చేనూళ్లగోత్రము సనకస గోత్రము, గుంజపాలగోత్రము రుజనూళ్లగోత్రము సనక నూళ్లగోత్రము, విశ్వామిత్రగోత్రము, విసునూళ్లగోత్రము, కౌశికగోత్రము మాండకర్ణిగోత్రము మందనూళ్లగోత్రము పులస్త్యగోత్రము పులకనూళ్లగోత్రము సనందనగోత్రము నందనూళ్ల భృగునూళ్ల గోత్రములు వశిష్టగోత్రము వసునూళ్ల గోత్రము మొదలుగా ఋషిగోత్రంబులుబుట్టె తద్భవగోత్రంబులగు ఈగోత్రంబుల బ్రవతిల్లుచుండి మనువంశ తిలకులొకనాడాత్మ ప్రకారంబులు విచారించి మనమొక్క మర్యాద నుండుదమని తలంచి ॥ సీ ॥ శ్రీమద్విజయవాటి శామల్లికార్జున స్వామియాత్మేష్ట దైవంబుగాగ । శ్రీపతిపండిత శ్రేష్ఠుండునిజకుల గురుడుగాగావించుకొన్నవార । లగుచు తత్పురమున కరుదెంచియభవాలయంబుముందరిమంటపంబునందు । గురులభూసురులను గూర్చి తత్పరిముఖంబునచతుర్గోత్రసంభూతతతి । ప్రథమతాంబూలగంధముల్ పరిణయాది । శుభమాహాత్మ్యవిధులనునీయనిర్ణ । యించుకొంద్రుమహాభూతపంచకంబు । సాక్షిగాగచతుశ్శాఖజనులు ప్రీతి ॥ మరియును ॥ గీ ॥ మల్లికార్జునవిభునకుమంటపాదు । లమరగట్టించి నిరతోత్సవములొనర్చి । నిత్యనైవేద్యములొసంగయుత్సదార । మతులవిశ్రుతులగుదురు మనుకులజులు ॥ సీ ॥ చినుకుచిన్నముగి గాంచనవృష్టి గురిపించి నట్టిమాధవవర్మయాటననంత । పాలుడు దిక్కుభూపా పతిరణరంగభూ పతియునునాగభూపాలవరులు । ననిశంబుతమరొనర్చినయాట్టనైవేద్య ములుంపాగనీకున్న తిలరపస్ప । వరతాకజనులుసర్వముగాడియభిమానమునసట్టినైవేద్యములనొసగర । గానుగకునైదుపలములవూసవెత్తు । చొప్పువనునూనెదీపరాసులకునొసగ । గడగితిలకేశ్వరాఖ్యలింగప్రతిష్ట । సలిపినపుడురుకన్నవంబులరసతతము ॥ ఉ ॥ తొల్లిటికించుమిక్కిలిగ ధూర్జటికిల్పకముల్

నాలంగఁ భూ । వల్లభుఁడవ్విధంబుగని వారలలోమనువంశులాంచిమా । శ
ల్లపుత్రుల్లు చేసినదు యూకునకట్లనొనర్చ్చుదన్నరం । జల్లుచుసాంప్రదా
యముగ జేతురువారభవోపహారముల్ ॥ గీ ॥ అవ్విధంబునశ్రీమల్లికా
ర్జునునకు । కనకదుర్గకుతిలికేశ్వరునకు నొగ్గ । విధమొనర్రుచునిత్యనైవే
ద్యవిధులు । విజయవాటికనమ్మనుప్రజలువేడ్క ॥ సీ ॥ భునశివాలయము
లు గట్టించికొందరు నిత్యనైవేద్యముల్ నెరపుచుండు । వసుధామరులకు
వివాహముల్ కొందరు గాంతుని తీకుతు కంబుతోడ । నడిగినకోర్కె
తే దనరయాచకులక క్రింతుగాకొందరు ప్రీనుసువన । కూపతటాకము
ల్ కొందరుత్రివ్వించి తగనొనర్చెదరుపం తర్పణములు । మఱియుకొం
దఱుసంవత్స మాగ్రిలగుచు । సకలధాన్యాదివస్తుసం చయముసంగ్రి ।
హించిక్రయవిక్రయములుగా వించికొనుచు । నుండుత్రిలవృత్తి చేకొంద
ఱుండురెలమి ॥ వ ॥ మఱియు తదాత్మారాంతగాంచెటు వినుండు ॥ సీ ॥ మ
నుకులోద్భవుడైన మనుజుండుసూర్యోదయమునకుబూర్వంబు నందు
లేచి । గురులఘుశంకల బుద్ధిలదీర్చి హాస్తపదశుద్ధియు దంతధావనం
బు । నొనరిచిముఖముతూ శమువేసితిలక ధ్రాలుడై నతనయొక్క పదము
ఖములు । గడిగిగంధంబున తతిలుశృంగారించి గానగయుగమున గ
ట్టితిలలు । తగినమాత్రింబులానిగా నగపముద్ధ । తికెత్రియకుపుంగవమును
శా ధింపకెంత । యునుసుఖంబుగవాడి-ప నుచితపరణి । నట్లుగాకున్న
న్నాతని వధుముకెంచు ॥ గీ ॥ కాచహాయములయిన గాజులుగూడదు ।
కనకమయములయిన కంకణముల । దగుధరింపమనుజ తరళాయతాక్షి
॥ । కంచుకంబుదాల్ప గాదుమఱియు ॥ సీ ॥ రమణకుండనుమావి
రజతాదిత్రియందుబం డారువృక్షముక్రింద భూరినిష్ఠ । తత్కుసుమాదు
లు దహనాత్మునర్చించి తందమూలాదిత ఫలముకొనుచు । బదివేల
వేయిద్దురత పంచాననర్చుచునుండి యాశ్వరకృపగాంచి కృష్ణవేణి । దరిను
న్న జయవాటి కరుణాంచిరమణకు దేవతాలింగపత్రి తిష్టజేసి । రమణకప
యుపత్రినురుకటా కమరచించి । అన్నసంతర్పణముల బాత్రి హస్మాములదని
గ్ను । నతనివాతంబుభాగ్రైన యదునునూళ్ల । గోత్రసంభవులాచాట్ట గొ
ట్టుముగఖ్య [illegible] ధునీశ్వరుండు సింధుస్థార [illegible]

హింసహంబుక్రింద నాల్గువేల మున్నూరేండ్లు శ్రీశాద్రిశైల తపంబొనర్చియు చు తత్పుష్పఫలంబుల మహేశ్వరునకు బూజోపహారంబుల సమర్పించి కందమూల ఫలాహారుండై మహాదేవు కృపవడసి యరుదెంచి బెజవాడ యందు కోవెలలగట్టించి యచ్చట జీవంతుడను పురాంతకుని ప్రతిష్ఠ జేసి జీవంతిసముద్రంబను తటాకముత్రవ్వించి యనేక బ్రాహ్మణ సమూహా ధనంబందుగావించె తద్వంశజులు యరవకులగోత్రము వారలా భూరుహంబును నరకగూడదు వెలనుండను మునీంద్రుండు గన్నెరు మ్రాక్రిందను హాగ్నిస్థాపరుండై కైలాసంబున మూడువేలయేండ్లు తపంబుగావింపుచు తత్పుష్పంబుల నభవునర్చించి కందమూల భోజనుండై శివుని కారుణ్యంబు బడసి యేతెంచి విజయవాటికయందు వెలసేశ్వర ప్రతిష్ఠవలిపి వేలసనముద్రంబను సరోవరంబు ద్రవ్వించి చతుర్వేదపారంగతులయిన విప్రులకు బ్రాహ్మణ్యదానాదుల సంతృప్తి జేసి కీర్తివడసె తద్వంశజులు ఆరునూర్ల గోత్రజులా భూజంబు దునుమ దగదు, విశ్వామిత్రునను మహాఋషి వింధ్యాచలంబున నశ్వద్ధమహీ రుహంబు క్రింద పంచసహస్ర సంవత్సరంబులు తపంబు జేయుచు తత్పుష్పంబుల నీశ్వరుంబూజించి కందమూలంబుల భక్షించి హరుని కృపబడసి బెజవాడకరుదెంచి నిజనామంబున తటాకంబువేయించి విశ్వామిత్ర లింగప్రతిష్ఠ నొనరించి ఆరువేల బ్రాహ్మణోత్తములకన్న సంతర్పణంబులగావించె తద్వంశసంభవులయిన కుట్మారుగోత్రజు లాతరువుదునిమ నర్హంబుగాదు ॥ సీ ॥ శిష్టాంకుడనుముని శ్రేష్ఠుండు శాల్మలీశాఖక్రిందమహేంద్రశైలమందు । బదివేలయిన్నూట పదియేండ్లుతపము జే యుచుతత్ప్రసూనంబులమ్రగపూజ । గావించి గౌరీశు కరుణ గయికొనివచ్చి బెజవాడలో తనపేర చెరువు । గ్రామంబుగట్టించి ఘనచతుర్వేదపారాయణులగుభూసురప్రవరుల । నారువేల కుటుంబుల నచటనిల్పి । తనిపె వారలవన్నమం తర్పణముల । నక్కులమువార ప్రాతినా-శ్లాఘ్యగోత్రి । శాలకునాచెట్టుగొట్టుట చొప్పుగాదు ॥ సీ ॥ వారదముడినాల నగముక్రిందనువాల్గు వేలనన్నూరేండ్లు నియతమౌయున । తపముగావించు [illegible] తత్పుష్పఫలముల హాళునకుబూజోప [illegible]

ము లాహారుడై పర మేశు మెప్పించి తత్కృపనుబడసి । యాత్మనామ
మునఁ బట్లాదయంబు రచించి గ్రామంబుగట్టించి భూమిసురుల । వారు
మూరిండ్లవారల నందునిలిపి । యన్న సంతర్పణములసి త్యమునుతనిప్ప
నవనిసూరాళ్ల గోత్రజు లైన తత్కు । లాగ్రణులకక్కజముదుర్చిప నను
చితంబు ॥ వ । వైగుండను మహాఋషి కరవీర తరువుక్రింద రెండువే
లయేండ్లు తపంబు జేసి పశుపతికృపనువడసి విజయవాటి జనుదెంచి యం
దు వైగవముద్రింబడు కాసారంబును ద్రవ్వించి వైగపురంబను గ్రా
మంబుగట్టించి బ్రాహ్మణుల తొంబది యైదిండ్లవారి నందునిలిపి సంవ
త్సర గ్రాసంబునడిపె తద్వంశంబు వారగు అనుమనూళ్ల గోత్రసంభవు
ల కాకుంభినిరుహంబు ఛేదింప నుచితంబు కాదు । సీ । మత్రియమోద
కుడను మాసేంద్రుడిం ద్రాక్షి వృక్షముక్రిందనా ర్వేలయేండ్లు । తపము
గావించుచు తత్పుష్పములపుర హారుని బూజించి తత్కరుణబడసి । జ
యవాటికరుదెంచి శంకరాలయముగట్టించి మోదకనామ పంచముఖ
పరి । తిష్ఠయొనర్చియా త్మీయాఖ్యచెరువు ద్రవ్వించి గ్రామంబు గట్టించి
యందు । మూడువేలగృహంబుల జాడబులను । నిలిపి మృష్టాన్న భోజ
నంబులొసఁగెనిప్పు । మోదకాన్వయజనితులౌ ముదుకనూళ్ల । గోత్ర
మంతనులౌచెట్టు గొట్టదగదు । సీ ॥ ఆర్యాంశుడనుపం యమువశే
ణ్యుడుకొండ కొలక్రిందను రెండు వేలయేండ్లు । పటుతిరనిష్ఠత పంచాన
రించుచు తత్పుష్పములచంద్ర ధరునిగొల్చి । కందమూలాదిభ క్షణ
ములు శేయుచు శివునికారుణ్యంబు చేతనలరి । బెజవాడ కేతెంచి నిజ
నామధేయలింగ ప్రతిష్ఠయొనరి టాకమును పురము । గానొనర్చించిభూ
సురా గ్రణులబహుకు । టుంబములవారి నిలిపితుష్టులను జేసె । నవని
కంతెలగ గోత్రజు లైన ఘట్టి । వారలాభూరుహముద్రుంప వలదుకా
దు । వ । భరద్వాజుండను మునీంద్రుడు దేవదారు మహీరుహంబు
మూలంబున నేకాదశ సహస్ర హాయనంబులు తపంబు సేయుచు తత్పు
ష్పఫలంబుల నంబికా విభునకు బూజానైవేద్యంబులు సమర్పించి యత
నికరుణాకటాక్ష ప్రసాదంబు బడసి యరుదెంచి కృష్ణానదీపవిత్రాపగతం
బగు విజయవాటికా పురంబున భరద్వాజసముద్రంబను తటాకంబు

యుండి శివాలయంబుగట్టించి భరద్వాజ లింగప్రతిష్ఠ సల్పి ఆరువేల యిండ్ల భూసురగోత్రములనిలిపి వారికి వారి తధనంబు లొసంగి నిత్యాన్న దానంబుల సంతృప్తులం జేసె నావశంబు వారు మైనూర్ల గోత్రిజులా భూజంబు ఛేదింప నర్హంబు గాదు వికలుండను మాతాముని మందరాచలంబున శింశుపా పాదంబునీడను కల్యాణియను సరస్సునందు స్నానంబొనరించి చతుస్సహస్ర వర్షంబులు తపంబుగావింపుచు తన్నదీ జలంబులను తత్పుష్పఫలంబులను మజ్జనమూదినై వేద్యంబుల సమర్పించుచు శివుని సంతుష్టుం జేసి యీతని కృపవడసి జయవాటి కాపురంబునకు వచ్చి శివాలయంబు గట్టించి తనపేరట లింగప్రతిష్ఠ నొనరించి కటాకంబు ద్రివ్వించి సకలసంపత్సమృద్ధిగా బ్రాహ్మణాగ్రహారంబు లొసఁగె తత్కులసంభవులు సనకనూర్ల గోత్రిజు వారిద్ధరణీరుహంబు నరకమర్యాద గాదు వ్యాసమహాముని కైలాసంబున నైమవేలయేండ్లు బదరీ మహీజంబుక్రింద దపంబుజేయుచు తత్పుష్పఫలంబుల సభవునకు బూజోపహారంబుల సమర్పించి కందమూల ఫలంబులు భుజింపుచు విరూపాక్షుగృపవడసి విజయవాటికివచ్చి వ్యాసలింగంబు ప్రతిష్ఠించి వ్యాససముద్రంబను కాసారంబు ద్రివ్వించి గృహంబులుకట్టించి యగ్రహారంబులిచ్చి వేదశాస్త్ర సంపన్నులైన మహీసురుల వెయినన్నూరిండ్ల వారినందునిలిపి అన్న సంతర్పణంబుల సంతుష్టులం జేసె తద్వంశంబు వారు వనూర్ల గోత్రంబు వారా భూరుహంబును దునుమ విహితంబు గాదు ॥ వాటియును । సీ । వరజయద న్మహాబుషి కురుకకపాలంబు మూలంబునననునాల్గు వేలయేండ్లు । వారితవిష్ఠత సంబొనరింపుచు తత్ప్రసూనములగం దర్పకైరి । సర్పించికందమూలా హారుడగుచుతత్కారుణగైకొనిమహా కౌతుకమున । జయవాటికరుదెంచి శంభుగేహంబుగ ట్టించిలింగముప్రతి ష్ఠింపదనదు । పేరవరబసముద్ర మా సారవరము । గల్పితము జేసివిప్రసం ఘములకన్న । దానంబుల జేసినాచట్టు తత్కులంబు । బనులకవనూర్ల గోత్రజుల్ దునుమదగదు । వ ॥ శాహార వృత్యుండను బ్రహ్మర్షి సహకార తరువుక్రింద మందరాచలంబున నాలుగువేల యేండ్లు తపంబు జేయుచు తత్పుష్ప ఫలంబుల సాం

శివునకు పూజోపహారంబుల సమర్పించి దర్భకాళాతిని మెప్పించి త
త్కటాక్షంబును వడసి విజయవాటి కానగరంబున కేతెంచి కోవెలల
గట్టించి కార్తవీర్యలింగంబు ప్రతిష్ఠగావించి తన్నామంబున తటాకం
బు వేయించి రెండు వేల యిండ్ల భూసురోత్తముల కగ్రహారంబుల ని
ర్మించి వారి నన్నసంతర్పణముల దృప్తినొందించె గాన నావంశంబు వార
గు పద్మసాల్ల గోత్రజుల కాతరువును బ్రహ్మంపధర్మము కాదు ॥ సీ ॥ మ
రుదనుపంయమిశ్వరుడర్జునత్వాదరు వ్రమ్ము క్రిందబడి వేల హాయనము
లు । గంధమాధనమున గరకంఠునిత్కాపు మముల నర్పించుచు మిహి
తతపము । గావించి యాదేవు కరుణకై కొనిముది కాత్ముడై జయవాటి
కరుగుదెంచి । తనపేరమరులింగ మును ప్రతిష్ఠనునర్చి మరుపముద్రాం
బును చెరువమర్చి । యగ్రహారంబుకట్టించి రెండువేల । యిండ్ల విప్రుల
మృష్టాన్న మిడుచునిలిపి । మనిపెదవ్వంశ భవులయిన మరువనూళ్ల ।
గోత్రజులమ్మహీజంబు గొట్టదగదు ॥ వ ॥ మఱియు కైలాసంబున
మైత్రావరుణుండను మహాముని కామ్యాక మహీజంబు క్రింద తత్పుష్పం
ల బుష్పాత్రము హరుని బూజించి ద్వాదశ సహస్రాబ్దాంబులు తపంబు జేసి
హరుని కృపవడసి విజయవాటి కరుదెంచి మైత్రావరుణలింగమును ప్ర
తిష్ఠనునర్చి మైత్రావరుణ సముద్రంబను సరోవరంబు ద్రవ్వించి యగ్ర
హారంబుల నిర్మించి రెండువేలయిండ్ల బ్రాహ్మణుల సందుసిలిపి ధనధా
న్య సంపదల సంతృప్తులజేసె తత్కులంబు వారు కూరాళ్లగోత్ర వంశవు
లా కుంభినీరుహంబు చిదుమదగదు మేరునగంబున నాత్రేయుండను
మహార్షి ధాత్రీ ధరిత్రీరుహంబు క్రింద వేయితొంబది నూరేండ్లు తపం
బు చేయుచు తత్ప్రసవ ఫలంబుల మహాదేవుని పూజనై వేద్యంబులు
సమర్పించుచు తద్దయార సాంద్రుడుతుండై బెజవాడకు వచ్చి యాత్రేయ
లింగప్రతిష్ఠ గావించి యాత్రేయ సముద్రంబను కాసారంబు వేయించి
బ్రాహ్మణోత్తముల వేయియిండ్లవారికి అగ్రహారంబుల గట్టించి నిలిపి
యన్నసంతర్పణంబులు దనిపె తద్వంశంబు వారు నందనూళ్ల గోత్రజు
లా యుసిరికవృక్షము దునుము ధర్మంబు కాదు మఱియు రాజీవాక్షు
మహానియు కేసర వృక్షంబుకద నాల్గువేలయేండ్లు తపము జేయుచు త

త్పుష్పఫలములు ప్రశస్త్రరీతిని బూజించి యాతని మెప్పించి తత్కృ
పాసంబున సంతుష్టాంతరంగుండై జయవాటిపురంబున కరుదెంచి నిజ
నామధేయంబున లింగప్రతిష్ఠ సలిపి కేసరి సముద్రంబను కాసారంబు
నిర్మించి యనేకబ్రాహ్మణుల కుటుంబములకు గృహంబుల గట్టించి ని
లిపి యన్నసంతర్పణుల దనిపె నావంశంబు వారు రాజనూళ్ల గోత్రజు
లా వసుంధరాజంబు భేదింప మర్యాదగాదు సనకుడను మానీశ్వరుండు
మహానిష్ఠాగరిష్ఠుండై కరకానోకముక్రింద షష్టిసహస్రసంవత్సరంబు
లు తపంబునేసి తత్కుసుమాదులచే సాంబశివునర్చించి యాదేవుకృప
వడసి బెజవాడ కరుగుదెంచి నిజనామధేయంబున లింగప్రతిష్ఠగావించి
సనకసముద్రమను చెరువు ద్రవ్వించి భూసురులనేకులకు సంతర్పణంబు
లుగావించి వారికనేకాగ్రహారాదుల సమర్పించె గాన నక్కులమువార
లు సనకనూళ్లగోత్రజులా కరకానోకమును ద్రుంప నముచితము స్థూలబు
ద్ధను సంయమీశ్వరుండు శాండిల్య శాఖమూలంబున నెనిమిదివేల
యేండ్లు మహానిష్ఠాపరుండై తపంబు చేయుచు తత్కుసుమ ఫలంబుల
భూతేశ్వరునకు సపర్యానైవేద్యంబుల సమర్పించి వేదశాస్త్ర పారంగ
తులైన వేయునూటపదియిండ్ల వారికగ్రహారంబుల గట్టించి యందు
నునిచి నిత్యసంతర్పణల దనిపిరి గాన నావంశంబువారు సూచినూళ్ల
గోత్రజులా గోత్రారువాంబు భేదింప ధర్మంబుగాదు విరూపాక్షుండను
సంయమిమన్మధ మహీరుహముక్రింద సప్తసహస్ర హాయనంబులు
తపంబు చేయుచు తత్ప్రసూన ఫలంబుల నఖండనిష్ఠానుష్ఠానంబుల ఖం
డపరశునకు చలా నోపహారంబుల నిచ్చి తదనుకంపబడసి వచ్చి జయవాటి
పట్టణంబున విరూపాక్ష లింగంబు నిలిపి విరూపాక్ష సముద్రంబను తటా
కంబు ద్రవ్వించి యగ్రహారంబుల నిర్మించి యందగ్రజన్ముల రెండువే
ల యిండ్లవారిని నిలిపి నిరంతర సంతర్పణంబుల వారల దనిపెగాన తద
న్వయోద్భవులు విరునూళ్లగోత్రము వారాధరిత్రీరుహంబును నరకద
గదు మరియు వారిగోత్రప్రవరలు వినుండు ॥

గోత్రప్రవరలు.

సీ ॥ ఆదూన్నళ్లగోత్రంబు నరయ శ్రీవత్సశైలము ఖండనన్ము తేజు

కణ్వాలనగ । ముసునూళ్లగోత్రంబు ముసునూళ్లమైత్రావ రుణరమణాకు లణ రూథికళ్యా । అతనూళ్లగోత్రంబు నతినూళ్లకౌడిన్య మైత్రేయుల నగవ న్యాయ్యులగుచు । గోరాళ్లగోత్రంబు గూరాళ్ల సురునిభ కునుదు లునవనగని గూఢమగుదు । నరవకులగాతీమాంగీర సాఖ్యవలరి । అనన కులగోత్రమమృతనూ శాఖ్యగోత్ర । ముమృతనూళ్లాభివాదరూ తన్మగ్న లనగ । వలరుత్ర్యాక్షేయమునుగ ప్రవ రాహ్వాయములు ॥ వ ॥ మఱియు ముదునూళ్ల గోత్రంబునకు ముదునూళ్ల భరద్వాజ సౌవర్ణులన అరవ నూళ్లగోత్రంబునకు అరవనూళ్ల శ్రీవత్స నారదులన కూనూళ్ల గోత్రం బుకు కూనూళ్ల కౌశిక వైగసంవిదులన - అనసునూళ్ల గోత్రంబునకు అన సునూళ్ల అర్క జీవంతులనగ యిరవకుల గోత్రంబునకు యిరవకుల శై వల విశ్వామిత్రులన కుట్లూళ్లగోత్రంబునకు కుట్లూళ్ల కౌంచక మౌన కులవ తిలకులగోత్రంబునకు, తిలకుల ప్రౌఢిక అగ్నివైశ్యులన పోగు నూళ్లగోత్రంబునకు పోగునూళ్ల పుండరీక రాజీవాక్షులన బాదనూళ్లగో త్రంబునకు బందనూళ్ల శ్రీవత్స వరజులన జీవకుల గోత్రంబునకు జీవ కులశాకీర, వెలసులన శివనూళ్లగోత్రంబునకు శివనూళ్ల శౌనక అ శ్వాంశులన కంతెలగోత్రంబునకు, కంతెల గాలవ శావాసప్ప త్యులన శిరిపాలగోత్రంబునకు శిరిపాల సుమంత భరద్వాజులన పేశాల గోత్రంబునకు పేశాల సుముఖ వెలసులన ప్రాగునూళ్ల గోత్రంబునకు ప్రాగునూళ్ల ప్రతిపక్ష యాత్రులన ప్రీతినూళ్ల గోత్రంబునకు ప్రీతి నూళ్ల భగీరథ జాంబవులన గుజనూళ్లగోత్రంబునకు గుజనూళ్ల చంచ ల వదానందులన ఉత్రాలగోత్రంబునకు ఉత్రాల వైశ్య వాస్త్రవులన ఫాలాల గోత్రంబునకు ఫాలాల భవ్యశీల విరూపాక్షులన గుడునూళ్ల గోత్రంబునకు గుడునూళ్ల గాంగేయ విషమవ్యయులన వెలదనూళ్ల గోత్రంబునకు వెలదనూళ్ల, వైశ్రవణ ధనేశ్వరులన యరవకులగోత్రం బునకు యరవకుల కాంతేయ ధృవులన నిశాళ్లగోత్రంబునకు నిశా ళ్ల నిత్యనిర్మల సనకసనందనులన, జాబాలగోత్రంబునకు జాబాల వి శ్వామిత్రి వైధృవులన మదనపాల గోత్రంబునకు మదనపాల శండిల శాండిల్యులన విచ్చుపాల గోత్రంబునకు విచ్చుపాల వత్సల శాండిల్య

లను మిథునపాల గోత్రంబునకు మిథునపాల మైత్రావరుణ పరాశర్యు
లన, కనకపాల గోత్రంబునకు కనకపాల కౌండిన్య గౌతములన, జనపా
ల గోత్రంబునకు జనపాల సనకసన త్కుమారులను త్రైతయపాల గో
త్రంబునకు త్రైతయపాల వాస్త్రేయ కశ్యపులన, యివి శాఖ్యోపేయ ప్ర
వరలు, చందనాళ్లగోత్రంబునకు చందనాళ్ల సాగర వివస్వాంధ్యులన,
మందపాల గోత్రంబునకు మందపాల వశిష్ఠ వామదేవ రేఖ వాసిష్ఠులన,
యివి పంచార్షేయ గోత్రప్రవరలు ఇట్లుగలిగి వర్ధిల్లుచు విశ్వంభరుం
డు చేసిన శాపపరిహారంబున వ్యవహారంబున నడుచు శివగురుభక్తి
యుక్తుండై యుండుమనని మనువంశచరిత్రంబు శౌనకాది మునీంద్రు
లకు సూతుండు చెప్పిన పగిది మునిశాపతప్తులై కలియుగంబున శిల్పక్రి
యావిక్రియాంబుల మనుకులపరిభవులు జగత్ప్రసిద్ధులై తత్క్రియావర్ణంబు
ను పంచశ్యుల బరగిరి తద్గోత్రగృహంబులు జెప్పెద ॥ గీ ॥ శ్రీవిజ
యవాటికాపురి క్షితిపులగుచు । మనుకులజాలిందప్రోలాద్రి మంటపము
న । దైవమైపరిబుధులతోడ దనరుమల్లి । కాజనస్వామి దయసంప
దాఢ్యులైరి ॥ సీ ॥ మనుసూత్రగోత్రన మహాప్రభులంబోది గంభీరులగు
దేవ గాండ్లవారు । నకళంకహృదయులు కుకునూరివారును భవ్యశీ
లులుశ్రీ పల్లెవారు । కీర్తివంతులుచింత కృత్తివారును నిరాఘాట
పరివారులు కోటవారు । నరవరులాఖ్యగో త్రాధీశులనఘుచా రిత్రు
లడ్డావార లమృతపద్మచారులాశ్మాలవాలులు దారమతులు । గమిని
వారుసుసత్యవాక్పరిత్రప్తు । లైనచిట్టాలవారున త్యంతనీతి । యుతు
లనగుచుమధాపులై రొప్పచుండ్రు ॥ సీ ॥ అభూన్నళ్లగోత్రజు లన
ఘమానసులుపెం డ్యాలవారునుమున గాలివారు । కరుణాపయోదు
లు శాలివారును పావనాత్ములుకొట్టి కాశవారు । సూరుగవారున
త్యుగ్రకౌర్యులుపెన్న వారునుదుద్దెపు వారుమతియు । కొదమూరి
వారుప ద్మగుణులు చేబోలువా రునుపీరవెల్లివా రునువిశేష । కరుణాధు
రులు పెన్నసన గంటివారు । మడికివారంనులఁగపీర మల్లువారు ।
ఘు ము లు ము దు. నూ ళ్ల గో త్ర సం, జ ని తు ల తు ॥
విశ్వపుశైలవెల్లివారు [illegible] ॥ గీ ॥ [illegible]

త్రిమానవులుద । ధిళ్ల వారుమఱియు కాళ్లవారు । ఘనులుకోనవారు
కాశవువారు పెం । డలవువారునగుచు నెలమినుందు్రి ॥ సీ । కూరాళ్ల
గోత్రజ లారామకూపాది కార్యవర్ధనులుమా గంటివారు । పంతిత
పత్రి్రియా చారవిచక్షణుల్ గాదెవారునుచొప్ప కట్టవారు । ధన్యా
త్ములయినపో చంపల్లివారును గురుభక్తినిరతులు గువ్వవారు । శ్రీ
మహనీయులు సింపూడివారును సంపదాఢ్యులుఘంట సాలవారు ।
మాన్యచరితులుపిల్లల మఱ్ఱివారు । అనఘనూళ్లాఖ్యగోత్రమం దనులుపె
చ్చి । పాలవారునుదగుఘంట సాలవారు । బూచివారునురజిల్లు భూ
మిలోన ॥ గీ । మఱిశనగనూళ్లగోత్రివం భవులునంద । మదుగువార
లుపత్రిబలులో మల్లువారు । కొండగుంటూరివారున ఖండకీర్తు । లైన
బెజవాడవారునై యలరుచుందు్రి ॥ సీ ॥ నుతికెక్కుమహిమట్ల నూళ్ల
గోత్రోద్భవు లిద్ధచరితు్రిలు గృధ్వవారు । సజ్జనసంగతుల్ జజ్జూరివా
రును సుగుణవర్తనులుమా డుగులవారు । వారధక్తులగునర సారిశె
ట్టివారును ఘనులుపండావార లనఘులెల్లి । మల్లువారునునుత్తు మల్లి
వారునుబంట వారునుమాన్యులు యర్యాగివారు । చారుశీలులుసంకెన
వారునచల । ధృతులువాసమువారుకం కెలగోత్రి । పనగడపవారు
విహితప త్కృతులువీర । మల్లువారుననగరం జల్లుచుందు్రి ॥ క ॥
కుమునూళ్లగోత్రభవలో । కమువిన్నసపానివారు ఘనబలులోహం ।
పముపారలనగమరిమ । న్నెపుపీడుపుగంటివారు నై యుందురిలన్ ॥ సీ।
ఇరువురులాఖ్యగో త్రేశ్వరుల్ పల్లంకి వారుకేతముశెట్టి వారుపాప ।
నారుబందలవారు వనధిగంభీరులు గుంపినవారును గుర్రిధరివారు । కు
ట్మూళ్లగోత్రిజుల్ గురుభక్తులడిగంటి వారును బాపట్ల వారుచమడ ।
భక్తునివారుకో భనముగుర్రిలుకాంజ వారునమరిశెట్టి వారునలకు । లా
ఖ్యగోత్రులుమెువ్వవా రతులధర్మ । గుణులుకల్లూరివారును కొండ
మీాది । వారుచేనూళ్లగోత్రిజుల్ ఘోరకలువ । విరహితులుబాచవా
రునై వెలయుచుందు్రి ॥ సీ ॥ నుతికీర్తులగుపొంగు నూళ్లగోత్రోద్భ
వుల్, కుశలపత్రిభావులు కోటివారు । పరమధర్మలుమంద పాకవారను
ఘదా చారనిశ్చలులుకొం డూరివారు । పృథులల్దాఢ్యులుమాడి. పెద్ది

వారమునకుంద మకుకువారురుబుద్ధి మంతులయిన । తుమ్మూర్కరివారును నెమ్మిదిరాగనిందు నూర్లగోత్రజులుసం తుష్టమతులు । వీరపల్లివారల విఖ్యాతమల్లూరి । మల్లబోలివారు మానితాత్మ । లైనకొండూరివా రు నైవిలసిల్లును । రభవపాదపూజ సాధ్యులగుచు ॥ గీ ॥ పావకుల గోత్రజనులున జ్జనులుకొండ । వరులువారునుకొడిశెల.వారుధర్మ । పరులుగోపాలువారుకొం పల్లెవారు । తాళ్ళపాకవిలసిల్లి దనరుచుం దురు ॥ క ॥ శివనూర్లగోత్రులొప్పిరి । భువిగోసిరిపల్లెవారు బొందల వారుం । పరిదిమాలబత్తులవారును । వ్యవహారులునందివారు వర్ధిల్లి రిలన్ ॥ సీ ॥ సిరిపాలగోత్రజుల్ సితకంఠచరణప ర్యోరుహాధ్యాసుతే లూరివారు । త్రియపాలగోత్రజుల్ వయువిధజ్ఞులురాజ వరవుకారును నిత్య వైభవాఢ్యు । లగుబూదివారున త్యంతపుణ్యులుకోల వీటివా రునవంగ వెలయుచుందురి । పొట్నూళ్ళగోత్రులు భూసురరతాను ర క్తమానసులుచ టారితివారు । పరిత్రపాలాఖ్యగోత్రిసం భవులుజక్క । వారుధార్మికులగుమంకి వారునవగ । నమ్మతనూళ్లాఖ్యగోత్రజు లధిక వినయు । పాలుసివ్వనవారునై పరగుచుందురి ॥ క ॥ కాసిన్యగోత్రి లరిసి । తానిపుణులుకరిటివార గణపవాకులాం । భోనిధిచంద్రులుశివని । ష్ఠానందులుకొండవారు ననదగుమురిలన్ ॥ సీ ॥ పన్నూళ్లగోత్రిసం భ వు..చేమతి వారును దేవగాండ్లవారునువలంప । నుత్రాలగోత్రజ నోత్తముల్ మద్దపల్లె వారుముమ్మాసము వారునరయ । పాలర్లగోత్రజుల్ పరమార్థచింతాని గూఢమానసులైన కోటివారు । నెరవకులా ఖ్యగో త్రీశ్వరుల్ లోకోప కారవర్తనులుతు మ్మారివారు । నుతి యుగుడుమూళ్లగోత్రజుల్ మానమహితు । లయినకస్నెట్టివారుస ద్య శులుజగ్గ । వరవువారుచుపత్యావా గ్రితులుమంజ । వరవువారునునై పము జ్వలతనుండురి ॥ సీ ॥ ఎనమనూళ్లాఖ్యగో త్రీశ్వరుల్ యాచక మందారతరులుతి మందివారు । సంపత్సమృద్ధులు కొంపల్లెవారును దైవతారాధకుల్ తాళ్లవారు ధీరులుగుంపెన వారుచింతావారు లా లితమతులుగూ టాలలారు । నితాళ్లగోత్రిప వితురిలుపతితవి ఖ్యాత చరితులు శాబవాసు । వెలదినూళ్లాఖ్యగోతులిలు విపులనీతి । మంతు

శివునివారితన త్యంతకీతిగా । పరంబువాపమువారసై పరగుచుం్రదు ।
ధరణిలోపలనాచం్రద తారకముగ ॥ వ ॥ ఇట్లుగో్రతంబులం బ్రవతిల్లుచు విజయావాటికా పురంబున ధర్మంబు వదలక సత్కర్మంబుల జేయుచు సకల సామ్రాజ్య విభవంబు లనుభవించుచు నిరంతరంబు శ్రీమల్లికార్జున గురుస్వాములు దర్శింపుచు నొక్కనాడొక్కరణి నక్కరకం బుని దర్శించి శివాలయపూర్వ భాగస్థిత మంటపాంతర ప్రదేశంబున గూర్చుండి యనుష్ఠానంబుగావించు శ్రీపతిపండితారాధ్య దేశోత్తములకు నమస్కారోచిత శ్రీమల్లికార్జునునకు సాష్టాంగ దండప్రణామంబు లొనర్చి కృతాంజలులై ధర్మ్రశవణాపేక్షులై యున్న వారింగని విరావచ్చుట నరింగితి మివిరారందరు గుశలంబుననున్న వారే యనియడిగి యా గ్గురుస్వాము లిట్లనిరి ॥ ఉ ॥ రాజులలోనను్రగకర రాజులలోనసుద్రగసారమా । రాజులలోనసచ్ఛుత హారాజులలోనవిశిష్టపత్రికా యా । రాజులలోనసద్గుణవి రాజులలోన మునీం్రదదేవతా । రాజులలోనసమ్మనుజ రాజులునిరాత తేజులుత్తముల్ ॥ క ॥ అన్నను రాజన్యులవం । శమ్మున జనియించికీర్తి సంపన్నులై । యిమ్మెయివిశ్వంభరశా । సమ్మును బొందితిరిశైవ బలమిట్లుండన్ ॥ వ ॥ అట్లయినను మానంబున విచారించి దక్క ధర్మ్రపవర్తనంబుల జరింపుండా ధర్మంబులు జెప్పెద వినుండు ॥ శా ॥ పి్రతాచారముడప్పగాదు జనులంబీడింపగారాదుస । త్పాత్రత్యాగముమానరాదు పరనిందల్సేయగారాదుప్రా । త్పా్రత్రవాతము జెంద రాదు పరదారావర్గగోరగారాదహో । రా్రతంబుల్ధృతిబాయరాద ఖల ధర్మస్థానంతులైయుండవల్ ॥ సీ ॥ భోజనమ్మున బావ మౌనవచన్రవ్ర తము లందుబున్నమునగం ధానులేప । నము నవవధూవంగ మాముములం దుననుమున శయనపరిసుప్తభూ మణములందు । దర్శనస్పర్శన దంతధా వనములందు జలస్నానమునందు వాయువిమందు । శ్రాద్ధయాగాపసవ ఋతుశ్రావణవ్రత ధారణాభ్యంతన క్షౌరవిధుల । నిత్యకర్మాములైన వా రెన్నరేని । గణవిముక్తిచెబిగావింప గలుగుశుభము । ఇట్లుగావిని వారై రేని [illegible] ॥ గానవరిశింపదగునల్ల కార్యవిధులు ॥ వ ॥
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]ంద్రైన [illegible]రాజు [illegible]

సి కొంపగొన జాంగ్రాగానిణ ప్రతమాచరింపవలయు ఒకవేళ భుజించినను
ప్రతిము లక్ష్మణానాని దురితపవి శాసించు ॥ క ॥ వడవిప్పలార్థుతక
౩౦ । పుటము నను మరాయిగ్రోల జా గుతగవా । దటజర్దియుభిక్షం
బగు । ఘట ముసప్వము వాట కముభుజియింపగ ॥ సీ ॥ పమ్మాదిక్కా
నగబులే ఎమ్మిన్నాగ్గనులేని చోటనన్న జనంబు జూచుచోట । చరణ
వ ప్త్రముల్ప్రబ తొలిగనంబొనరించి కొనకయాచమనంబు నొనరజేసి । ద
తుణము ఖాలయి భక్షింతురెవ్వరు వారియైశ్వర్యంబు దూరితంబు ।
నవ్వరిగృహాము న నేపొద్దుగలవారంబు గలిగినేనియువారి కేలిమిడొల
గు । చెయువగభిణీయగుచు నుచ్ఛిష్టభో ॥ । నంబుగావించనేనియా
వళి యొకి । ధర్మహీనుల నాచార ధర్మరహితు । లయినవారలబు
లంతు రాగ్నభవులు ॥ క ॥ మాగ పితరులగురువులు । భ్రాతలు
గు మాతనాంగ రిణమాన్యశాకో । హితుడయిరొందిరిపలిన । నాతడు
మాత నగూలు వఘులితు డై ॥ గీ ॥ ఉప్పుగల్పినయట్టిపా లెప్పుడ
గాన । గోష్ఠివాంబనునధవమా గోవుపాలు । నవ్యవత్సంబుగుడిచిన
పంవ్రగాబ । గోలస్నాగగ పుణ్యాగబు గోరుజనులు ॥ గీ ॥ అన్యలిప్త
వళి హైమ ఎట్టిచందౌ । నమ్మనలదినయట్టిభూ నాయకునకు । భూపతి
త్వంబు వొలగునను పుణ్యాపాటును । భూమిపతితంబునాశ్రమాత త్రుష్పవిత
తి । పస్మషిక కేశగతిములౌ ప్రసవసమితి । జనదుదాల్పంగధన్యాళి
తా నవ్రుసు । గీ ॥ కట్టుకలిగజేయుమనుగోవా కలశజలము । ద్రావద
గదా దిన బన ధాత్రిఫలము । భాగవతదివంబునందు శ్రీ ఫలమునిశ
॥ । నామ ఎలగు మొసగన నహాసమంద్రు ॥ సీ ॥ జనుడుప్రాతఃకా
ల ముం లవిఎస్టుహీ నాంగునిద్రిపథ నాపకారి । యుక్తతేకువిదగ్ధ
మ ॥ డివానిం చర్మకోగినిపాప చరితుజాచి । యర్థుజాదజడగు నన్న
జాతి తృ కృ పు ఘుసిపినుం సాగిజాప్త । శివ్రుపతితాయాత్రుని తృ
తంబు నాశ్యంబు సగ్ని హోత్రుని పత్రి పతుని ధనుని । వనధితిరుని వా
తంగ వలయుజాచి । సంతతాగ్రిన పావకుం దగుదునతుడు । సర్వదమ్ము
నొందునవిష్ణురా శేరమువామీ । ధర్మశాస్త్రప్రకారంబు నానులిఖిత
సీ ॥ బ్రాహ్మణుం మునిగోవు బత్రవార్తుదును శ్లో మహ్మనుద్ధృతులు

జననిపతికిన్ । హరిద్రలవణధాన్యములు రాజ్యాన్నవముల్ గుడమ్ములకర
ఫల కుసుమములును । పూర్ణకుంభధ్వజంబులు ఛత్రశంఖముల్ చా
మరాంకుశదీప శక్తికములు । చందనదధిపాయసంబులు దూర్వలు యు
తలురోచనయుక్ సిద్ధార్థకమును । ననచతుర్విధములవంగ శాష్టకము
లు । శ్రేష్ఠ్యచారిత్రములసత్త్వ భూత్వములను । పిన్నకిన్నను శుభములా
విర్భవించు । ననుచుబలికిరిమానులు వాఎర్వెంగ ॥ సీ ॥ సంధ్యా
ద్వయంబున జన్మవాసరమున మూలయందుము శ్రాద్ధ కాలమందు । వ్ర
తకార్యములయందు పితృకారయంగును దేవకాలయనదీ తీరముల
ను । పంచపర్వములందు భామినీసంగంబు (త్రి)కాలములనిత్య జాగ
ఱయు । సుదతియేనియుబూరు షుండేనియుంగుడ్డ జనవిలవౌ టుక
ల్పాలుకరాదు । దైవకార్చనములహోమాను దానములను । పితృవివి
ధులందుశ్రాద్ధంబు విహితాత । మృదునగకశిరానచ్ఛమునవవస్త్ర ।
ములజనదుదాల్పసుఖలబ్ధ జొంగువాగు ॥ చ ॥ స్ఫుటకటుభగ్నమును
విపమము గ్రిమిభూషితమౌన్నసిద్ధమున్ । కుటిలమునుభ్రరంధము
ను కుంతమునాయు విహీనమున్ లతా । వటులవివేష్టితంబుగను పాన్న
పుపీఠమునెక్కగూడదు । తట్టటహగనిందిరావిభవ కాముకులైనజనుల్
మహీస్థలిన్ ॥ క ॥ తగదేవదారునరచితం । బగుమంచ మదారుదిర్మి
తాసనముననె । స్నగవర్ధనగవలయున్ । సుగుణాన్వితులై పూరుష
ములులోకమునన్ ॥ సీ ॥ తలదైలమిడివెంటు తలుముసికేయుక ఖాడ
వస్త్రముతోడ కాండనంబు । నిదురయుక్షౌరంబు జగవుపానమాదంత
ధావనంబునుసురత మును దగదు । యమునైరుతమారుద్ధిగాము లైక్షా
రతంతర్కియాభ్యంగము ల్దగదునెయు । భాగఖరోత్రక్రస్ఫుట్ని జన్యావపహంత్ర
జ పతికాంక్షి కేలుపుల్ ఛాయవలయు । దచచమురువలుగుబిందియు
దగదుగుదువ । కోటికెక్కులుగాదుపుం కోటిసరవ । మార్జనకణంబు
జనుభటాం జరకచంబు । బిందువులువిగ్రహాదుదివాడ జంపదగదు ॥
సీ ॥ ఎవ్వనిభవనంబు శృంగారరంగవల్యాద్యలంకృతముచే నలరుచుం
డు । నెవ్వానిమందిరం బిష్టదైవతపూజనము చేతవర్తంబు నలరుచుండు
ను । నెవ్వనిస్థలముల యందు శ్రాద్ధకాలోచితకుందితకుసుమకోత్తమ నాణ్యములు

మ॥ నెవ్వనిగ్రహాయుస తిర్యగ్దానధర్మప్ర కాశకారములన్నిటిన్
యుండు । నెవనిభవనంబు రాగున నీశ్వరేక । సత్కథాపాతకముల చేత
సంక్షయించు । సత్కీనిలయంబునగాని రంతంబు । లక్ష్మీకాయకము
ముపలక్షణము గ ॥ వ ॥ అనిగాపున గృహశుద్ధి భాండశుద్ధి దేహశుద్ధి
చిత్తశుద్ధి గలిగి మాను వాశిజాలు ప్రవర్తింప వలయునని మాటిమాటికి ॥
క ॥ మాలిను శాలినుజేసి । ప్రాతిమబాహుపు బుధుల కార్యప్రసిద్ధిన్ ।
వాలనుమాలనుకవివరు । ప్రాతిగ సంధిక్కడిం దగ దేవ్యేదేక । వ ॥
విరాట తొల్లి విశ్వాంభ రామునుంనుమ విశ్వ ధాని భుంమనుగు విశ్వం
భరుని విప్రలంభంబుదక్క రాజునదవిద్ధ్యంభంబున ధిక్కరించి తిరి కా
వుగ విరాకిల్లుశాంక్లేశంబు సంభవించనది కలియుగాంతంబు సంగాని వ
విలదంత వ్యాంతంబు నిఖిలధర్మంబులు నమవుమ కులాచారప్రకారం
బున నుండుడసి గమంబ్లని జ్ఞానదిప్పి వత్తియునిట్లనెను ॥ సీ ॥ కృతయుగ
మందువా రీశ్చంద్రనిభుండు త్రేతాయుగాంచిభువిశలె విమలవిదుడు । త్రే
తియుగమందియుప త్తి కాంగ్సఖుకయి నిష్ఠ ధింతియరొమ్ము విశ్వామా
తిజ । ద్వాపరంబునగౌరవప్రభు చెలిమితో భూపాలవిముదర్చి భూతిభు
జాకు । విశ్వంభ రాజ్యము నీశ్వరశాసాన కలియుగంబున రాజ్య చలితు
లగుచు । విజయవాటికవురవరవిహార శోభ్య । మల్లికార్జునదేవపట్టి
త ప్రవాశ । టాక్ ఎంపన్నులయిండి కార్యశీమ్య । లగుచుతిలవత్రియుం
ద్రుతదన్యయాజులు॥ వ ॥ అని చెప్పుటయు వినిపంతసించి గురునకు ప్ర
ణమిల్లి ఎల్లవారునుజని నిజనివాసంబులనుండిరి మఱియును ॥ సీ ॥ ఖల
నొప్పబిదవేసి యుబ్బపోతముశెట్టి పాసగనితునవోలి బోలిశెట్టి । కుళ
గుంమదాద్వాయి సోమశెట్టియునా తమ్మనుతడికెలపూడి భాద్మశెట్టి ।
వరగుణాఢ్యుడు శెజ వాడనుయున్నము రామశెట్టియువాడి గోమహాత్మ్యు ।
లగు తెలుకులశెట్టు లకుశెజవాశమా ధవవర్మయిద్విన ధర్మశాస । వమ్ము
శివ స్తంభ యునభగవ్వాను ధుకైన । మల్లికార్జునదేవుని మందిరంబు । భూ
ద్విదక్కవవిలశిల్లుతో యజాప్త । చంద్రశారార్క భూముజుపాతి నాగు ।
వ ॥ అదియునుగాక ॥ సీ ॥ వజ్రంభగంబముల్ వలనొప్పగానిల్పి [illegible]
[illegible] పొంపువుంచి । ఎకనంభుఘ్నాలు పట్టుబాతులు [illegible]

ట్టివేల్పుఁగూర్చి వాసపోసి । కొల్లకొంగ్గలు కోడి మారుతృగాఘటించుం
చి నేర్పునకురువేరు నటిజేసి । జాగ్వదిచేర్గొని జక్కగాపవరించి కస్తూ
రిపూతజో క్కముగిబూసి । అత్తిన్యబల్లియన్నిటఁజత్తిగుబడి । ఇక్క లిగ
కంటవల్లులజక్క దీర్చి । యందునవశిత్నములఁబ్రోలుబొందుబరచి పెట్టి
[illegible]పికంబుజేసిరచట । సీ। పెద్దశెలకుం శ్లొట్టిపై డ్లికవచ్చిన [illegible]
[illegible]నన్నవ ద్మారుణము లు । దల్చిచీర బర ధరుడయిగంధిక స్నా
రికేసుఁడయి బారుభమ్ము । [illegible] లిలీధ[illegible]చి వా[illegible]కంబుగుభాషి
కముగిట్టియున్నతి జగమునక్క రాదం[illegible] బధు రాజ[illegible] జనుతిం[illegible] పం
చమహా[illegible] ద్య ప ల్లి[illegible]మోయ । ద్విజాలు[illegible] [illegible]థటు [illegible]గీతిగాంపసతులు ।
శోభనాకుతిం[illegible]ల్లుడు విభ[illegible] । [illegible] సిపాలికి[illegible]దర[illegible]గ జేర ।
చాలగియభిషిక్తగృహముచే చేసిరంతు ॥ ౩ । యీ[illegible]లకౌక్కం
బు[illegible]ట్ల । యాకొలునుమతి[illegible]న[illegible] [illegible]దియగు । పోకలును
ను[illegible]బును [illegible] । [illegible] డికుమ[illegible]డప్పంవలయు ॥ తే ॥
[illegible]పతిపం[illegible]యని రిపు[illegible] [illegible] । ర్గ్మాపతిరోగమూ
[illegible] [illegible] । [illegible] దేవతురంగ
గజా[illegible] । [illegible] [illegible]యగాదగు ॥
సీ ॥ [illegible] [illegible] [illegible]ంబును పృథుల
[illegible] । [illegible]బద్ధి [illegible] [illegible]పెద్ది [illegible] గో[illegible]దుల గుణ[illegible]ధన
ము । [illegible]తెల్లి[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]విజయ
రాయి । [illegible] పు[illegible] [illegible] పూడి [illegible]వతి భోగ
వతియు । [illegible] తెలపూ[illegible] । పరము[illegible]పాంచాలవ
రపురి[illegible] । [illegible]తేయపురము[illegible] । కంబగుపురం
బనే భో[illegible] [illegible] ॥ [illegible]చో[illegible]ంగా నాపదాగుణ ర
మానుకు[illegible] [illegible] నాయ[illegible]ముల విలసిల్లి వ ష్ట
పెం[illegible] [illegible]చి [illegible]పండితులు గుసుంమ శ్రీమ[illegible]ల్లి
[illegible]నస్వామి దైవంబుగ వతిం[illegible]చుచు చాళుక్యరాజ శిఖామణులగు వి
ష్ణువర్ధన మహారాజ దేవభల్లా[illegible] పెనుమూల్ల ప్రతాపచోడ నరేం[illegible]
రాజ్యంబునేయు సమయమున గురు దేవ సింహాసనంబుల [illegible]